

τα νέα αστικά τοπία...
οι όχθες του Σηκουάνα

σπουδάστρια:
Νεοφύτου Ελίζα

επιβλέπων καθηγητής:
Σταυρίδης Σταύρος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

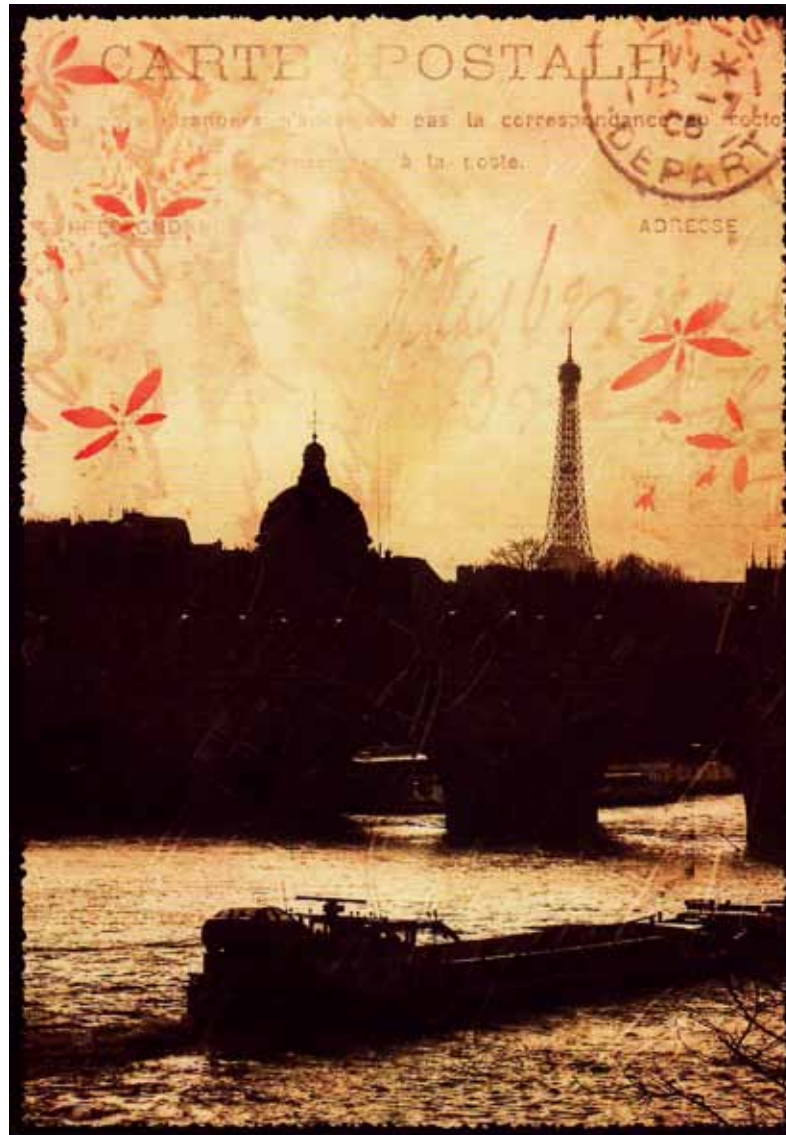
Στον επιβλέποντα καθηγητή μου
κ. Σταύρο Σταυρίδη
Στην επιβλέπουσα καθηγήτρια μου στο Παρίσι
κ. Μαριλένα Κουρνιάτη
Στο Δημήτρη, στην Ηρώ, στη Νικολέττα,
στο Χρήστο και στο Θάνο.

ΤΑ ΝΕΑ ΑΣΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ ... ΟΙ ΟΧΘΕΣ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥΑΝΑ

Προπτυχιακή διάλεξη ΕΜΠ
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Οκτώβριος 2011

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΕΛΙΖΑ, Α.Μ. 04106065
Υπεύθυνος καθηγητής: ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

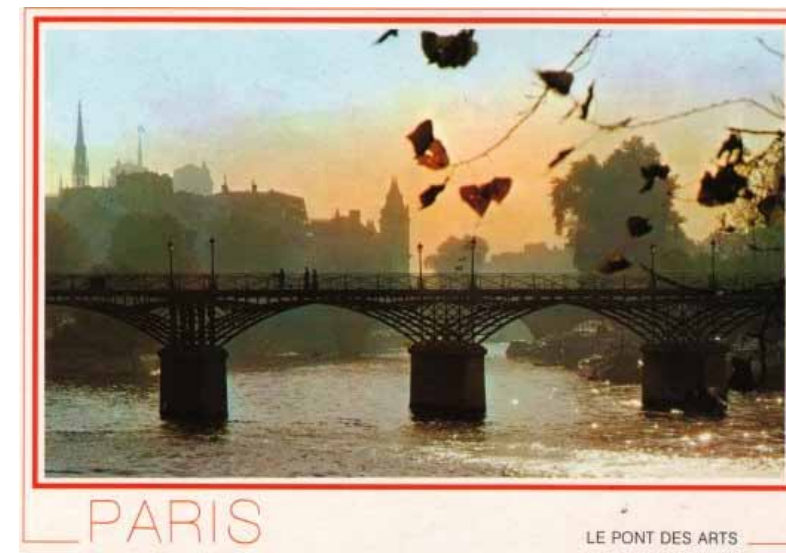
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	9
ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΑ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ....	10
ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΧΩΡΟΙ.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΠΛΑΣΗ....	16
ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ ΄60: ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ.....	16
ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ΄70: ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΣΧΕΔΙΑ.....	18
ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ΄80: ΝΕΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΣΤΙΣ ΟΧΘΕΣ.....	21
ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ΄90: ΕΠΑΝΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ.....	24
ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 2000: ΝΕΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ – ΝΕΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΜΒΑΝ.....	37
ΝΕΑ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	38
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΦΥΣΗ - ΑΝΑΨΥΧΗ..	40
PARIS PLAGE.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....	50
ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ.....	50
ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ - ΕΦΑΡΜΟΓΗ.....	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΝΕΑ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....	55
THE IMAGE OF THE CITY.....	55
ΤΟ ΕΦΗΜΕΡΟ.....	56
Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ.....	58
ΤΟ ΤΟΠΙΟ... ..	59
Η ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ.....	62
ΟΙ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ.....	64
Η ΑΦΗΓΗΣΗ.....	66
ΤΟ ΣΥΜΒΑΝ.....	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΕΙΚΟΝΕΣ.....	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΩΝ ΟΧΘΩΝ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥΑΝΑ 2011.....	72
ΝΕΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ – ΝΕΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ.....	72
ΜΕΣΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ.....	76
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ.....	79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ – ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ.....	82
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	84
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	85

Το ποτάμι και η πόλη: μία σχέση αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης. Ολόκληρη η ιστορία του Παρισιού καταγράφεται στις όχθες του, την ώρα που ο Σηκουάνας πρωταγωνιστεί σχεδόν σε κάθε καρτ ποστάλ και φωτογραφία της πόλης. Σε κάθε εποχή, το ποτάμι ζωογονεί την πόλη, παντοτινό σύμβολο της. Τι καταλληλότερο λοιπόν, για μία ανάλυση και αποτίμηση των κατευθύνσεων που ακολούθησε ο αστικός σχεδιασμός των δημόσιων χώρων κατά τις τελευταίες δεκαετίες, παρά το ποτάμι, πρωταγωνιστής των μύθων και των αναμνήσεων, μίας πόλης ιστορικής και ταυτόχρονα, μίας σύγχρονης μητρόπολης;

Στην ιστορία του Σηκουάνα, η λειτουργική, αισθητική και συμβολική αξία του για την πόλη, μεταβάλλονται, με το πέρασμα του χρόνου, τοποθετώντας το ποτάμι άλλοτε κονύτερα, άλλοτε περισσότερο απομακρυσμένα από τον άνθρωπο. Σήμερα, η σχέση αυτή επαναπροσδιορίζεται, με βάση τη νέα οπτική της σύγχρονης εποχής για την πόλη. Στο πέρασμα από τη Μοντέρνα εποχή

στη Μεταμοντέρνα, επέρχεται η αμφισβήτηση και η κριτική θεσμών, ιδεολογιών και αξιών, διεργασίες που μεταμορφώνουν αδιάκοπα την κοινωνία και κατά προέκταση τη σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον του, δηλαδή την πόλη.

Στην εργασία αυτή, επιχειρείται μία ανάγνωση των έργων που έγιναν κατά την περίοδο των δεκαετιών του '60, του '70, του '80, του '90 έως σήμερα, με σκοπό τον εντοπισμό των βασικών στρατηγικών και στόχων των επεμβάσεων, που μεταμόρφωσαν και μεταμορφώνουν το δημόσιο χώρο των οχθών του Σηκουάνα. Τα έργα αυτά, ακολουθούν δύο ειδών βασικές κατευθύνσεις, τη στρατηγική των αστικών αναπλάσεων, με την έννοια της χωρικής διευθέτησης και διαμόρφωσης και έναν νέο τρόπο προσέγγισης της πόλης, με τη διεξαγωγή συμβάντων, δηλαδή εφήμερων εκδηλώσεων στους δημόσιους χώρους της πόλης, με περισσότερο άμεση εμπλοκή των κατοίκων στα δρώμενα και εισαγωγή νέων χρήσεων πολιτισμού και αναψυχής, σε χώρους διαφορετικής λειτουργίας.

Στον καινούριο αυτόν τρόπο αναζωογόνησης του δημόσιου χώρου αφιερώνεται μεγάλο τμήμα της παρούσας εργασίας, στην προσπάθεια για κατανόηση της λειτουργίας του, των συνεπειών του στο χώρο και στην επιρροή που αυτός μπορεί να αποκτά στη συμπεριφορά και σχέση του ανθρώπου με την πόλη. Για το λόγο αυτό, αναλύεται επιμέρους το πρόγραμμα Paris Plage, που εγκαθιστά μία τεχνητή παραλία στις όχθες του Σηκουάνα, αποτελώντας το παράδειγμα στην διερεύνηση των εννοιών του τοπίου, του συμβάντος, της ατμόσφαιρας, της αφήγησης. Όλες οι έννοιες αυτές συνδέονται, άμεσα ή έμμεσα, με την εικόνα της πόλης.

Με τη διερεύνηση, λοιπόν, των μεταβολών του δημόσιου χώρου, της σύγχρονης λειτουργίας και χρήσης του, καθώς και με την αναζήτηση της σημασίας που έχει αποκτήσει σήμερα η εικόνα του αστικού περιβάλλοντος, τόσο ως εικόνα που προκύπτει από αντιληπτική όσο και από παραγωγική διαδικασία, με μορφή φαντασίωσης ή προτύπου αντίστοιχα, η εργασία οδηγείται στην ανάλυση του ρόλου της παραγωγής εικόνων στον αστικό σχεδιασμό, όπως και της επιρροής των εικόνων στην κοινωνία την ίδια. Καταλήγει, λοιπόν, στην παρουσίαση και το σχολιασμό της νέας ανάπλασης των οχθών του Σηκουάνα το 2011, ενός έργου που, αντιπροσωπευτικό των σχεδίων για το "Μεγάλο Παρίσι"¹, εφαρμόζει και συνδυάζει τις νέες κατευθύνσεις στο σχεδιασμό του αστικού περιβάλλοντος, καθώς και αναδεικνύει την ποικιλία των οπτικών και των απόψεων για τα αστικά προβλήματα της εποχής.

Οι προβληματισμοί που προκύπτουν, αφορούν λοιπόν, στη σχέση κοινωνίας, πόλης και εικόνας, μία σχέση αυθεντική, αυθόρμητης ελεύθερης, ή μήπως μιμητικής² και εν τέλει, απλώς εικονική; Αντιστοιχούν όντως οι αξίες που περιγράφει και υπόσχεται η νέα εικόνα της πόλης σε μία νέα πραγματικότητα;

Το Μεγάλο Παρίσι
σε ανάζητηση νέων ισορροπιών

1. Νομοσχέδιο του 2009, επί κυβέρνησης του Nicolas Sarkozy, που προβλέπει επεμβάσεις μεγάλης κλίμακας στην μητροπολιτική περιοχή του Παρισιού, που αφορούν στις μεταφορές, την κατοικία, την εργασία, αλλά και σε νέες προτεραιότητες, όπως η φύση, η οικολογία και ο πολιτισμός. Το σχέδιο έχει δεχθεί κριτική από κόμματα της αριστεράς για την επικέντρωσή του στις ανάγκες των επιχειρήσεων και όχι των κατοίκων.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Μεθοδολογικό εργαλείο της εργασίας αποτελεί η ιστορική προσέγγιση των αλλαγών στη διαχείριση των δημόσιων χώρων από τη δεκαετία του '60 και έπειτα, μέσω βιβλιογραφικής έρευνας. Οι όχθες του Σηκουάνα χρησιμοποιούνται ως παράδειγμα, μέσω της ανάλυσης των έργων ανάπλασης που έχουν γίνει τις τελευταίες δεκαετίες και των συμβάντων όπως το Paris Plage, οι υπαίθριες γιορτές και το νέο πρόγραμμα ανάπλασης των οχθών 2011. Στην επιμέρους ανάλυση της πρακτικής της σκηνοθεσίας συμβάντων στο δημόσιο χώρο αναφέρεται η ιστορική εξέλιξη των θεωρητικών προσεγγίσεων, από τον K.Lynch, τους Καταστασιακούς έως και τις σύγχρονες θεωρίες. Τέλος, στην ανάλυση και κριτική αποτίμηση των προγραμμάτων Paris Plage και ανάπλασης των οχθών 2011, χρησιμοποιείται υλικό από άρθρα στον Τύπο και το Διαδίκτυο, καθώς και από επίσημες ιστοσελίδες των έργων και του δήμου. Ταυτόχρονα, πηγή εμπειριών και αντιλήψεων σχετικά με την σημερινή εικόνα της πόλης του Παρισιού, την σύγχρονη προβληματική για το δημόσιο χώρο των οχθών και τα νέα σχέδια αναπλάσεων αποτελεί η προσωπική ανάγνωση της πόλης κατά την εξαμηνιαία διαμονή σε αυτήν.

ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΑ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η εποχή του Μεταμοντερνισμού: αμφισβήτηση της μεγάλης αφήγησης ή μετα-αφήγησης, εξύμνηση της ποικιλίας, της ετερότητας και της ιδιαίτερης ταυτότητας. Στη θέση της ενοποιημένης και άχρονης, παγκόσμιας, απόλυτης γνώσης, το συνονθύλευμα των μικρο – αφηγήσεων του J.F.Lyotard.

Μεγάλη αφήγηση ή μετα-αφήγηση: ένα παγκόσμιο ή αθροιστικό πολιτιστικό σχήμα αφήγησης το οποίο βάζει σε τάξη και εξηγεί γνώσεις και εμπειρίες. Το σχήμα αυτό μπορεί να γίνει αντιληπτό ως μία ιδεολογία, ένας τρόπος σκέψης ή ακόμα και πίστη, όπως μεγάλης κλίμακας πολιτικές θεωρίες ή θρησκείες.

“Οι αφηγήσεις επιτρέπουν στις κοινωνίες μέσα στις οποίες λέγονται, από τη μία μεριά, να καθορίσουν τα κριτήρια ικανότητας, και από την άλλη, να αξιολογήσουν σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά, τι έχει εκτελεστεί και τι μπορεί να εκτελεστεί μέσα της.

J.F. Lyotard, 1984. *The Postmodern Condition*, σ.20

Στη Μεταμοντέρνα εποχή, της Παγκοσμιοποίησης, του Μεταφορντισμού και της Πληροφορικής, οι μεγαλουπόλεις εισέρχονται σε μία μεταβιομηχανική φάση, με ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών. Η προσπάθεια για την ένταξη και κυριαρχία τους σε ένα ανταγωνιστικό σύστημα διεθνών πόλεων οδηγεί ταυτόχρονα στην ενίσχυση του τομέα του πολιτισμού και του τουρισμού. Είναι η εποχή των ροών, των μετακινήσεων και της ετερότητας, με τις πόλεις να αποτελούν πλέον ως «ασυνεχείς αστερισμοί από χωρικά θραύσματα, λειτουργικά κομμάτια και κοινωνικά τμήματα»². Είναι επιπλέον η εποχή της κοινωνίας των μέσων ενημέρωσης, της κοινωνίας του θεάματος του Guy Debord, της καταναλωτικής κοινωνίας, της γραφειοκρατικής κοινωνίας της ελεγχόμενης κατανάλωσης του Henri Lefebvre, της μεταβιομηχανικής κοινωνίας του Daniel Bell³.

“Ολόκληρη η ζωή των κοινωνιών, πάνω στις οποίες οι νέες συνθήκες παραγωγής κυριαρχούν, αυτοανακυρήσσεται μια τεράστια συσσώρευση θεμάτων. Ότι έχει κανείς άμεσα ζήσει έχει περάσει πλέον στην αναπαράσταση.

Guy Debord, 1970. *Society of the Spectacle*, παρ.1

“Η φράση «μετα-βιομηχανική κοινωνία», χρησιμοποιείται σήμερα ευρέως για να περιγράψει το εξαιρετικό εύρος αλλαγών που διέπουν την κοινωνική δομή του αναδυόμενου μετα-βιομηχανικού κόσμου, μια δομή που δεν εκτοπίζει εξ ολοκλήρου τον αγροτικό και το βιομηχανικό κόσμο (αν και τους αλλάζει σε ουσιαστικό βαθμό), αλλά αντιπροσωπεύει νέες αρχές της καινοτομίας, νέους τρόπους κοινωνικής οργάνωσης, καθώς και νέες τάξεις στην κοινωνία ...

Daniel Bell, 1999. *The Coming of Post-Industrial Society*, σ.χ–χι, xiv, xv–xvii

2. E. Soja, 2000, σ.235

3. J.F. Lyotard, 1984, εισαγωγή σ.vii

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΧΩΡΟΙ

Η Μεταμοντέρνα θεώρηση του χώρου προκύπτει σε μεγάλο βαθμό από την αμφισβήτηση των αρχών και των αξιών του Μοντερνισμού. Οι αλλαγές στη γενικότερη ανάγνωση και αντιμετώπιση της σύγχρονης πόλης, τόσο από μέρους των κυβερνήσεων, των δήμων, των ειδικών (αρχιτεκτόνων, πολεοδόμων, κοινωνιολόγων, ανθρωπολόγων, φιλοσόφων) καθώς και των ίδιων των κατοίκων-χρηστών, οδηγούν αναπόφευκτα σε μία στροφή στους στόχους και τις στρατηγικές του αστικού σχεδιασμού. Οι αλλαγές είναι συνεπώς εμφανείς εξίσου στο σχεδιασμό της πόλης, στη δράση μέσα σε αυτή και στη θεωρητική προσέγγιση των φαινομένων της.

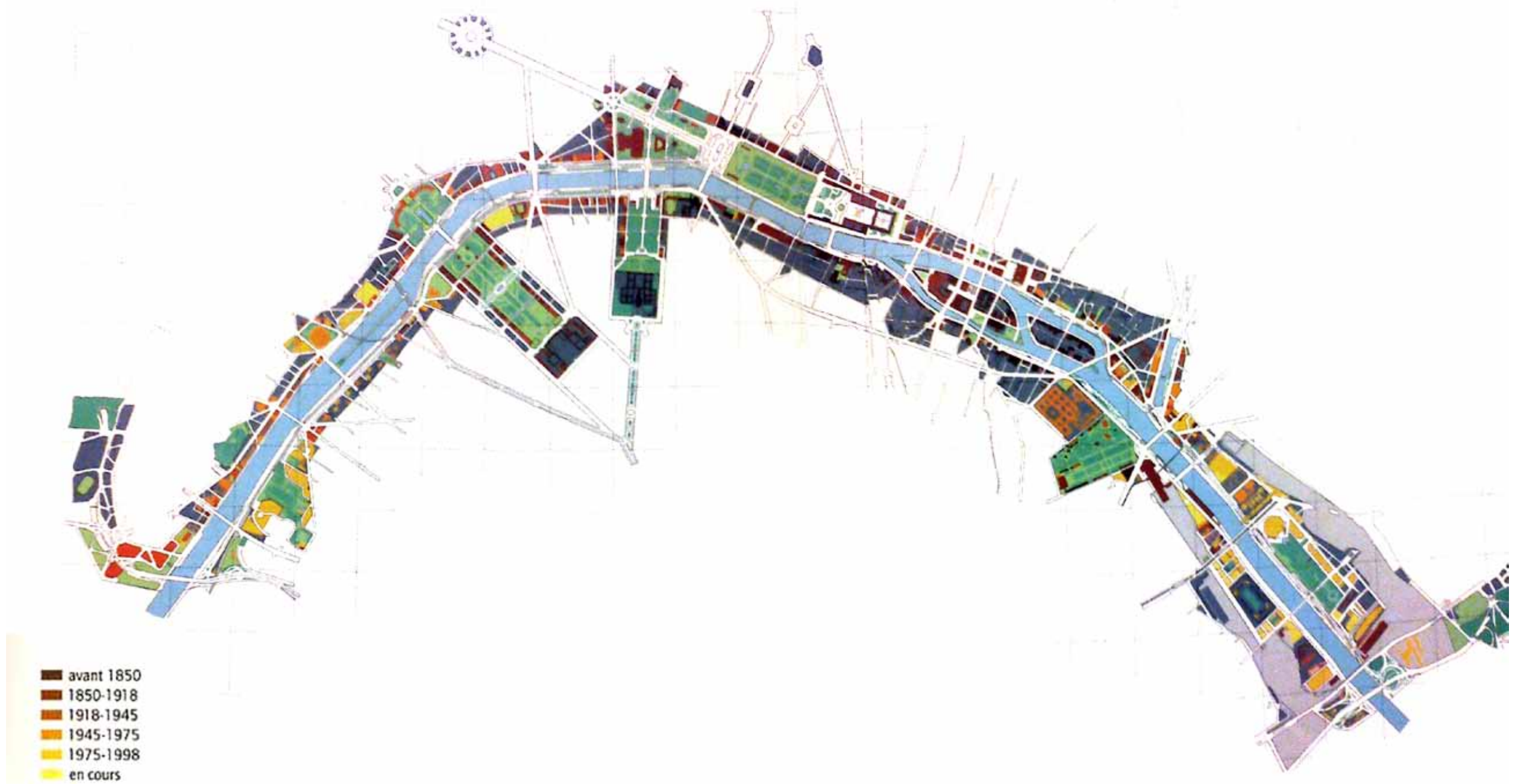
Την θέση του μοντερνιστικού διαχωρισμού των λειτουργιών καταλαμβάνει πλέον η ανάμιξη των χρήσεων και των χρηστών, που γίνεται κυρίαρχος στόχος στις αστικές διευθετήσεις. Το τοπίο στο οποίο κατεχοχήν εκφράζεται και αναδεικνύεται η ετερότητα είναι ο δημόσιος χώρος της πόλης. Στη Γαλλία, η έκφραση «δημόσιοι χώροι» εμφανίζεται στις αστικές θεωρίες και πρακτικές στα τέλη της δεκαετίας του '70 και η χρήση της γενικεύεται τη δεκαετία του '90⁴. Σήμερα, ο δημόσιος χώρος, τα συστατικά του και ο τρόπος χρήσης του βρίσκονται στο επίκεντρο της θεωρητικής και πρακτικής προσέγγισης της πόλης.

Δημόσιοι χώροι: «Η έννοια του δημόσιου χώρου είναι ταυτόχρονα μία μεταφορά για την πόλη ως τόπο συνάντησης, της πολιτείας ως κέντρου δημοκρατικής διαβούλευσης και πιο γενικά της αστικής κοινωνίας ως δημοκρατικής κοινωνίας.»

J.P.Augustin, «Par les chemins et les plages», *Urbanisme* τχ.346, Φεβρουάριος 2006

Στο Παρίσι, ο δημόσιος χώρος καταλαμβάνει κεντρικό ρόλο στα σχέδια ανάπτυξης της πόλης. Αποτελεί τον κατεχοχήν χώρο, στον οποίο μπορούν να εφαρμοστούν και να προβληθούν πολιτικές αποφάσεις, να αναδειχθεί η πολιτική, οικονομική και πολιτιστική ευημερία μίας χώρας, να προσεγγιστούν οι πολίτες ώστε να εμπιστευτούν τις πολιτικές ιδεολογίες και τους εκφραστές τους. Οι όχθες του Σηκουάνα, με την ιστορία και τη συμβολική σημασία τους, εκτενής δημόσιος χώρος που διατρέχει ολόκληρη την πόλη, αποτέλεσαν τοπίο εφαρμογής στρατηγικών, αντιπροσωπευτικών των προβληματισμών και των πεποιθήσεων της εποχής τους, είτε με τη μορφή αστικών αναπλάσεων, είτε με την νέα τάση της σκηνοθεσίας εφήμερων συμβάντων. Ξεκινώντας από το πέρασμα από τη Μοντέρνα στη Μεταμοντέρνα περίοδο και διατρέχοντας το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα μέχρι σήμερα, τα έργα στις όχθες του Σηκουάνα αποτυπώνουν την εξέλιξη του αστικού σχεδιασμού των δημόσιων χώρων στο Παρίσι, προσφέροντας οπτικές σε πολιτικές, κοινωνικές, ιδεολογικές και αισθητικές μεταβολές της περιόδου αυτής.

4. Th.Paquot «Espace(s) Public(s)», *Urbanisme* τχ.346, Φεβρουάριος 2006

Χρονολογικός χάρτης των αποβαθρών και του οικοδομημάτων τους

ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ΄ 60: ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ

1960. Παραδίδεται στην κυκλοφορία ένας διπλός αυτοκινητόδρομος κατά μήκος 2,5 χιλιομέτρων της αριστερής όχθης του Σηκουάνα, από την αποβάθρα Orsay έως την αποβάθρα Branly. Με αυτόν τον τρόπο, σε μία εποχή όπου οι μοντέρνες ανάγκες της βιομηχανίας απαιτούν έργα για την βελτίωση και επιτάχυνση των μετακινήσεων, σηματοδοτείται η αρχή της κυριαρχίας του αυτοκινήτου στις όχθες του ποταμιού, μίας κυριαρχίας λειτουργικής, ιδεολογικής, ακόμα και αισθητικής⁵. Από τότε, και κατά τη διάρκεια πέντε δεκαετιών, ο δημόσιος χώρος των οχθών περνάει από μία σειρά σταδιακών μεταμορφώσεων, καταλήγοντας σήμερα να αποτελεί έναν, σε διαρκή μετασχηματισμό, χώρο πολιτισμού, αναψυχής και αθλητισμού.

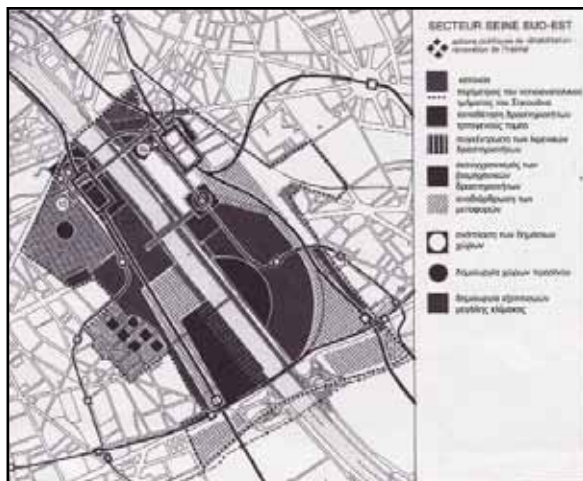
Η δεκαετία του '60 αποτελεί μία μεταβατική περίοδο, ανάμεσα στη Μοντέρνα θεώρηση της πόλης και την αμφισβήτηση της. Το 1961, αναθεωρείται το σχέδιο του 1959 για τη δημιουργία του Front-de-Seine, ενός συγκροτήματος 17 ψηλών κτιρίων στις όχθες του Σηκουάνα στο δυτικό Παρίσι. Το έργο αυτό σχεδιάζεται με Μοντέρνα λογική, με κατακόρυφη δόμηση και διάκριση των λειτουργιών σε κυκλοφορία στο χαμηλό επίπεδο, εργασία στο ενδιάμεσο και κατοικία στο υψηλότερο. Εικόνα μίας εποχής που τελειώνει, το έργο αυτό δέχεται μέχρι σήμερα έντονη κριτική για την αισθητική του εμφάνιση και τις ιδέες που ενσαρκώνει.

5. Paris Projet, τχ.40, «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, σ. 38

ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '70: ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΣΧΕΔΙΑ

Ήδη από το τέλος της δεκαετίας του '60, με την εγκατάλειψη (μετά από έντονη διαμάχη) των σχεδίων για τη δημιουργία μίας, αντίστοιχης με τον παράχθιο αυτοκινητόδρομο της αριστερής όχθης, οδικής αρτηρίας στη δεξιά όχθη, διαφαίνεται μία μερική αλλαγή οπτικής, τόσο από μέρους των αρχών, όσο και από μέρους των πολιτών. Παρόλα αυτά, το σχέδιο χρήσεων γης για την νοτιοανατολική περιοχή του Σηκουάνα του 1974 αποτελούσε μία «εικόνα του μέλλοντος»⁶, που προέβλεπε τη βελτίωση της σιδηροδρομικής και πλωτής μεταφοράς εμπορευμάτων, της βιομηχανίας, των αστικών μεταφορών και των διελεύσεων μεταξύ των οχθών, με βασικό στόχο να διατηρείται η βέλτιστη διαχείριση της κυκλοφορίας των αυτοκινήτων. Είχε όμως γίνει το πρώτο βήμα για την διεκδίκηση του δημόσιου χώρου γύρω από το ποτάμι, προπομπός μίας ριζικής αλλαγής νοοτροπίας και στιγματισμού της κατάληψης της πόλης από το αυτοκίνητο.

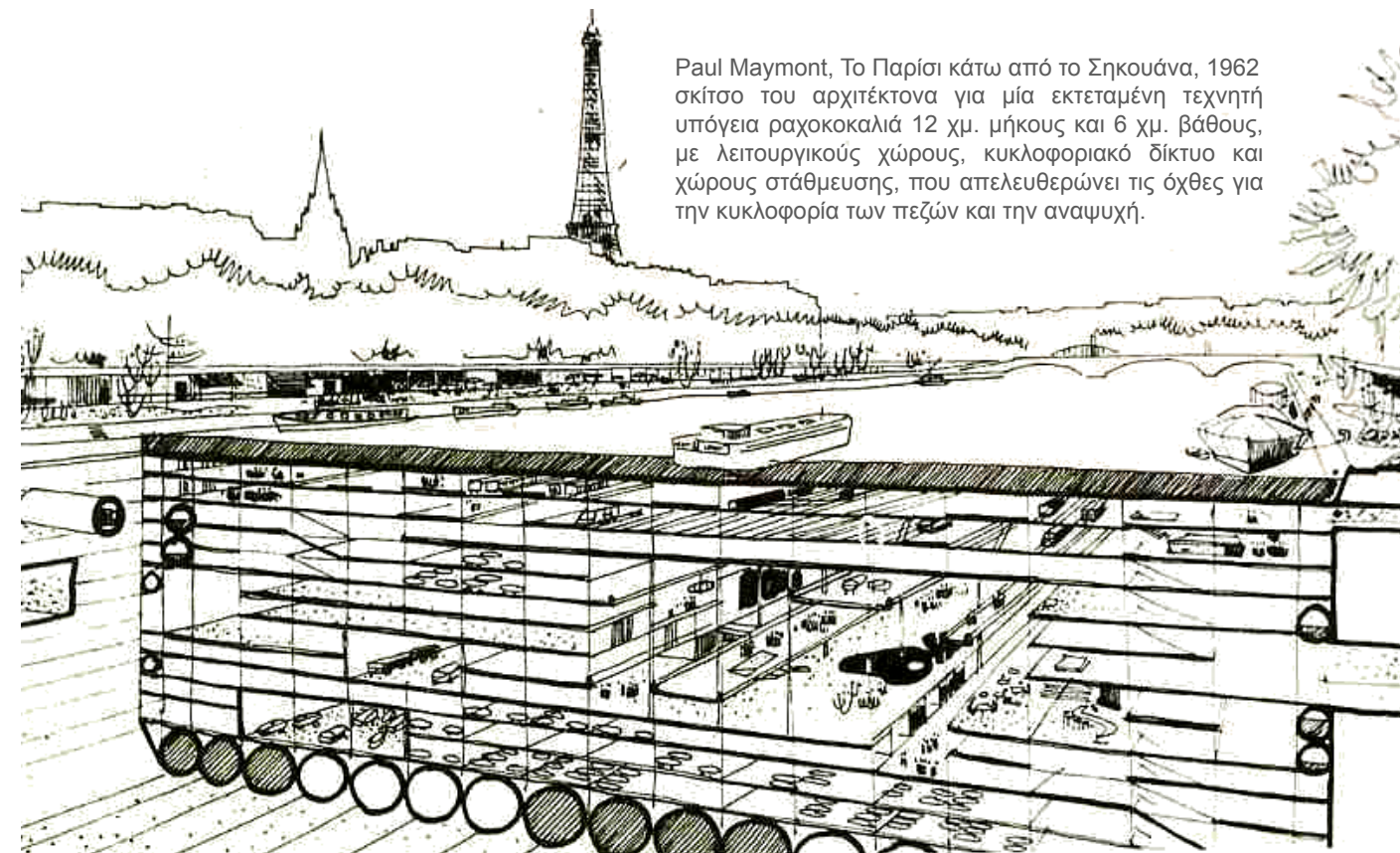
Σχέδιο χρήσεων γης νοτιοανατολικού τομέα

Δίκτυο δημόσιων μέσων μεταφοράς

Όχι στον αυτοκινητόδρομο της δεξιάς όχθης!

Paul Maymont, Το Παρίσι κάτω από το Σηκουάνα, 1962 σκίτσο του αρχιτέκτονα για μία εκτεταμένη τεχνητή υπόγεια ραχοκοκαλιά 12 χμ. μήκους και 6 χμ. βάθους, με λειτουργικούς χώρους, κυκλοφοριακό δίκτυο και χώρους στάθμευσης, που απελευθερώνει τις όχθες για την κυκλοφορία των πεζών και την αναψυχή.

6. «Paris Sud Est: Le projet de schéma de secteur Lyon Austerlitz Bercy», 1974. Paris Projet τχ. 12, σ.11

Κομβικό σημείο στη διαχείριση των οχθών του ποταμιού αποτελεί το πρώτο χωροταξικό σχέδιο του Σηκουάνα του 1978. Στο σχέδιο αυτό εισάγεται η πρακτική της μετατροπής ανεκμετάλλεωτων αστικών περιοχών σε χώρους αναψυχής, με χαρακτηριστικά παραδείγματα την πρόταση μετατροπής του βιομηχανικού λιμανιού Arsenal σε λιμάνι αναψυχής και δημιουργίας του κήπου-υπαιθριου μουσείου Tino Rossi στην αριστερή όχθη. Επιπλέον το σχέδιο ασχολούνταν με το πρόβλημα των πλωτών κατοικιών⁷, τις δημόσιες ποταμίσιες μεταφορές και τη διατήρηση και εξέλιξη κάποιων βιομηχανικών λειτουργιών στην περιοχή. Αξιοσημείωτο είναι, ότι στο σχέδιο ορίζονται για πρώτη φορά οι όχθες του Σηκουάνα ως χώροι περιπάτου.

Λιμάνι Arsenal, ένα νέο τοπίο αναψυχής

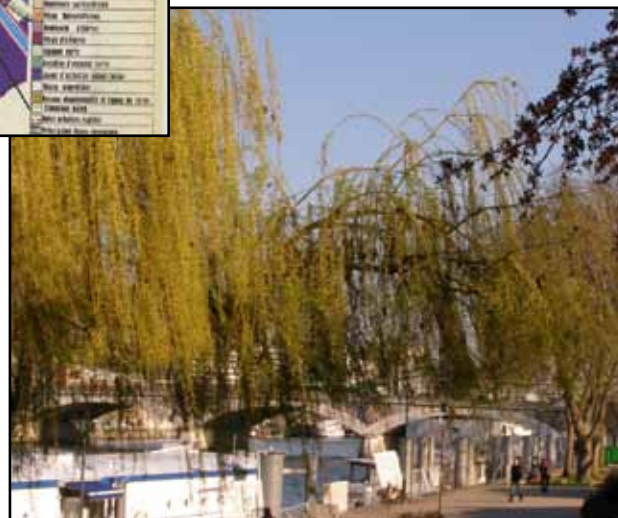
Κήπος Tino Rossi

Χωροταξικό σχέδιο του 1978

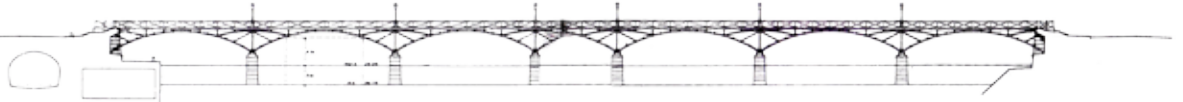
7. Segaines Nathalie, «Les habitants de la Seine», Le Parisien 27/07/92

ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '80: ΝΕΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΣΤΙΣ ΟΧΘΕΣ

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80, προγραμματίζονται πολλά έργα με στόχο την ανάπλαση των οχθών, τη βελτίωση της σχέσης τους με τις γύρω περιοχές και την δημιουργία υποδομών για τους πεζούς και τους τουρίστες. Χαρακτηριστική είναι η διαφωνία για το εάν πρέπει να ανοικοδομηθεί η πεζογέφυρα Pont des Arts στις αρχές της δεκαετίας. Οι υποστηρικτές της κατεδάφισης της ασκούσαν κριτική στον τρόπο με τον οποίο η συγκεκριμένη γέφυρα παρεμβάλλεται στη θέα μνημείων όπως το Λούβρο και το Palais de l'Institut καθώς και στην υποτιθέμενη αισθητική της ασυνέχεια με το τοπίο. Παρόλα αυτά, η σύνδεση των δύο οχθών με μία πανομοιότυπη γέφυρα θεωρήθηκε αναγκαία, έχοντας κυρίως υπόψη την ελκυστικότητα της βάσης της «βαθείας προσκόλλησης του κοινού σε σχέση με τη γέφυρα, που αποτελούσε, εδώ και περισσότερα από δύο αιώνες, μέρος του παρισινού τοπίου»⁸. Έτσι, από εδώ και πέρα, τη θέση της οδικής γέφυρας καταλαμβάνει σταδιακά η πεζογέφυρα.

8. «Fallait-il reconstruire la passerelle des Arts?», 1983. Paris Projet τχ. 23.24, σ.314

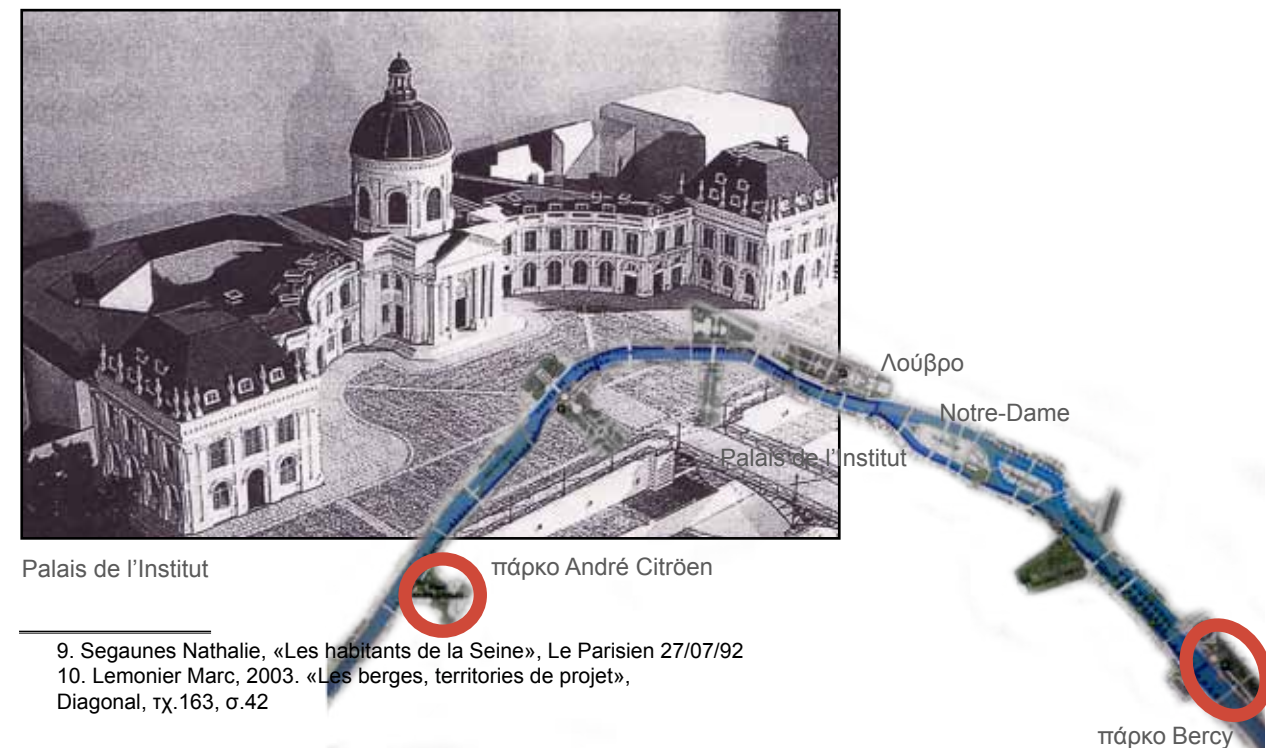
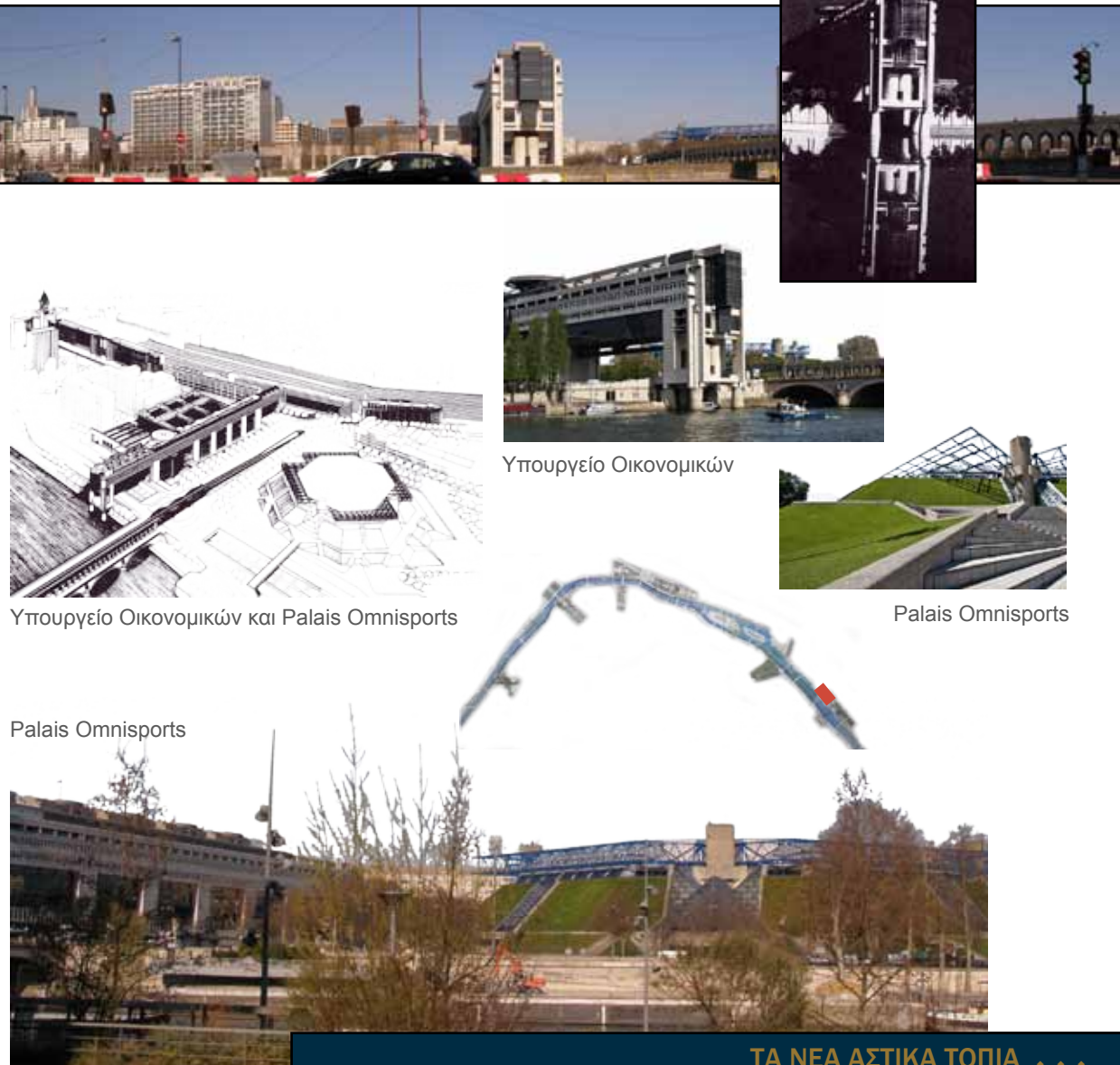
Σήμερα, η γέφυρα των Τεχνών αποτελεί ένα από τα βασικότερα αξιοθέατα του Παρισιού, στα στηθαία της οποίας, ερωτευμένα ζευγάρια κρεμάνε κλειδαριές, ως σύμβολα παντοτινής αγάπης.

Σημαντική ανάπτυξη παρουσιάζει εκείνη την εποχή η ανατολική πλευρά του Παρισιού, χάρη στην ανάπτυξη της βιομηχανικής περιοχής του Bercy. Εκεί, χωροθετείται το 1982 το νέο Υπουργείο Οικονομικών, ένα εμβληματικό κτίριο τοποθετημένο κάθετα προς το ποτάμι, με την άκρη του να στηρίζεται στην δεξιά όχθη, επηρεάζοντας ριζικά την εικόνα της. Επίσης, στη δεξιά όχθη οικοδομείται το 1984 το Palais Omnisports, συγκρότημα αθλητισμού και αναψυχής, με αφορμή τη Διεθνή Έκθεση του 1989. Το έργο αυτό παρουσιάζει μία εκ διαμέτρου αντίθετη εικόνα, με επικλινείς φυτεμένες επιφάνειες, προσπαθώντας να ενταχθεί εκ των προτέρων στο τοπίο του μελλοντικού πάρκου Bercy.

Ένα ακόμα χαρακτηριστικό της δεκαετίας αυτής είναι η σημαντική αύξηση των πλωτών κατοικιών⁹. Η «πλωτή κοινωνία» αποτελούταν κυρίως από μία μεσαία – ανώτερη τάξη στελεχών, αρχιτεκτόνων, προγραμματιστών και καλλιτεχνών, μετατρέποντας τον συγκεκριμένο τρόπο ζωής σε μόδα. Επιπλέον, υπήρχε και μία πλωτή κατοικία για άστεγους στη γέφυρα του Austerlitz.

Παρόλα αυτά, οι όχθες του Σηκουάνα προστίθενται στο σχέδιο χρήσεων γης της πόλης μόλις το 1987. Σε αυτό ορίζονται τρεις ζώνες, μία για την εμπορική χρήση ως λιμανιών, μία για χρήσεις αναψυχής και μία αποκλειστικά για περίπατο (στο κέντρο της πόλης)¹⁰. Σε αυτό το σημείο ορίζεται επίσημα για πρώτη φορά ο χώρος των οχθών ως δημόσιος χώρος που απευθύνεται σε πεζούς, για περίπατο, ξεκούραση και αναψυχή. Στο ιστορικό κέντρο της πόλης, κατά μήκος του ποταμιού, προγραμματίζεται η ανάπτυξη των υπαίθριων χώρων του Λούβρου, του Palais de l'Institut και της Notre-Dame, προς όφελος των πεζών. Την περίοδο αυτή αποφασίζεται και η δημιουργία δύο μεγάλων πάρκων σε επαφή με το ποτάμι, του πάρκου André Citroën και του πάρκου Bercy, με πρωταρχικούς τους στόχους την ένταξη τους στην καθημερινότητα των κατοίκων και την σύνδεση τους με το Σηκουάνα.

9. Segauens Nathalie, «Les habitants de la Seine», Le Parisien 27/07/92

10. Lemonier Marc, 2003. «Les berges, territoires de projet», Diagonal, τχ.163, σ.42

ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '90: ΕΠΑΝΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ

Η δεκαετία του '90 ξεκινάει για την πόλη με μία πολύ σημαντική αναγνώριση της ιστορικής και αισθητικής αξίας του ποταμιού της, την προσθήκη των οχθών του Σηκουάνα και των παρακείμενων κτιρίων στη λίστα της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO, το 1991. Τότε ξεκινάει ένα σχέδιο για τον φωτισμό και την ανάδειξη των οχθών, με στόχο να ολοκληρωθεί το έτος 2000.

Μέσα στη δεκαετία αυτή ολοκληρώνονται τα δύο πάρκα στα ανατολικά και τα δυτικά του Παρισιού. Πασιφανής είναι πλέον η στροφή προς τη φύση στο σχεδιασμό των ελεύθερων χώρων και η προσπάθεια για σταδιακή απομάκρυνση του αυτοκινήτου από τους δημόσιους χώρους.

η περιοχή πριν τη δημιουργία του πάρκου

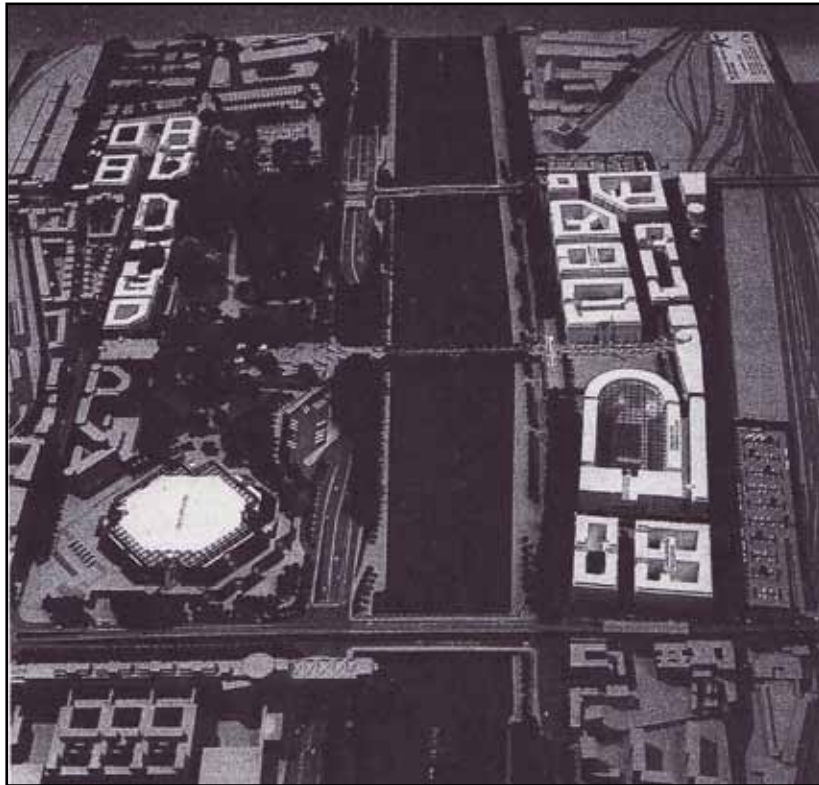
Την αλλαγή κατευθύνσεων και στρατηγικών στις αστικές αναπλάσεις ενσαρκώνει το πάρκο André Citroën, στη δυτική πλευρά του Παρισιού. Ολοκληρωμένο ήδη στις αρχές τις δεκαετίας, το πάρκο αυτό τοποθετήθηκε στο χώρο των παλιών εγκαταστάσεων της αυτοκινητοβιομηχανίας, που δεν λειτουργούσαν ήδη από τη δεκαετία του '70. Σύμβολο της τάσης προς την κατάληψη των βιομηχανικών περιοχών από πράσινο, απελευθερώνει το ποτάμι από τις κατασκευές που το περιέβαλλαν και επιχειρεί να αποκαταστήσει τη σχέση του νερού με το αστικό πράσινο. Με μία μεγάλη μήκους πλευρά παράλληλη στο Σηκουάνα, το πάρκο προσφέρει στους κατοίκους θέα προς το ποτάμι και το παραλιακό μέτωπο, αναδεικνύοντας το ρόλο τους στο αστικό τοπίο.

το πάρκο André Citroën

Αντιδιαμετρικά, το μεταγενέστερο πάρκο Bercy , στην είσοδο του Παρισιού στα ανατολικά του ιστορικού κέντρου, αποτελεί με τη σειρά του έναν ανοιχτό χώρο πρασίνου που προσφέρει στο ποτάμι μία επαφή με τη φύση και ένα οπτικό εύρος που αντιπαραβάλλεται στο ενιαίο μέτωπο που ακολουθεί κατά κανόνα τη ροή του ποταμιού. Από εδώ και πέρα, θα αποτελεί τοπίο της αναπτυσσόμενης πρώην βιομηχανικής περιοχής στα νοτιοανατολικά της πόλης, μεταμορφώνοντας την εικόνα των οχθών του Σηκουάνα, σε μία περιοχή όπου η προβληματική πρόσβαση σε αυτές, αποτέλεσε για χρόνια αιτία προτάσεων και επεμβάσεων . Η δημιουργία του πάρκου αυτού περιλαμβάνεται στη ζώνη προμελετημένης διαμόρφωσης ZAC Paris-Rive-Gauche (Αριστερή Όχθη), το οποίο είναι το μόνο σχέδιο της εποχής που προβλέπει την κατοίκηση των οχθών του Σηκουάνα¹¹.

ζώνη προμελετημένης διαμόρφωσης ZAC Paris-Rive-Gauche

πάρκο Bercy

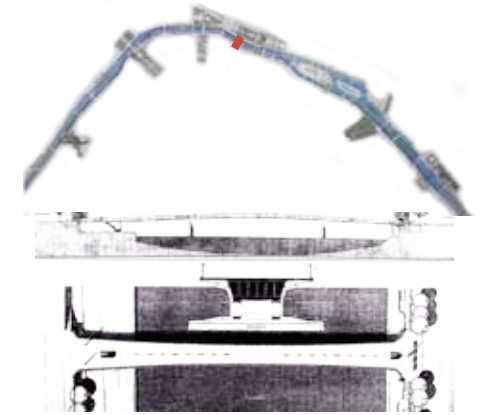

11. Paris Projet, τχ.40, «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, σ. 47

Το 1994 εγκαινιάζεται στην περιοχή το νέο συγκρότημα κτιρίων της Εθνικής Βιβλιοθήκης, σε άμεση επαφή με το Σηκουάνα. Με τέσσερα κτίρια μεγάλου ύψους, με γυάλινες προσόψεις, σχεδιάστηκε για να αποτελέσει ένα τοπόσημο της περιοχής και να ενταχθεί με τη σειρά του στη σειρά εμβληματικών δημόσιων κτιρίων που σχηματίζουν το μέτωπο του Σηκουάνα. Μία σκάλα, μνημειακών διαστάσεων, στην όψη του κτιρίου προς το ποτάμι, δημιουργεί έναν χώρο θέασης του ποταμιού και φιλοξενεί έκτοτε, μαζί με τις όχθες, εκδηλώσεις και δραστηριότητες.

Όσον αφορά στο κέντρο της πόλης, χαρακτηριστικό έργο της εποχής είναι η κατασκευή, μετά από διαγωνισμό, της γέφυρας του Solferino το 1992. Η γέφυρα αυτή ακολουθεί στα βήματα της ανοικοδόμησης της πεζογέφυρας Pont des Arts το 1984, προσφέροντας ένα πέρασμα – τμήμα περιπάτου για τους πεζοδούς. Στο σχεδιασμό της, όμως, επιχειρείται πλέον μία περισσότερο μοντέρνα προσέγγιση από την προηγούμενη προσήλωση στο σεβασμό του αμετάβλητου ιστορικού τοπίου. Η νέα πεζογέφυρα αποτελεί ένα έργο τεχνικό, αισθητικό και λειτουργικό, ως χώρος κυκλοφορίας αλλά και δημόσιος χώρος, με σημαντική συμβολή στην εξέλιξη της σύγχρονης αρχιτεκτονικής και αστική κουλτούρας.

περίπατος στις όχθες του Σηκουάνα

Ο πεζός βρίσκεται πλέον στο επίκεντρο του αστικού σχεδιασμού. Το 1996 προγραμματίζεται η ανάπτυξη των οχθών του Σηκουάνα, με τη δημιουργία ενός περιπάτου, μήκους 12 χμ., που ενώνει τα δύο μεγάλα πάρκα στις εισόδους της πόλης και ακολουθεί, περνώντας από τη μία πλευρά στην άλλη, την πορεία του ποταμιού.

Την ίδια χρονιά δημιουργείται και η γραμμή πλωτών μεταφορών Batobus, ανάμεσα στη γέφυρα του Austerlitz και τον Πύργο του Άιφελ. Δεν αποτελεί όμως δημόσιο μέσο, με συνέπεια να απευθύνεται κυρίως σε τουρίστες, ακολουθώντας μία πορεία με στάσεις στα σημαντικότερα αξιοθέατα. Η ανάπτυξη των πλωτών μεταφορών, η προσέλκυση κρουαζιερόπλοιων και η δημιουργία νέων αποβάθρων και στάσεων στο ποτάμι αλλάζει με τη σειρά της την εικόνα του ποταμιού και των οχθών του. Οι αυξανόμενες μετατροπές και επεμβάσεις ρυθμίζονται από το 1999 και έπειτα από το “Cahier des prescriptions architecturales et paysagères” (αρχείο αρχιτεκτονικών και τοπιακών προδιαγραφών), με κύριο στόχο τη διατήρηση της ομοιομορφίας στις όχθες¹².

12. Lemonier Marc, 2003. «Les berges, territoires de projet», Diagonal, τχ.163, σ.42

ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 2000: ΝΕΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ – ΝΕΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ

Ο 20ος αιώνας φτάνει στο τέλος του με την πόλη του Παρισιού να επαναπροσεγγίζει τη σχέση της με το ποτάμι που τη διατρέχει. Το 2000 λαμβάνουν χώρα τα εγκαίνια των νέων διαμορφώσεων της αριστερής όχθης, ανάμεσα στη γέφυρα Sully και τη γέφυρα Concorde, για την καλύτερη κατανομή του δημόσιου χώρου, προς όφελος των πεζών, των ποδηλάτων και των δημόσιων μέσων μεταφοράς¹³. Επιπλέον, τη χρονιά αυτή, σε προσκείμενες στο ποτάμι πλατείες, στην πλατεία Concorde, Saint-Michel και Trocadero, τοποθετούνται θεαματικά σιντριβάνια. Στην αποβάθρα Malaquais ολοκληρώνεται το πρώτο τούνελ αυτοκινήτων, το οποίο «υλοποιεί το τέλος της προτεραιότητας που παραχωρείται στα αυτοκίνητα»¹⁴.

Κατά την πρώτη δεκαετία του νέου αιώνα ο Σηκουάνας και οι όχθες του βρίσκονται στο επίκεντρο των αστικών διευθετήσεων. Κύριος στόχος παραμένει η βελτίωση της προσβασιμότητας στις όχθες, αλλά και η διαφοροποίηση των χρήσεων και η ενίσχυση των πλωτών μεταφορών.

Ταυτόχρονα με τις αναπλάσεις στις όχθες, ανακαινίζονται ιστορικά κτίρια του ποταμίσου μετώπου, όπως το θέατρο του Chatélet, το Petit Palais και το Grand Palais, με στόχο την ενίσχυση του πολιτιστικού χαρακτήρα των οχθών. Επιπλέον, κατασκευάζονται νέες εγκαταστάσεις, το νέο ενυδρείο στο Trocadero το 2006, το μουσείο Quai Branly την ίδια χρονιά και η Cité de l'architecture et du patrimoine το 2007.

Σχετικά με τις μεταφορές, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '90 λειτουργεί στο ποτάμι η τουριστική γραμμή Batobus. Μετά την απαγόρευση της στάθμευσης στο τμήμα του ποταμιού στο ιστορικό κέντρο της πόλης, οργανώνεται ένας χώρος στάθμευσης στην περιοχή του Bercy. Η συγκέντρωση πλοίων (κρουαζιέρας, αναψυχής ή εστίασης) σε συγκεκριμένα σημεία, όπως η αποβάθρα de la Gare και η Εθνική Βιβλιοθήκη, οδηγεί στη δημιουργία «πλωτών νησιών»¹⁵. Η όλο και αυξανόμενη κυκλοφορία στο ποτάμι ρυθμίζεται από το λιμενικό του Παρισιού, που πέρα από λειτουργικά ζητήματα, διασφαλίζει και την αισθητική ποιότητα των εγκαταστάσεων.

13. http://labs.paris.fr/commun/v2asp/FR/La_Mairie/executif/communiqués/ancienne_mandature/mandature_1995_2001/CONF26062000.ASP

14. Paris Projet, τχ.40, «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, σ. 45

15. Lemonier Marc, 2003. «Les berges, territoires de projet», Diagonal, τχ.163, σ.43

- περίπατοι, αναψυχή
- διαδρομή πεζών
- ⋯ πλοία - κατοικίες
- ⋯ πλοία - αναψυχή
- λιμάνι αναψυχής
- πλωτές μεταφορές επιβατών
- στάση Batobus
- στάση Vogueo
- στάση μικρής διάρκειας
- λιμένας νηολογίου
- πλωτές μεταφορές αγαθών
- βιομηχανία
- ▲ στάση διαμετακόμισης
- △ δημόσιο λιμάνι
- οδικές υποδομές
- παράχθια οδός
- Ⓟ parking πούλμαν

abur 0 500 1.000 m

Οι χρήσεις στις όχθες του Σηκούανα μετά το 2000

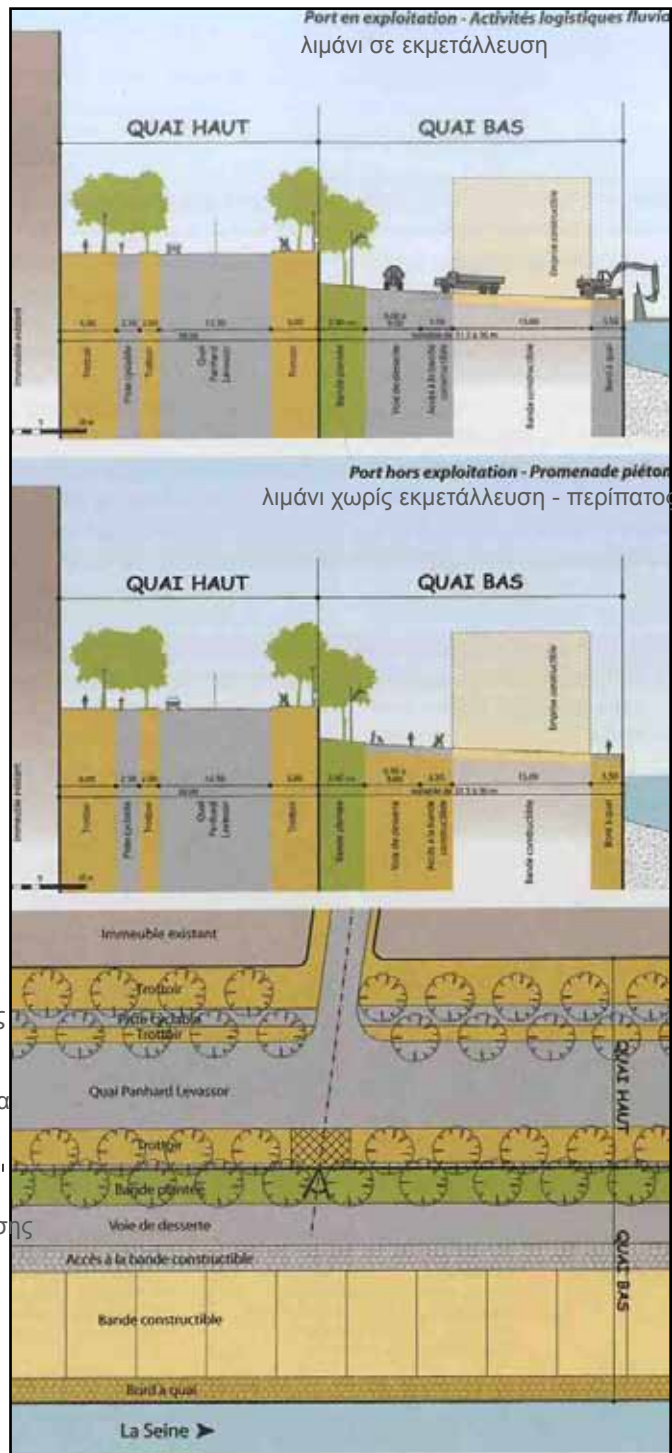
Σε αντίθεση με τα προηγούμενα χρόνια, στις αστικές επεμβάσεις σε δημόσιους χώρους, ο στόχος πλέον δεν είναι η κατάργηση των εμπορικών λιμανιών και η αντικατάστασή τους με χώρους περιπάτου, αλλά η καλύτερη ένταξή τους στο μεταβαλλόμενο αστικό περιβάλλον. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η ανάπλαση του λιμανιού Tolbiac, στο νοτιοανατολικό Παρίσι, το 2007. Εκεί έγινε η πρώτη προσπάθεια συμβιβασμού της ποταμίσιας κυκλοφορίας με την αναψυχή, με την εκμετάλλευση της βιομηχανικής λειτουργίας ως θεάματος¹⁶.

πεζοδρόμιο
ποδηλατόδρομος
πεζοδρόμιο

υψηλή αποβάθρα
πεζοδρόμιο
ζώνη πρασίνου
οδός εξυπηρέτησης
πρόσβαση σε
οικοδομική ζώνη

όριο αποβάθρας

16. Paris Projet, τχ.40, «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, σ. 51

Παρομοίως, την περίοδο 2006-2008 γίνεται μία αντίστοιχη ανάπλαση στο λιμάνι του Austerlitz. Οι παλιές αποθήκες της περιοχής επαναχρησιμοποιούνται, με τη δημιουργία του Docks-en-Seine, κέντρου μόδας και design. Ο βιομηχανικός σκελετός εμπλουτίζεται με μία νέα μεταλλική και γυάλινη κατασκευή στην όψη, σε άμεση επαφή με το νερό, εμπνευσμένη από τους περιπάτους στο ποτάμι. ¹⁷Στις όχθες επιχειρείται και πάλι ο συνδυασμός της αναψυχής με την εμπορική και οικονομική λειτουργία του λιμανιού.

Σημαντικό ρόλο στις αστικές αναπλάσεις παίζει, πέραν από την πολιτιστική ανάπτυξη, και η βελτίωση του αθλητικού εξοπλισμού των δημόσιων χώρων. Ένα από τα σημαντικότερα έργα αποτελεί η πλωτή πισίνα Josephine Baker, στην περιοχή ανάμεσα στα λιμάνια Austerlitz και Tolbiac.

πισίνα Josephine Baker

κέντρο μόδας και design Docks en Seine

17. <http://www.paris-docks-en-seine.fr/l-architecture.html?lang=fr>

Με αφετηρία το λιμάνι του Austerlitz, το 2008 εγκαινιάζεται η πειραματική γραμμή Voguéo, με πέντε στάσεις σε επικοινωνία με το μετρό και εισιτήριο με χαμηλό αντίτιμο, προσβλέποντας να εξυπηρετήσει τις μετακινήσεις των κατοίκων.

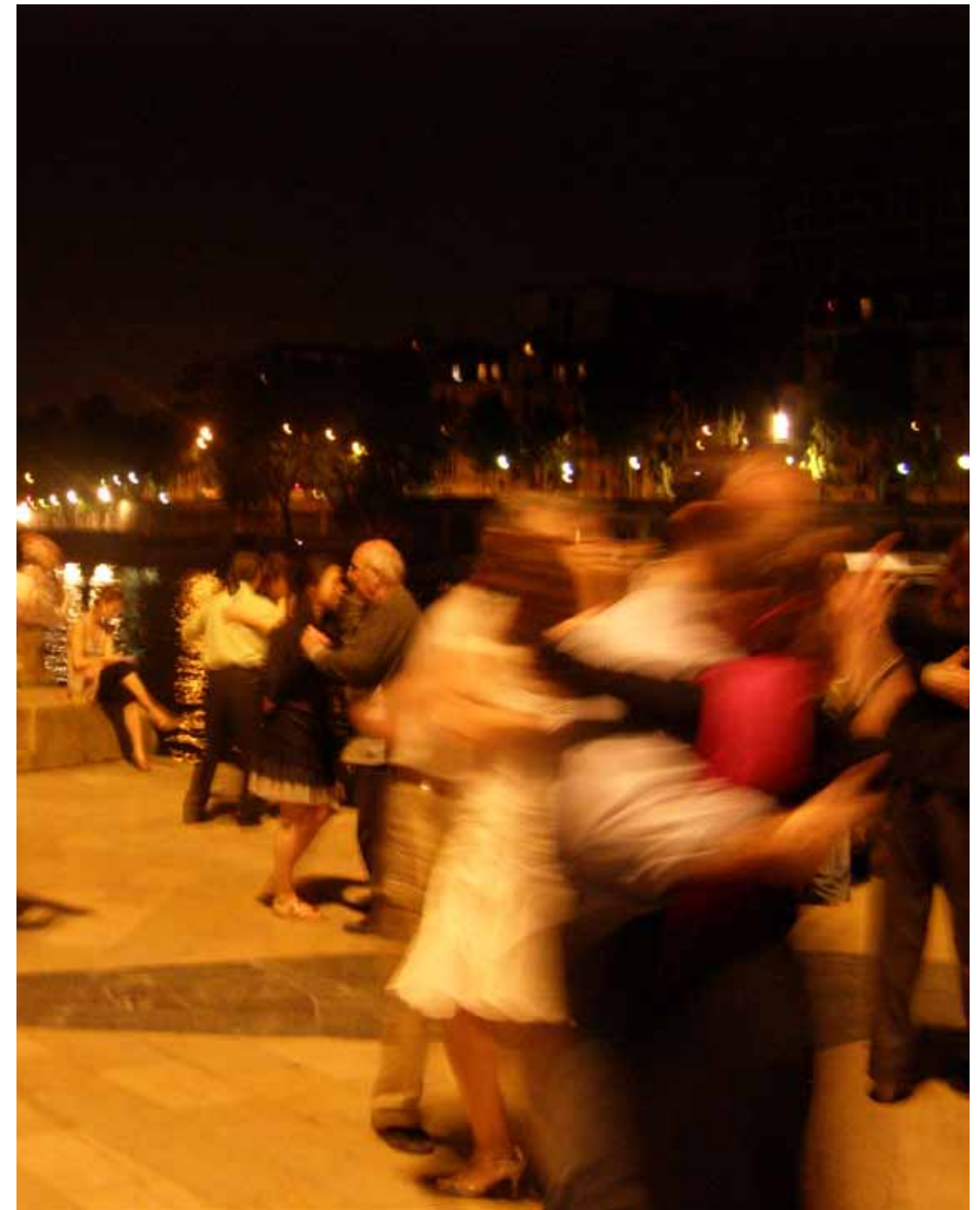
πλοιάριο Voguéo

Στη σειρά πεζογεφύρων που κατασκευάζονται τις τελευταίες δεκαετίες, προστίθεται το 2006 η πεζογέφυρα Simone de Beauvoir, που ενοποιεί τον υπαίθριο χώρο της Εθνικής Βιβλιοθήκης με την περιοχή του Bercy. Πρόκειται για μία σύγχρονη μεταλλική και ξύλινη κατασκευή, ενδεικτική της νέας εικόνας του Σηκουάνα

πεζογέφυρα Simone de Beauvoir

Κάθε Κυριακή βράδυ, οι όχθες του Σηκουάνα του κήπου Tino Rossi, μεταμορφώνονται σε σκηνή για το θέαμα ζευγαριών που χορεύουν ταγκό. Ένας νέος τρόπος επέμβασης στο αστικό περιβάλλον εμφανίζεται. Μαζί με τις αναπλάσεις, διάφορα συμβάντα, δηλαδή εφήμερες εκδηλώσεις και δράσεις, δημιουργούν τους νέους δημόσιους χώρους της πόλης.

ΝΕΑ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

Σε μία εποχή, όπου οι αποστάσεις εκμηδενίζονται με τα σύγχρονα μηχανικά μέσα μεταφοράς, εμφανίζονται νέες μορφές κινητικότητας. Οι πεζοί, οι ποδηλάτες, οι rollers, την εποχή των ρωών και της ταχύτητας, διεκδικούν μία πιο προσιτή και οικολογική πόλη, δίνοντας στη μετακίνηση μία διάσταση κοινωνική¹⁸. Η ανάγκη για ευκολότερη πρόσβαση στα διάφορα τμήματα της πόλης και μεγαλύτερη ευελιξία στις μετακινήσεις εκφράζεται έτσι με την επιθυμία για δίκτυα πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων. Πέραν της πρακτικής λειτουργίας του ως τρόπου μετακίνησης, το περπάτημα γίνεται ένας νέος, περισσότερο εύθυμος, τρόπος προσέγγισης της πόλης¹⁹. Παρατηρείται επίσης, στις μέρες μας, η τάση αντικατάστασης του χρόνου που υποβαλλόμαστε να περνάμε σε μετακινήσεις και αναμονές με χρόνο για αναψυχή. Στις όχθες του Σηκουάνα, για παράδειγμα, τα προσαρτημένα στο στήθαιο μεταλλικά βιβλιοπωλεία, προσφέρουν στους κατοίκους μία ενασχόληση κατά τη διάρκεια της κυκλοφορίας τους στους πολυσύχναστους δρόμους του κέντρου.²⁰

18. Rachel Thomas, 2004. «Le piéton dans l'espace public», στη συλλογή Ambiances en débats, σ.163

19. Amphoux Pascal, 2004. «Marcher en ville», Les Annales de la recherche urbaine τχ.97, σ.137

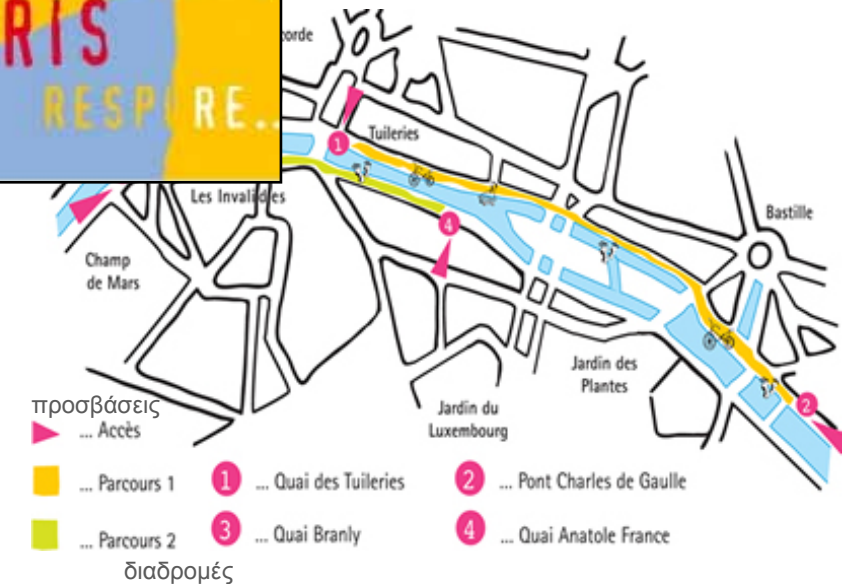
20. Paris Projet, τχ.40, «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, σ. 64

Από τη μεριά τους, οι υπεύθυνοι για την οργάνωση έργων και δράσεων στο αστικό περιβάλλον, αναγνωρίζουν την ανάγκη αυτή του σύγχρονου αστού και προσαρμόζουν τις αστικές πολιτικές με έμφαση στα δημόσια μέσα μεταφοράς, τις διαδρομές για πεζούς και ποδήλατα και την προσβασιμότητα στο δημόσιο χώρο. Με αυτές τις προτεραιότητες, ο Δήμος του Παρισιού οργανώνει το πρόγραμμα "Paris Respire" (Το Παρίσι Αναπνέει), που περιλαμβάνει την περιστασιακή απόδοση αυτοκινητόδρομων σε πεζούς και ποδήλατα. Με βάση αυτό, από το 2002 έως σήμερα, τις Κυριακές και τις Αργίες, τμήματα του Περιφερειακού, υπέργειων διαβάσεων και των οχθών του Σηκουάνα, αποσπώνται από το κυκλοφοριακό δίκτυο και προσφέρονται ως δημόσιος χώρος στους πολίτες.

πρόγραμμα Paris Respire

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΦΥΣΗ - ΑΝΑΨΥΧΗ

πικνίκ στην όχθη

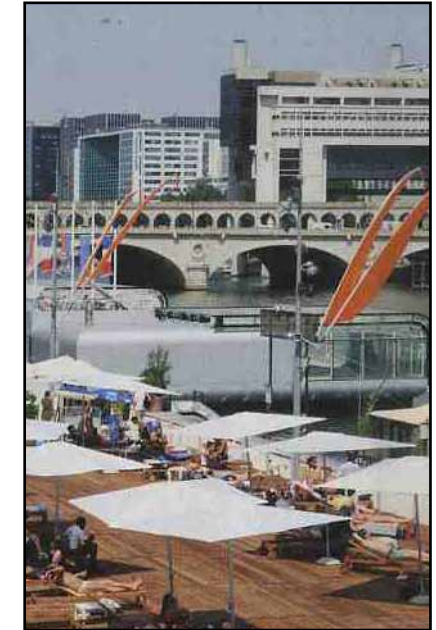
Η ανάγκη του σύγχρονου αστού να επανοικειοποιηθεί και να διεκδικήσει τον δημόσιο χώρο εκφράζεται με την αυθόρμητη χρήση του δημόσιου χώρου για αναψυχή και ανάπαυση, σε μία εποχή όπου οι μετακινήσεις καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος της καθημερινότητας του. Οι όχθες του Σηκουάνα, προσφέρουν ένα χώρο περιπάτου και στάσης για τον πολίτη, που προσπαθεί να επαναπροσδιορίσει τη σχέση του με το αστικό περιβάλλον. Το ποτάμι αποτελεί ένα τοπίο φύσης ανάμεσα στον τεχνητό περίγυρο του, στο οποίο οι κάτοικοι κάνουν πικνίκ και οργανώνουν γιορτές, εξασκώντας τις «βουκολικές ενασχολήσεις τους»²¹ στο κέντρο της πόλης.

21. στο ίδιο

ανάπαυση στη γέφυρα Solferino

Ο Δήμος του Παρισιού, αντίστοιχα, οργανώνει υπαίθριες γιορτές, δραστηριότητες και φεστιβάλ, για να προβάλλει μία περισσότερο ζωντανή και εύθυμη εικόνα της πόλης. Η αναψυχή, σήμερα, καταλαμβάνει έναν όλο και μεγαλύτερο χώρο στην οργάνωση της πόλης. Η Γιορτή της Μουσικής, η Γιορτή του Χορού, οι Λευκές Νύχτες προσφέρουν στους πολίτες την ευκαιρία να ανακαλύψουν εκ νέου την πόλη τους και να ανακτήσουν μέσα σε αυτήν χώρο και χρόνο. Τη χρονιά 2011, στις όχθες του Σηκουάνα διοργανώνεται για δεύτερη φορά το φεστιβάλ ψηφιακής δημιουργίας "Futur en Seine" και οι εκδηλώσεις "Sciences sur Seine", τόσο σε κτίρια και υπαίθριους χώρους του ποταμίσιου μετώπου, όσο και στην υπόλοιπη πόλη, με δράσεις ανοιχτές σε όλους, με σύγχρονους προβληματισμούς, οραματισμούς και προτάσεις, όπως τον εικονικό σχεδιασμό ανάμεσα σε άλλων της πόλης του μέλλοντος. Την ίδια χρονιά διοργανώνεται επίσης για όγδοη φορά το "Festival de l'Oh", ένα φεστιβάλ αφιερωμένο στο ποτάμι και τη σχέση του κατοίκου της πόλης με τη φύση.

καθιστικό στις όχθες στα πλαίσια του φεστιβάλ de l'Oh

φεστιβάλ Futur en Seine και Sciences en Seine

μία τεχνητή παραλία μέσα στο εμπορικό πλοιάριο, φεστιβάλ de l'Oh 2008

βραζιλιάνικοι ήχοι, υπαίθριος χώρος της Notre-Dame, 2008

Η Γιορτή της Μουσικής: ανοιχτές στο κοινό συναυλίες και μουσικές εκδηλώσεις, από επαγγελματίες και ερασιτέχνες μουσικούς όλων των ειδών, φέρνουν το κοινό στους δρόμους της πόλης.

δραστηριότητα με συμμετοχή του κοινού στο πάρκο Bergy, 2011

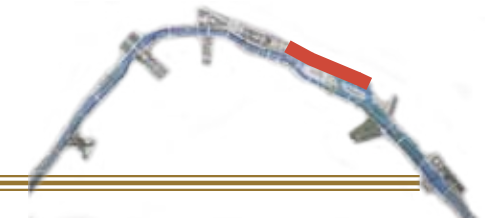
Η Γιορτή του Χορού: υπό το σύνθημα “μπείτε στο χορό” (“entrez dans la danse”), το κοινό παρακολουθεί και συμμετέχει σε χορευτικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις στους δημόσιους χώρους της πόλης.

Notre-Dame, Λευκή Νύχτα, 2005

Κατά τη διάρκεια μίας Λευκής Νύχτας, ολονύχτιου πολιτιστικού φεστιβάλ, πέραν από τα μουσεία και τις γκαλερί, η ίδια η πόλη γεμίζει καλλιτεχνικές εγκαταστάσεις, εκδηλώσεις και συναντήσεις.

PARIS PLAGE

Τη χρονιά 2002, στις όχθες του Σηκουάνα, πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά ένα αστικό έργο, που χρησιμοποιεί την έννοια του συμβάντος, με μεγάλο αντίκτυπο στην έκτοτε ανάλυση, σύλληψη και σχεδιασμό των αστικών δημοσίων χώρων. Για μερικές εβδομάδες του Ιουλίου και του Αυγούστου, ο Δήμος του Παρισιού οργάνωσε την μετατροπή του αυτοκινητόδρομου Georges Pompidou από τη γέφυρα Pont des Arts μέχρι το νησί Saint-Louis σε τεχνητές πλαζ. Το 2011, η δέκατη έκδοση του προγράμματος Paris Plage, περιλαμβάνει μία «πραγματική παραλία από άμμο»²² σε μήκος ενός χιλιομέτρου της όχθης, από την αποβάθρα του Λούβρου έως τη γέφυρα Pont d'Arcole και μία δεύτερη, που λειτουργεί από το 2007 στο κανάλι της Villette.

22. Paris Plages 2011, Dossier de presse, http://www.paris.fr/accueil/Portal.lut?page=search&page_id=1&cx=015152867896687340997%3Alx_rdp-dgo8&cof=FORID%3A11&ie=ISO-8859-1&q=paris+plage+2002+dossier&go=RECHERCHER#986

Το μπετόν της όχθης καλύπτεται από άμμο, γκαζόν, βλάστηση, ομπρέλες, αιώρες και ζαπλώστρες, σε επιλεγμένα σημεία εγκαθίστανται ψεκαστήρες νερού, αναψυκτήρια και εστιατόρια, ενώ σε άλλα οργανώνονται παιχνίδια και αθλήματα. Ο σχεδιασμός της τεχνητής παραλίας περιλαμβάνει πολλά κομμάτια, που διέπονται από μία ενιαία ατμόσφαιρα, με στόχο την ποικιλία και την εναλλαγή συναισθημάτων και εντυπώσεων. Για τη δημιουργία του έργου αυτού επιστρατεύεται μία ομάδα σκηνογράφων και κοινωνιολόγων, με αποτέλεσμα όχι απλά μία επιτυχημένη προσωρινή ανάπλαση, αλλά ένα εορταστικό γεγονός μεγάλης εμβέλειας.

Paris Plage 2011

Μία από τις προτεραιότητες του προγράμματος είναι ο τονισμός της προσβασιμότητας για όλους, κατοίκους και τουρίστες, δωρεάν και η δημιουργία μίας ατμόσφαιρας εορταστικής, ζωντανής και δημοφιλούς. Το 2002, το πρόγραμμα αυτό συλλήφθηκε, οργανώθηκε και παρουσιάστηκε από το δήμαρχο του Παρισιού Bertrand Delanoë²³, στα πλαίσια της καμπάνιας του με κυρίαρχο σύνθημα τη φράση «Να επιστρέψουμε το Παρίσι στους Παριζιάνους»²⁴. Παρουσιασμένο ως απάντηση στη σύγχρονη ανάγκη για κοινωνική ανάμιξη και προσβασιμότητα στο δημόσιο χώρο, το Paris Plage είχε εξ αρχής χαρακτήρα πολιτικό, καθώς οργανώθηκε από την επικοινωνιακή και όχι την πολιτιστική υπηρεσία του Δήμου και χρησιμοποιήθηκε ως βασικό επικοινωνιακό εργαλείο της πολιτικής του Σοσιαλιστή Δημάρχου. Από τότε και έως σήμερα, αποτελεί το πολυαναμενόμενο γεγονός του καλοκαιριού, του οποίου περιγραφές, φωτογραφίες και σχολιασμοί συνεχίζουν πάντα να προβάλλονται από τα μέσα ενημέρωσης.

23. Γάλλος πολιτικός, δήμαρχος του Παρισιού από το 2001, μέλος του Σοσιαλιστικού Κόμματος.

24. Michèle de la Pradelle et Emmanuelle Lallement, 2007. Paris-Plage : «célébrer un objet absent», στη συλλογή Objets & Mémoires, σ.199

Η δημιουργία μίας τεχνητής πλαζ σε ένα μέρος όπου κανονικά δεν θα έπρεπε να υπάρχει και η μετατροπή της λειτουργίας της όχθης σε κάτι άλλο από αυτό που είναι, για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα κάθε καλοκαίρι, συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στη μετατροπή της μεγαλόπολης σε ένα περισσότερο φιλικό και χαρούμενο μέρος, που «δε διστάζει να παίξει το χαρτί της συνοικιακής ταυτότητας και του πνεύματος του χωριού»²⁵. Με τον περιστασιακό και γιορτινό χαρακτήρα του, το συμβάν του Paris Plage ωθεί τον κάτοικο στο να οικειοποιηθεί το χώρο των οχθών και να ζήσει την πόλη διαφορετικά από το συνηθισμένο.

25. ό.π. σ.198

PAROS

Paris Plage ... όπως στην παραλία!

Οι σκηνογράφοι της παραλιάς²⁶ στο Σηκουάνα δε δημιουργούν απλώς ένα σκηνικό μίας παραλιάς, αλλά στηρίζουν το σχεδιασμό σε μία ιδέα, την ιδέα μίας μέρας στην παραλία. Με βάση, λοιπόν, το σενάριο μίας ημέρας στη θάλασσα, και με την επιστράτευση όλων των στοιχείων – συμβόλων που αποτελούν μία παραλία (ήλιος, άμμος, άνθρωποι με μαγιό), οργανώνουν μία σειρά δραστηριοτήτων, σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο. Με τη βοήθεια των διαφημιστικών μέσων και της διάταξης των μερών της παραλιάς, οι διοργανωτές προκαθορίζουν μία σειρά δράσεων, κινήσεων και συμπεριφορών, με βάση τις οποίες οι κάτοικοι «παίζουν το να είσαι στην παραλία»²⁷. Το μειονέκτημα της έλλειψης ενός βασικού στοιχείου, της θάλασσας, μετατρέπεται σε κεντρικό στοιχείο της σύλληψης της ιδέας, με τους κατοίκους να συγκεντρώνονται γύρω από την απουσία της θάλασσας και να παίζουν έναν ρόλο σε μία παράσταση. Με αυτόν τον τρόπο η σκηνοθεσία του περιβάλλοντος της παραλιάς μετατρέπεται σε ένα ζωντανό γεγονός. «Μία τέτοια πρακτική θυμίζει αυτό που η σύγχρονη τέχνη ονομάζει performance»²⁸.

Performance art: μία παράσταση που παρουσιάζεται σε ένα κοινό, παραδοσιακά διαθεματική. Η παράσταση μπορεί να είναι είτε με σενάριο είτε χωρίς, τυχαία ή προσεκτικά ενορχηστρωμένη, αυθόρμητη ή προσεκτικά σχεδιασμένη με ή χωρίς τη συμμετοχή του κοινού. Η απόδοση μπορεί να είναι ζωντανή ή μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης, οι εκτελεστές μπορεί να είναι παρόντες ή απόντες. Μπορεί να είναι κάθε κατάσταση που περιλαμβάνει τέσσερα βασικά στοιχεία: χρόνο, χώρο, το σώμα του εκτελεστή ή την παρουσία του σε ένα μέσο, και μία σχέση μεταξύ καλλιτέχνη και κοινού. Μπορεί να συμβεί οπουδήποτε, σε κάθε χώρο ή περιβάλλον και για οποιοδήποτε χρονικό διάστημα. Οι ενέργειες ενός ατόμου ή μιας ομάδας σε ένα συγκεκριμένο τόπο και σε μια δεδομένη χρονική στιγμή αποτελούν το έργο.

“Κάτω από την άμμο, η θάλασσα”

Michèle de la Pradelle et Emmanuelle Lallement, 2007. Paris-Plage : «célébrer un objet absent», στη συλλογή Objets & Mémoires, σ.207

Μία ημέρα στην παραλία: χάρτης της χωροθέτησης των δραστηριοτήτων του Paris Plage 2011

26. Jean-Christophe Choblet, σκηνογράφος και δημιουργός του Paris Plage 2002

27. Michèle de la Pradelle et Emmanuelle Lallement, 2007. Paris-Plage : «célébrer un objet absent», στη συλλογή Objets & Mémoires, σ.204

28. ό.π. σ.206

Ο κόσμος που συμμετέχει στο Paris Plage, ακολουθώντας το προκαθορισμένο πρόγραμμα μίας ημέρα στην παραλία, γίνεται και αυτός μέρος του θεάματος²⁹. Η συμμετοχή μάλιστα των πολιτών στο γεγονός και η κατάλληλη συμπεριφορά τους είναι απαραίτητη για να έχει η όχθη μία ζωντανή ατμόσφαιρα και όχι απλά ένα σκηνικό παραλίας. Με αυτόν τον τρόπο, ο κάτοικος γίνεται οικειοθελώς μέρος της εικόνας της πόλης του, αξιοθέατο για τους περαστικούς και τους τουρίστες και τμήμα ενός εμπορεύσιμου brand. Ταυτόχρονα, μέρος των επισκεπτών έρχεται αποκλειστικά και μόνο για να δει το Paris Plage, «να επιβεβαιώσει αν όλα είναι όπως τα ανήγγειλε ο τύπος» και να φωτογραφίσει το καινούριο αξιοθέατο της πόλης.

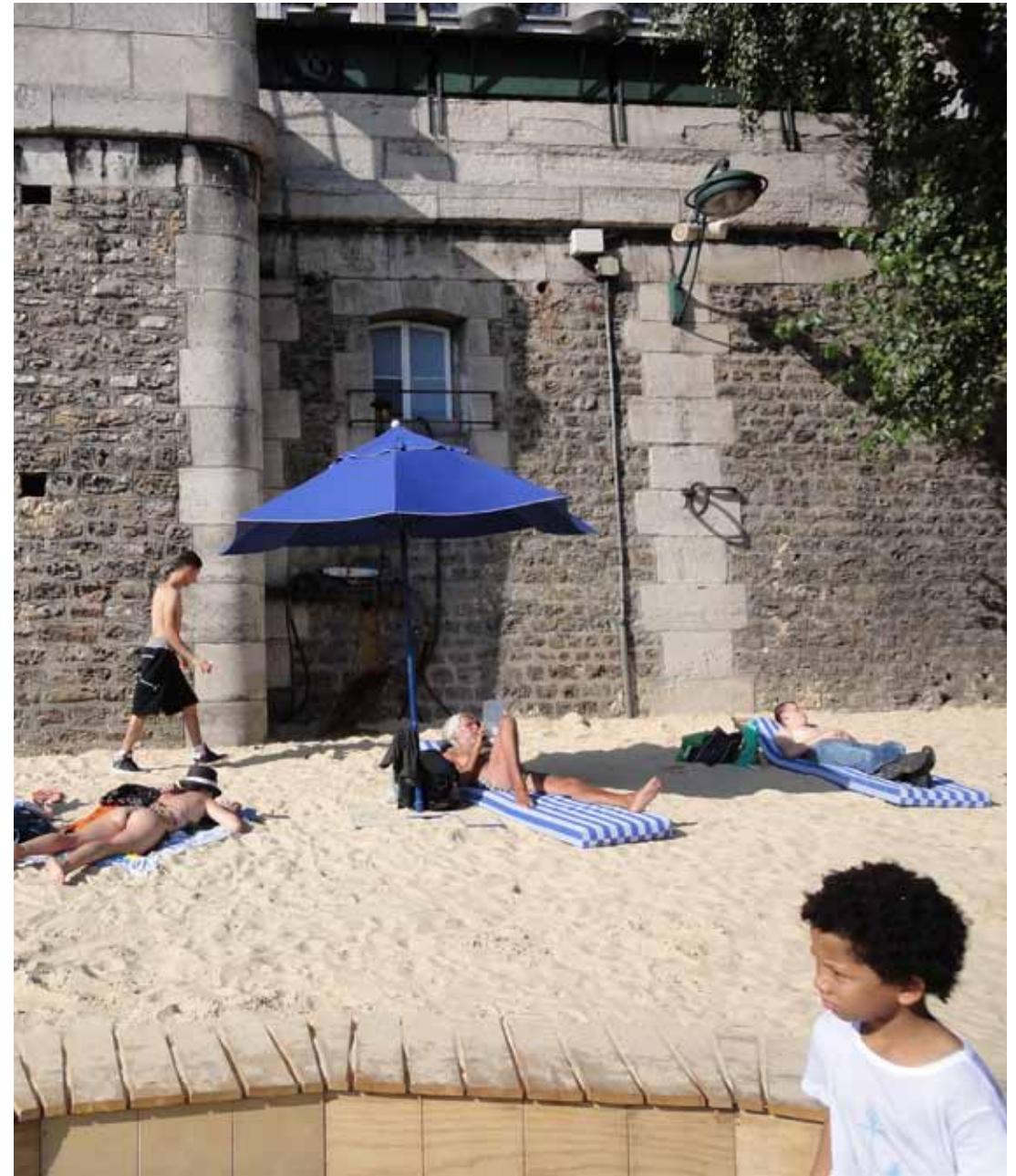
Οι κάτοικοι σε ρόλο αξιοθέατου, Paris Plage 2011

Οι κάτοικοι - θεατές του συμβάντος, Paris Plage 2011

Το Paris Plage, με τις εγκαταστάσεις, τις δραστηριότητες και τους συμμετέχοντες του, διαμορφώνει λοιπόν μία νέα εικόνα της πόλης του Παρισιού, περισσότερο χαρούμενη και ζωντανή, όπου όλα ανήκουν σε όλους. Ταυτόχρονα αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εργαλείο προβολής της πόλης και μία πηγή επενδύσεων και κερδών. Μπορεί η ολοένα και αυξανόμενη χρήση μίας νέας, ποικιλόμορφης εικόνας της πόλης για οικονομικούς και πολιτικούς σκοπούς να συνδυαστεί με την αιφώρο ανάπτυξη μίας πόλης προσιτής σε όλους τους κατοίκους; Μπορεί ένα γεγονός που στηρίζεται σε τέτοιο βαθμό στον εκ των προτέρων καθορισμό συμπεριφορών και δραστηριοτήτων να αποτελέσει τοπίο συλλογικότητας και έκφρασης των αναγκών της σύγχρονης κοινωνίας;

29. στο ίδιο

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ

Με την πάροδο του χρόνου, περνώντας από τη Μοντέρνα στη Μεταμοντέρνα περίοδο, μαζί με τις μεταβολές στον τρόπο που αντιμετωπίζεται η πόλη από αυτούς που τη διαχειρίζονται και αυτούς που την χρησιμοποιούν, αλλάζει και ο τρόπος και τα κριτήρια αντίληψης και ανάλυσης της. Βασικό μέσο για την κατανόηση της πόλης, από τον κάτοικο ή επισκέπτη της, παραμένει να θεωρείται η περιπλάνηση, μία έννοια που πρωτοχρησιμοποιεί στα τέλη του 19ου αιώνα ο Γάλλος ποιητής Beaudelaire με τον Πλάνητα (flâneur), έναν αστικό περιπλανητή της εποχής του. Με την αστική περιπλάνηση του Πλάνητα περιγράφει επίσης ο Γερμανός φιλόσοφος Walter Benjamin στο έργο ζωής του “The arcades project” το Παρίσι του 19ου αιώνα και το «Πνεύμα του τόπου»³⁰. Η έννοια της περιπλάνησης στο αστικό τοπίο χρησιμοποιείται έκτοτε σε πολλά έργα που προσπαθούν να διερευνήσουν την σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον του και την επίδραση που αυτό ασκεί στην ψυχολογία και συμπεριφορά του.

Ο πλάνητας: «Είναι πάντα κι από παντού περαστικός. Μέσα στο θολό πλήθος βρίσκει τον εαυτό του και είναι ο εαυτός του όταν χάνει την ταυτότητά του. Μπερδεμένος; Ναι, φυσικά. Όλες αυτές οι συγκινήσεις που συγχρονίζονται, ο ίλιγγος του πλήθους, το φαντασμαγορικό αλλά προσωρινό αστικό θέαμα, η ελευθερία και η ανωνυμία του, τον ρίχνουν σε μία ακαθόριστη μελαγχολία.»

Μαριέττα Σιδηροπούλου, 2009. « Flâneur: Περπατώ, περπατώ μες την πόλη», <http://www.monkie.gr/2009/04/flashback-05-flaneur.html>

Το 1913 ο Γερμανός φιλόσοφος Georg Simmel μιλάει ήδη για μία “Φιλοσοφία του τοπίου”³¹. Στο άρθρο αυτό, εισηγείται την ύπαρξη μιας ιδιότυπης πνευματικής διαδικασίας, η οποία δημιουργεί την έννοια του τοπίου, το οποίο συνεπώς αποτελεί ένα πνευματικό μόρφωμα. Η ύπαρξη του τοπίου οφείλεται στην ενοποιητική δύναμη της ψυχής, να συνδυάζει τα στοιχεία που το αποτελούν, στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζονται στο σύνολο τους από τον Ψυχικό τόνο του τοπίου αυτού. Το τοπίο όμως αυτό, ως πνευματικό μόρφωμα, «δε μπορεί κανείς να ούτε να το αγγίξει, ούτε να εισέλθει σε αυτό με εξωτερικό τρόπο».³² Στην πόλη περιπλανιέται κατά τον Simmel ο αστός, με τη μορφή ενός εκκεντρικού δανδή, ο οποίος παρατηρεί, συλλέγει και επεξεργάζεται τις εικόνες που παράγουν οι δρόμοι της.

“Ο Ψυχικός τόνος του τοπίου, όμως, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με τρόπο αντικειμενικό λόγω της υποκειμενικότητας της ψυχικής κατάστασης και της συναισθηματικής ανταπόκρισης του παρατηρητή.”

G.Simmel, στο Περιπλάνηση στη νεωτερικότητα, 2004, σ.189

30. Genius Loci: ρωμαϊκή έννοια που σήμαινε το δαίμονα του τόπου, τις προσωποποιημένες αόρατες δυνάμεις που ενοικούσαν στη φύση.

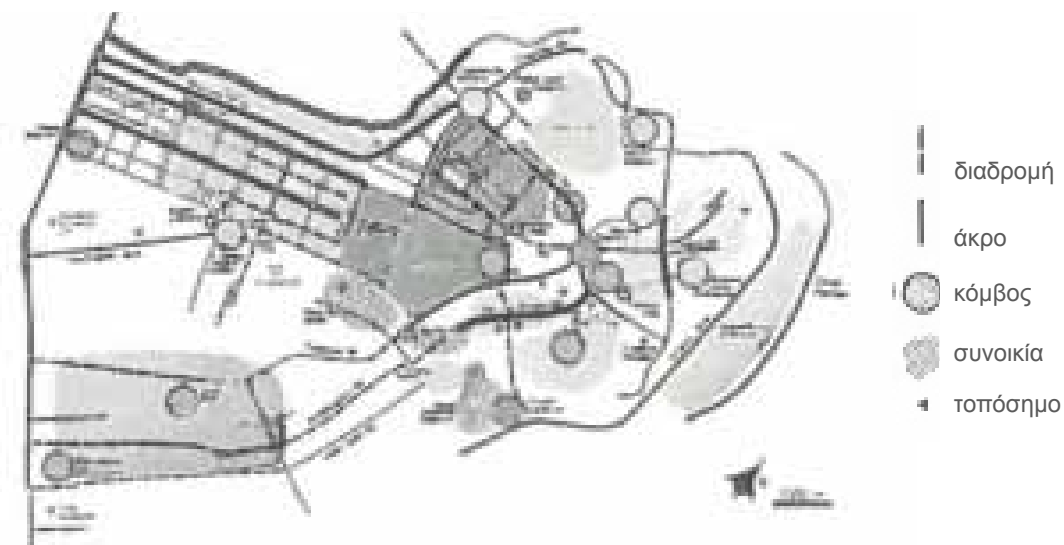
31. http://www.epohi.gr/theodosopoulou_culture_1992004.htm

32. G.Simmel, στο Περιπλάνηση στη νεωτερικότητα, 2004, σ.189

Μισό αιώνα αργότερα, για θέματα εικόνας της πόλης και αποδόμησης της στα συστατικά που τη συγκροτούν μιλάει ο αμερικανός πολεοδόμος και συγγραφέας Kevin Lynch. Το διασημότερο έργο του είναι το βιβλίο “The image of the city”, γραμμένο το 1960, στο οποίο ασχολείται με τον τρόπο που οι χρήστες της πόλης αντιλαμβάνονται και χειρίζονται το αστικό περιβάλλον. Στο κτιστό περιβάλλον εντοπίζει πέντε κατηγορίες στοιχείων, που θεωρεί πως είναι τα βασικά αντικείμενα τα οποία προσλαμβάνει ο χρήστης από το περιβάλλον και τα οποία επηρεάζουν τη συμπεριφορά του σε αυτό. Οι κατηγορίες αυτές είναι οι διαδρομές (κανάλια, πάνω στα οποία ο χρήστης συνήθως, περιστασιακά ή ενδεχόμενα κινείται), τα άκρα (γραμμικά στοιχεία, όρια), οι συνοικίες (δισδιάστατες περιοχές της πόλης με συγκεκριμένο χαρακτήρα), οι κόμβοι (στρατηγικά σημεία σε μία πόλη, στα οποία ο χρήστης εισέρχεται) και τα τοπία (επίσης σημεία, στα οποία όμως ο χρήστης δεν εισέρχεται)³³. Με τα στοιχεία αυτά συντάσσει γνωστικούς χάρτες, συνδέοντας την κρίση των χρηστών για την πόλη με την καλή οργάνωση των χωρικών τους χαρακτηριστικών και τον προσανατολισμό. Για την αξιολόγηση των πόλεων ο Lynch χρησιμοποιεί τους όρους αναγνωσιμότητα (legibility), δηλαδή τη δυνατότητα τα συστατικά της πόλης να αναγνωρίζονται και να οργανώνονται και εικονικότητα (imageability), δηλαδή τη δυνατότητα ενός στοιχείου να προκαλεί μία έντονη εικόνα σε οποιονδήποτε παρατηρητή.

“Τι σημαίνει πραγματικά η μορφή της πόλης για τους ανθρώπους που ζουν εκεί; Τι μπορεί να κάνει ο πολεοδόμος για να κάνει την εικόνα της πόλης περισσότερο ζωντανή και μνημονεύσιμη στον κάτοικο;”

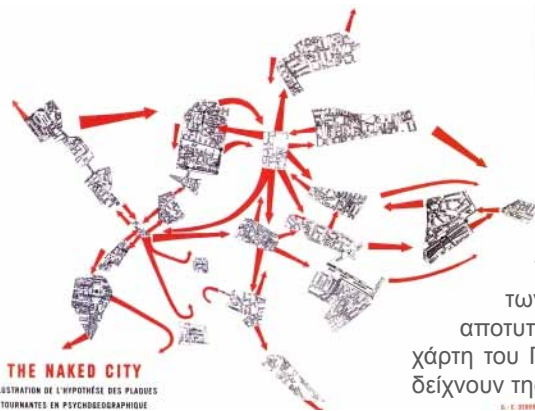
Kevin Lynch, 1960. The Image of the City, σ.1

Η εικόνα της πόλης της Βοστώνης μετά από συνεντεύξεις με τους χρήστες

33. K. Lynch, 1960. σ.48

Λίγα χρόνια νωρίτερα, το 1955, για τη μελέτη της επίδρασης του αστικού περιβάλλοντος στον χρήστη του, επινοήθηκε από τον Guy Debord, Γάλλο Μαρξιστή θεωρητικό και συγγραφέα, ο όρος Ψυχογεωγραφία, που αφορά στη μελέτη συγκεκριμένων κανόνων και επιρροών του γεωγραφικού περιβάλλοντος πάνω στα συναισθήματα και τη συμπεριφορά των ατόμων.³⁴ Μαζί με την πολιτικοκαλλιτεχνική ομάδα των Λεττριστών³⁵, της οποίας ήταν ιδρυτικό μέλος, ο Debord χρησιμοποιεί την Ψυχογεωγραφία, ως τεχνική αστικής εξερεύνησης, για τη σύνταξη Ψυχογεωγραφικών χαρτών. Οι χάρτες αυτοί ήταν αφαιρετικές αναπαραστάσεις των περιπλανήσεων στην πόλη, που επανακαθόριζαν ήδη υπάρχουσες περιοχές και τις μεταξύ τους σχέσεις, με πιο γνωστό τον χάρτη του 1959 για το Παρίσι με τίτλο "Naked City"³⁶. Η νεωτερικότητα των Ψυχογραφικών χαρτών έγγειται στο ότι, πέραν από τα χωρικά χαρακτηριστικά του αστικού περιβάλλοντος που εντοπίζει ο Lynch στους γνωστικούς του χάρτες, ιδιαίτερη σημασία προσδίδουν στις μη χωρικές συνθήκες που επικρατούν σε μία πόλη. Εδώ ο Debord εισάγει τον όρο των «ενοτήτων ατμοσφαιρών», που επηρεάζουν τις βιολογικές και ψυχολογικές λειτουργίες του περιπλανητή. Οι ενότητες αυτές αλληλεπιδρούν, σχηματίζοντας κόμβους ατμοσφαιρών, οι οποίοι αποτελούν τα σημεία στα οποία ο χρήστης επανέρχεται λόγω της έλξης που ασκούν σε αυτόν.

The Naked City (1957): Ψυχογεωγραφικός χάρτης των Guy Debord και Asger John, που προσπαθεί να αποτυπώσει το εφήμερο, σκορπίζοντας τα κομμάτια του χάρτη του Παρισιού και επανασυντίθοντας τον, με τα βέλη να δείχνουν της διαδρομές της περιπλάνησής του.

Η θεωρητική προσέγγιση της Ψυχογεωγραφίας βρήκε πρακτική εφαρμογή στην Ενωτική Πολεοδομία (Unitary Urbanism), μία νέα προσέγγιση στον αστικό σχεδιασμό, που είχε στόχο την ενοποίηση των πόλεων όχι μόνο σε χωρικό αλλά και σε κοινωνικοπολιτικό επίπεδο. Διατυπώθηκε και εξελίχθηκε από την Καταστασιακή Διεθνή³⁷, μία κίνηση ριζοσπαστών καλλιτεχνών και θεωρητικών που έδρασαν την περίοδο 1957-1972. Βασικό στοιχείο της προσέγγισης αυτής ήταν ο συμμετοχικός χαρακτήρας στο σχεδιασμό των συνεχώς μεταβαλλόμενων πόλεων και η αντιμετώπιση του ως παιχνιδιού από τους συμμετέχοντες. Η περιπλάνηση κατέχει κεντρικό ρόλο στην Ενωτική Πολεοδομία, καθώς ο άνθρωπος με το ίδιο το σώμα του καθορίζει και μεταλλάσσει το χώρο. Εμφανίζεται επιπλέον η διάσταση της ταχύτητας των νέων μέσων που επανακαθορίζει την αντίληψη και το σχεδιασμό των πόλεων.

34. Debord Guy, Introduction to a Critique of Urban Geography, στο περιοδικό Les Lèvres Nues τχ.6, 1955 .

35. «Ψυχογεωγραφία: Το αστικό μέλλον μέσα από την ανάγνωση της Πόλης Εμπειρίας», 2011, ερευνητική εργασία: Χ.Λιονουδάκη, σ.9

36. ό.π. σ.11

37. ό.π. σ.29

Τα μέλη της Καταστασιακής Διεθνούς, ή αλλιώς Καταστασιακοί, ήταν οι πρώτοι που χρησιμοποίησαν την πρακτική της «Δόμησης Καταστάσεων», δηλαδή της δόμησης περιβαλλόντων με καλλιτεχνικά μέσα και σύμφωνα με την ανθρώπινη επιθυμία. Η δόμηση περιβαλλόντων περιελάμβανε, για παράδειγμα, τη σκηνοθεσία συναντήσεων και δημιουργικών στιγμών σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα. Οι Καταστασιακοί χρησιμοποιούσαν την αστική περιπλάνηση και τη σκηνοθεσία γεγονότων ως τρόπο κριτικής στην εμπορευματοποιημένη κοινωνία και στην καταπίεση της επιθυμίας για αυθεντική διασκέδαση. Εναντιώμενοι στη στατική Μοντέρνα αντιμετώπιση της πόλης, προσπάθησαν να εφαρμόσουν μία περισσότερο πλαστική προσέγγιση στο σχεδιασμό, που θα ευνοούσε την αστική περιπλάνηση και την κοινωνική συναναστροφή, με μέσο τη σκηνοθεσία περιβαλλόντων και καταστάσεων, στα οποία όμως οι πολίτες θα έπαιζαν ενεργητικό και δημιουργικό ρόλο.

“Στο σημείο που η αναγκαιότητα είναι όνειρο της κοινωνίας, το όνειρο γίνεται αναγκαίο. Το θέαμα είναι ο εφιάλης της φυλακισμένης μοντέρνας κοινωνίας, η οποία τελικά εκφράζει τίποτα περισσότερο από την επιθυμία να κοιμηθεί. Το θέαμα είναι ο φύλακας του ύπνου.”

Guy Debord, 1970. Society of the Spectacle, παρ.21

Οι έννοιες της περιπλάνησης και της ψυχογεωγραφίας, προσέφεραν το έδαφος για νέες θεωρητικές αναζητήσεις. Το 1985, ο Hakim Bey, αναρχικός, Αμερικανός, πολιτικός συγγραφέας, μιλάει για μία κουλτούρα του παροδικού, με τη μορφή προσωρινών «αυτόνομων ζωνών»³⁸, που διαφεύγουν κάθε μορφή ελέγχου. Εισάγει επίσης τον όρο της Ψυχοτοπολογίας³⁹, που δημιουργεί χάρτες από χωρικές ροές δυνάμεων και χωρικά σημεία δυνάμεων. Η περιπλάνηση εμφανίζεται εδώ ως «Ψυχικός νομαδισμός», τονίζοντας έτσι την μεταβαλλόμενη και περιπετειώδη διάσταση της.

“Οι Αυτόνομες Ζώνες ως φεστιβάλ ... Τα μέσα μας προσκαλούν να «γιορτάσουμε τις στιγμές τις ζωής μας» με την ψευδή ενοποίηση εμπορεύματος και θεάματος, το διάσημο μη-συμβάν της αγνής αναπαράστασης. Σε απάντηση προς την αισχρότητα έχουμε, από την άλλη μεριά, το φάσμα της άρνησης (από τους Καταστασιακούς, τον John Zerzan, τον Bob Black, κ.α.) και από την άλλη μεριά, την ανάδυση μίας εορταστικής κουλτούρας απομακρυσμένης ή και ακόμα κρυμμένης από τους εν δυνάμει διαχειριστές της αναψυχής.”

H. Bey, 1985. The Temporary Autonomous Zone, Ontological Anarchy, Poetic Terrorism, http://hermetic.com/bey/taz_cont.html

“Ζωτικό στο σχηματισμό της πραγματικότητας των Αυτόνομων Ζωνών είναι η έννοια του ψυχικού νομαδισμού (ή όπως το αποκαλούμε αστεειδόμενοι, του «κοσμοπολιτισμού χωρίς ρίζες»). ... Αλλά το όραμα αυτό επιτεύχθηκε εις βάρος της κατοίκησης μίας εποχής όπου η ταχύτητα και ο «φетиχισμός του εμπορεύματος» δημιούργησαν μία τυραννική ψευδή ενότητα, η οποία θalώνει κάθε πολιτιστική ποικιλία και ιδιαιτερότητα, έτσι ώστε «ένα μέρος είναι τόσο κάλο όσο ένα άλλο». Αυτό το παράδοξο δημιουργεί ψυχικούς ταξιδιώτες που οδηγούνται από επιθυμία ή περιέργεια ... που δεν δένονται με κανένα συγκεκριμένο χρόνο και χώρο, σε αναζήτηση ποικιλίας και περιπέτειας...”

H. Bey, 1985. The Temporary Autonomous Zone, Ontological Anarchy, Poetic Terrorism, http://hermetic.com/bey/taz_cont.html

38. http://hermetic.com/bey/taz_cont.html

39. στο ίδιο

Από την Μαρξιστική ανάλυση της «Κοινωνίας του θεάματος» του Guy Debord, έως τις αναρχικές αυτόνομες ζώνες του Bey Hakim, ο πειραματισμός με το συμβάν και το εφήμερο, χρωματίζεται από πολιτικές ιδεολογίες, επιθυμίες και οραματισμούς για την κοινωνία και την πόλη. Οι πεποιθήσεις αυτές, εκφράζονται στην μία περίπτωση με τη συμπεριφορά της «dérive»⁴⁰, διαδικασίας κατά την οποία, σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, το άτομο εγκαταλείπει τα συνηθισμένα κίνητρα για κίνηση και δράση και παρασύρεται από το τοπίο, στην άλλη από εορταστικά συμβάντα, ελεύθερα από όσους στην καταναλωτική κοινωνία του θεάματος «θέλουν να είναι διαχειριστές της αναψυχής»⁴¹.

40. Απρογραμμάτιστο ταξίδι μέσα από ένα αστικό τοπίο, όπου τα αισθητικά περιγράμματα της περιβάλλουσας αρχιτεκτονικής και γεωγραφίας, οδηγούν υποσυνείδητα τον ταξιδιώτη, με τελικό στόχο να αντιμετωπίσει μία καινούρια, αυθεντική εμπειρία.

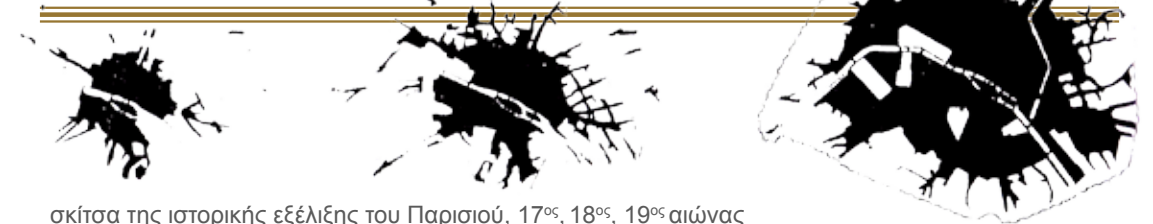
41. http://hermetic.com/bey/taz_cont.html

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ - ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Σε εκ διαμέτρου αντίθετο πνεύμα, ο σύγχρονος αστικός σχεδιασμός χρησιμοποιεί τις έννοιες της περιπλάνησης και της δόμησης καταστάσεων, με έναν τρόπο διαφορετικό, προσαρμοσμένο σε συμφέροντα και επιταγές της εμπορευματοποιημένης κοινωνίας. Η αυθόρμητη αστική περιπλάνηση διοχετεύεται σε αποσπασματικά συστήματα πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων, στα οποία ο περιπατητής ή ποδηλάτης δεν περιπλανιέται ελεύθερα, αλλά ακολουθεί μία ορισμένη, σχεδιασμένη πορεία. Η σκηνοθεσία καταστάσεων και ατμοσφαιρών βρίσκει εφαρμογή στο πλέον χαρακτηριστικό πρόγραμμα Paris Plage, με τη μορφή μίας προσχεδιασμένης και σαφώς οριοθετημένης σειράς δραστηριοτήτων σε μία τεχνητή παραλία στις όχθες του Σηκουάνα, με τη θέση των δημιουργικών συμμετεχόντων να αντικαθιστούν άνθρωποι σε ρόλο του αξιοθέατου.

Παρόλα αυτά, στις μέρες μας, η απαίτηση των κατοίκων για μία πόλη περισσότερο προσιτή, ζωντανή και οικολογική, για επανοικειοποίηση του δημόσιου χώρου και επανασύνδεση με το φυσικό περιβάλλον διεκδικεί τη θέση της στη διαμόρφωση των προγραμμάτων αστικών αναπλάσεων. Με το συσχετισμό και τη σύνθεση των διαφορετικών στόχων και συμφερόντων, των κατοίκων, του Δήμου, των πολεοδομών και των θεωρητικών, διαμορφώνεται έτσι σήμερα μία νέα εικόνα της πόλης, περισσότερο πολυδιάστατη και ποικιλόμορφη από ποτέ.

THE IMAGE OF THE CITY

σκίτσα της ιστορικής εξέλιξης του Παρισιού, 17^{ος}, 18^{ος}, 19^{ος} αιώνας

Ο Σηκουάνας υπήρξε ανέκαθεν το χαρακτηριστικό στοιχείο της πόλης του Παρισιού. Από ένα μικρό, κατοικημένο νησάκι στο ποτάμι μέχρι την εξέλιξη της πόλης σε μία σύγχρονη μεταμητρόπολη, το ποτάμι κατέχει κεντρική θέση τόσο γεωγραφικά όσο και πνευματικά στην εικόνα του Παρισιού. Μελετώντας, λοιπόν, την ιστορική εξέλιξη των στρατηγικών των αστικών επεμβάσεων στο ποτάμι, τις όχθες και το κτιστό μέτωπο του και σε συνδυασμό με θεωρίες για την αντίληψη και αλληλεπίδραση του κατοίκου σε σχέση με το περιβάλλον του, ακολουθεί μία προσπάθεια ανάλυσης και αποδόμησης της εικόνας του Σηκουάνα στα συστατικά που την αποτελούν, την επηρεάζουν και τη διαμορφώνουν.

Η ροή του ποταμιού χαράσσει μία πολύ ιδιαίτερη γραμμή στην κάτοψη της πόλης, αποτελώντας έναν άξονα που τη διατρέχει οριζόντια, χωρίζοντας την σε δύο σαφώς ορισμένα τμήματα. Κατά μήκος του, με την πάροδο του χρόνου, συγκεντρώνονται τα σημαντικότερα τοπία της πόλης, ο Πύργος του Άιφελ, η Notre-Dame, το Λούβρο, εμβληματικά ιστορικά κτίρια και νέα σύγχρονα αρχιτεκτονήματα. Μαζί με τους εκτενείς ελεύθερους χώρους των παρόχθιων πάρκων σχηματίζουν μία εύκολα αναγνωρίσιμη κορυφογραμμή, ένα περίγραμμα, χαρακτηριστικό της πόλης αυτής.⁴² Επιπλέον, με την κεντρική θέση που κατέχει, το ποτάμι αποτελεί για την περιπλάνηση στην πόλη ένα σημείο αναφοράς και προσανατολισμού, καθώς και έναν αστικό πυκνωτή, ως πολυσύχναστος υπαίθριος, δημόσιος χώρος. Όσον αφορά στην εικονικότητα, που κατά τον Lynch αποτελεί απαραίτητο στοιχείο μίας αξιόλογης πόλης, το ποτάμι, τα πλωτά, οι γέφυρες, οι όχθες, συμμετέχουν στις περισσότερες απεικονίσεις της πόλης, από παλιούς πίνακες μέχρι σύγχρονες καρτ-ποστάλ, κατέχοντας κυρίαρχη θέση στην πνευματική εικόνα της πόλης του Παρισιού. Πέραν από την υλική – οπτική υπόσταση του, το ποτάμι αποτελεί τοπίο ιστορικής μνήμης και συναισθηματικής αξίας για τους κατοίκους.

Το περίγραμμα της πόλης, η Notre-Damme και ο Πύργος του Άιφελ στο βάθος

42. Ι.Στεφάνου, Μ.Στεφάνου, 1999. σ.190

ΤΟ ΕΦΗΜΕΡΟ

Πέραν όμως από το σταθερό, κτιστό περιβάλλον γύρω από το ποτάμι, στη διαμόρφωση της εικόνας του σημαντικό ρόλο παίζουν, σήμερα, οι ολοένα και αυξανόμενες εφήμερες κατασκευές. Η σύγχρονη τάση για προσωρινές εκδηλώσεις και δραστηριότητες, όπως οι γιορτές, τα φεστιβάλ και τα αθλητικά γεγονότα, μεταμορφώνει την συνεχώς μεταβαλλόμενη πόλη, με τρόπο αναστρέψιμο και παροδικό. Η εναλλαγή εικόνων, δράσεων και εντυπώσεων αντικατοπτρίζει την περίπλοκη και πολυδιάστατη εικόνα της σύγχρονης πόλης.

Το 2000 προγραμματίζονται, για τρίτη φορά, οι γιορτές του Σηκουάνα (Fêtes de la Seine 2000), στα πλαίσια των εορτασμών της πόλης για την αρχή της νέας χιλιετίας. Οι γιορτές αυτές, αποτελούν για την πόλη ευκαιρία να «απεικονίσει το ρόλο της ως παγκόσμια πρωτεύουσα», στους θεατές να «ανακαλύψουν και να τιμήσουν τις περιοχές της Γαλλίας» και στους Παριζιάνους να «ανακαλύψουν εκ νέου το ποτάμι τους».⁴³

γιορτές του Σηκουάνα, 2000

Μία γιορτή, χαρακτηριστική εφήμερη κατάληψη του δημόσιου χώρου, για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, μετασχηματίζει την εικόνα της πόλης, αλλάζοντας χρήση σε χώρους, προκαλώντας συμπεριφορές εκτός του συνηθισμένου και ανατρέποντας την καθημερινότητα, κάνοντας την περισσότερο ζωντανή, χαρούμενη και πολύχρωμη. Η έλλειψη σαφών ορίων, της δίνει έναν περισσότερο πνευματικό και αισθητηριακό χαρακτήρα. Έχοντας μία δυνατή συμβολική και συναισθηματική λειτουργία, μία γιορτή ενοποιεί το χώρο, προσδίδοντας του ομοιογένεια. Εκτός από το concert της γιορτής, εμφανές στη διακόσμηση της, ο ήχος της μουσικής λειτουργεί σε μεγάλο βαθμό ως ενοποιητικό στοιχείο. Ταυτόχρονα, μία γιορτή αποτελεί μία ευκαιρία για τους πολίτες να οικειοποιηθούν το χώρο και να επαναπροσδιορίσουν τη σχέση τους με το περιβάλλον. Σε μία γιορτή, το άτομο συμμετέχει με όλες τις αισθήσεις του, δέχεται και ταυτόχρονα εκπέμπει ερεθίσματα, ανακαλύπτει μία νέα εικόνα της πόλης και συμμετέχει και ο ίδιος, ως μέρος του πλήθους, στη διαμόρφωση της. Μία γιορτή είναι μία κατεξοχήν αισθητική αστική εκδήλωση, η οποία στηρίζεται σε εικόνες και δημιουργεί εικόνες.⁴⁴ Μία γιορτή είναι, επίσης, μία εκδήλωση συλλογική, στην οποία έχουν πρόσβαση όλα τα κοινωνικά στρώματα και συνεπώς μία ευκαιρία προβολής της επιθυμητής εικόνας κοινωνικής ανάμιξης και πολυπολιτισμικότητας, διατηρώντας, παρόλα αυτά, όρια και κανόνες.

43. http://labs.paris.fr/commun/v2asp/FR/La_Mairie/executif/communiqués/ancienne_mandature/mandature_1995_2001/CONF26062000.ASP

44. Henry Torgue, 2004. «Lorsque la fête se configure», στη συλλογή Ambiances en débats, σ.243

γιορτή της Μουσικής

Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ

Βασικό μορφοποιητικό στοιχείο της νέας εικόνας της πόλης είναι, λοιπόν, εκτός από τα υλικά αντικείμενα, το σύνολο των ποιοτικών χαρακτηριστικών της, η ατμόσφαιρα της. Η μοντερνιστική θεώρηση του χώρου ως ενός υλικού που μορφοποιείται για κοινωνικούς σκοπούς αντικαθίσταται στη Μεταμοντέρνα εποχή από μία άχρονη και ανιδιοτελή αισθητική, που θεωρεί το χώρο ως κάτι αυτόνομο⁴⁵. Στη σύγχρονη εποχή η προβληματική γύρω από τον χώρο αντικαθιστάται από μία προβληματική γύρω από την ατμόσφαιρα.

Η ατμόσφαιρα είναι το σύνολο των χαρακτηριστικών που ενοποιοούν το χώρο, «το σύνολο των δεν-ξέρω-τι και των σχεδόν-τίποτα» που προκαλούν στο χρήστη μίας περιοχής ή μίας πόλης συναισθήματα άνεσης, οικειότητας, χαράς, ελευθερίας ή δυσαρέσκειας, ανασφάλειας, ανοσίας⁴⁶. Είναι, επίσης, αυτό που υποδεικνύει στους ανθρώπους το πώς να συμπεριφέρονται σε μία ορισμένη στιγμή σε συγκεκριμένο χώρο.⁴⁷ Στο σύγχρονο αστικό σχεδιασμό, η σύλληψη και η σύνθεση των συνθηκών που προκαλούν μία ατμόσφαιρα, επικρατεί της απλής αρχιτεκτονικής διαμόρφωσης χώρων αυστηρά καθορισμένων και αμετάβλητων. Τα masterplans καθορίζουν σήμερα «μία νέα ετεροτοπία»⁴⁸, όπου η αρχιτεκτονική εξασφαλίζει και οργανώνει τις προϋποθέσεις για την επίτευξη συγκεκριμένων ατμοσφαιρών και την διαδραμάτιση συμβάντων, με την έννοια της δημιουργίας των συνθηκών και των ερεθισμάτων για να διεξαχθεί μία εφήμερη δραστηριότητα. Με τον τρόπο αυτό, η αρχιτεκτονική λειτουργεί ως μία στρατηγική⁴⁹, προσπαθώντας «να ιδρύσει μία πολεοδομία ατμοσφαιρών και αφηγήσεων ... που θα μπορούσε να κατασκευάσει δομικούς μύθους του μέλλοντος»⁵⁰.

ατμόσφαιρα: «Μας αρέσει μία ατμόσφαιρα να αποτελείται από μία ποικιλία αντιλήψεων, επιθυμούμε να μπορούμε να περνάμε από διάφορες ατμόσφαιρες και να επιλέγουμε αυτές που μας βολεύουν, θέλουμε να μπορούμε να είμαστε «δράστες» στις ατμόσφαιρες που μας αρέσουν.»
A.Masbounji, A.Bourdin, 2004. σ.55

Το πρόγραμμα Paris Plage στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στην δημιουργία ατμοσφαιρών. Πέραν από την βασική ενοποιητική ατμόσφαιρα της παραλίας, που διέπει ολόκληρη την επέμβαση και χαρακτηρίζει όλα τα συνθετικά της στοιχεία, από το σκηνικό μέχρι την ενδυμασία των συμμετεχόντων, σε δεύτερο επίπεδο, σκηνοθετήθηκε μία σειρά επί μέρους ατμοσφαιρών, με εναλλαγή υλικών, θεμάτων και δραστηριοτήτων, που θα προσομοίαζε μία μέρα στη θάλασσα. Η ποικιλία αυτή καταστάσεων και εντυπώσεων ήταν το γεγονός που εξασφάλισε την επιτυχία στο κοινό, προσφέροντας του τη δυνατότητα να γίνει μέρος σε μία ολόκληρη ιστορία, ένα story-board, με οργανωμένες παραστάσεις, αθλήματα, χορούς, πικνίκ, παιχνίδια και εργαστήρια.

45. Π.Καυκαλάς, Κ.Σπυριδώνης, 1992. σ.34

46. Henry Torgue, 2004. «Lorsque la fête se configure», στη συλλογή Ambiances en débats, σ.243

47. Γ. Τσιόμης, 2007. σ.85

48. <http://famuso.net/achin/courses/tschumi/6concepts.pdf>

49. στο ίδιο

50. A.Masbounji, A.Bourdin, 2004. σ.11

ΤΟ ΤΟΠΙΟ

Αποτελεί όμως η ατμόσφαιρα ένα χαρακτηριστικό του χώρου; Η ατμόσφαιρα προκαλείται τόσο από τεχνητά στοιχεία όσο και από ιδιότητες και συνθήκες. Μία ατμόσφαιρα περιλαμβάνει το συναίσθημα και τη δράση, την αισθητική και την πρακτική λειτουργία της. Άλλωστε, το περιβάλλον δεν αποτελείται μόνο από αναγνωρίσιμα και απτά αντικείμενα, αλλά και από ιδιότητες που χαρακτηρίζουν τρόπους ύπαρξης και εμφάνισης⁵¹. Το τοπίο συνδέεται με την έννοια της ατμόσφαιρας, καθώς δε θεωρείται πια απλώς ένα σκηνικό από το οποίο ο άνθρωπος βρίσκεται σε απόσταση. «Ένας τόπος γίνεται τοπίο με το να προσφέρεται στο βλέμμα, καθώς κατέχει έναν ορίζοντα που, ταυτοχρόνως, το περιορίζει και το απελευθερώνει, προσφέροντας του ένα βάθος μέσα στο οποίο διαδραματίζονται οι σχέσεις ανάμεσα στο ορατό και το αόρατο»⁵². Η πόλη και τα χαρακτηριστικά της δεν αποτελούν μία αισθητική διακόσμηση, αλλά είναι οι προϋποθέσεις και οι ποιότητες που επιτρέπουν τα γεγονότα και τις εκδηλώσεις⁵³. Το τοπίο περιλαμβάνει την κινητικότητα και την κοινωνικότητα⁵⁴, γίνεται «τοπίο σε πράξη»⁵⁵, ενσωματώνοντας τελικά και το κοινό ως αναπόσπαστο στοιχείο του.

τοπίο: «Ό,τι μπορούμε να επισκοπήσουμε με ένα βλέμμα ή εντός του στιγμιαίου μας ορίζοντα δεν είναι κιάλας τοπίο αλλά το πολύ πολύ υλικό για ένα τοπίο.»
G. Simmel, 1913. από Το τοπίο, 2004. σ.24

Στο Paris Plage, ο συμμετέχων μετατρέπεται αυτόματα σε μέρος του θεάματος, συμμετέχει στο θέαμα και ταυτόχρονα είναι το θέαμα⁵⁶. Γίνεται ο ίδιος, εκούσια, αξιοθέατο, έρχεται έτοιμος να παίξει πιστά το ρόλο του στην παράσταση, έτοιμος να φωτογραφηθεί και να γίνει τμήμα της εορταστικής εικόνας της όχθης. Με αυτόν τον τόπο το κοινό γίνεται μέρος του αστικού τοπίου.

Η έννοια λοιπόν του τοπίου εμφανίζεται σήμερα πολυδιάστατη και πολλαπλώς ερμηνεύσιμη. Το τοπίο έρχεται να απαντήσει στην ανάγκη των κατοίκων για εικόνες και δραστηριότητες φυσικές, με τη φύση να συνδέεται με τη δραπέτευση από την πόλη. Έτσι, ο αστικός σχεδιασμός στρέφεται προς την διαμόρφωση και σκηνοθεσία βουκολικών εικόνων, σε μία προσπάθεια επανένταξης του φυσικού στο τεχνητό. Οι αναπλάσεις στα ποτάμια και η δημιουργία αστικών πάρκων, οι νησίδες φύσης μέσα στο αστικό περιβάλλον, γίνονται βασικό εργαλείο της προσπάθειας μετατροπής των χαστικών σύγχρονων πόλεων σε χώρους βιώσιμους και αειφόρους.

51. J.P.Thibaud, 2004. «Une approche pragmatique des ambiances urbaines», στη συλλογή Ambiances en débats, σ.150

52. F.Pousin, 1999. «La création de paysage», Les Annales de la recherche urbaine, τχ.85, σ.33

53. D.Boullier, 2010. σ.93

54. J.P.Thibaud, 2004. «Une approche pragmatique des ambiances urbaines», στη συλλογή Ambiances en débats, σ.153

55. στο ίδιο

56. E.Lallement, 2010. «Pique-niquer», Urbanisme, τχ.370

Δημιουργείται έτσι «ένα κοινωνικό ιδεώδες αστικότητας»⁵⁷, όπου, για τους πολίτες, οι ποιοτικές χωρικές σχέσεις υπόσχονται αντίστοιχες κοινωνικές σχέσεις. Η προσβασιμότητα στους δημόσιους χώρους συνδέεται με την κοινωνική ισότητα, η ανάμιξη των λειτουργιών με την κοινωνική ανάμιξη και η συμμετοχικότητα στο σχεδιασμό με τη δημοκρατία. Για την προβολή του ιδεώδους αυτού, οι πολιτικές σχεδιασμού τοπίων εφαρμόζονται κατά κόρον σε τόπους ιστορικής μνήμης και σημασίας της πόλης, συχνά καταπατημένους ή παραμελημένους από την αστική πολιτική της Μοντέρνας περιόδου. Στο Παρίσι, όπως και σε άλλες γαλλικές και ευρωπαϊκές πόλεις, το ποτάμι βρίσκεται στο επίκεντρο των αστικών αναπλάσεων, που στοχεύουν στη λειτουργική και αισθητική επανασύνδεση του με την πόλη και στη μετατροπή των οχθών του σε ποιοτικό δημόσιο χώρο. Η ταυτόχρονη λειτουργία του ως τοπίο αστικό και φυσικό, με τον συνδυασμό του κτιστού με το υδάτινο στοιχείο, δημιουργούν τις ιδανικές συνθήκες για έναν χώρο επανένταξης του φυσικού περιβάλλοντος στην πόλη.

Η επανεκτίμηση του ρόλου του ποταμιού στην αστική καθημερινότητα, προσφέρει την ευκαιρία δημιουργίας νέων εικόνων για την πόλη, στα χνάρια της ιστορίας, επαναφέροντας ή ανασυνθέτοντας το παρελθόν. Το πικνίκ, σε ένα όμορφο τοπίο, όπως στις όχθες του Σηκουάνα, αποτελεί μία χαρακτηριστική δραστηριότητα των κατοίκων, αυθόρμητη στο βαθμό που τις επιτρέπεται, νοσταλγική μίας, εδώ και καιρό, διαρρηγμένης σχέσης με το περιβάλλον. Η συλλογική και σε μεγάλο βαθμό συμβολική δραστηριότητα αυτή, νοηματοδοτεί το χώρο και δημιουργεί τόπους εορταστικής, φιλικής και εφήμερης κοινωνικότητας⁵⁸. Το πικνίκ στην πόλη είναι και αυτό, όπως και μία αστική παραλία, ένα γεγονός που διαδραματίζεται στο δημόσιο χώρο και διέπεται από συγκεκριμένους κοινωνικούς κώδικες και συμπεριφορές. Οι πολίτες, που συμμετέχουν στο εφήμερο αυτό συμβάν, συμπεριφερόμενοι όπως ταιριάζει σε ένα πικνίκ, προσφέρουν τους εαυτούς τους προς θέαση και γίνονται τμήμα της εικόνας της πόλης. Τα βράδια, τα πλωτά που κυκλοφορούν στο Σηκουάνα, φωτίζουν το πλήθος που κάνει πικνίκ στις όχθες. Εκεί, οι πολίτες εκτίθενται στο βλέμμα του επισκέπτη, μετατρέπονται σε τουριστικό αξιοθέατο και ενσωματώνονται στην εικόνα του κτιστού παραλιακού μετώπου.

οι άνθρωποι ως τμήμα του αστικού τοπίου

πικνίκ στο πάρκο Bercy

ανάπαυση στις όχθες

πικνίκ στο Paris Plage

τουριστικές κρουαζιέρες που φωτίζουν το αξιοθέατο των κατοίκων στις όχθες

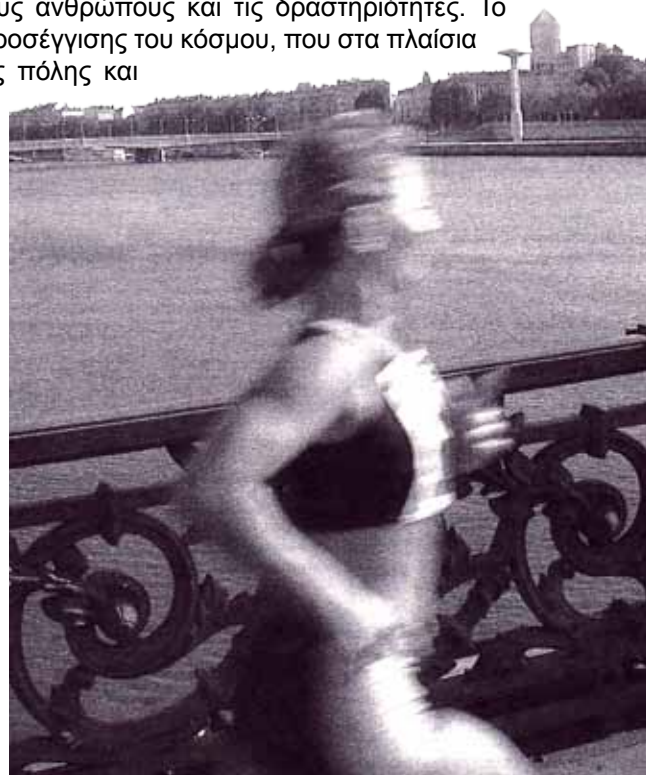
57. P.Donadieu, 1999. «Entre urbanité et ruralité», Les Annales de la recherche urbaine, τχ.85, σ.10

58. E.Lallement, 2010. «Pique-niquer», Urbanisme, τχ.370

Η ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ

Το πρότυπο μίας πόλης με δίκτυο πεζοδρόμων και προσβάσιμους δημόσιους χώρους αποτελεί άλλη μία εκδήλωση της στροφής του αστικού σχεδιασμού προς χαρακτηριστικά που θεωρούνται ποιοτικά του παρελθόντος. Το σύγχρονο αστικό τοπίο, που απομακρύνει το αυτοκίνητο και αποκαθιστά την κυκλοφορία των πεζών, θυμίζει την πνευματική εικόνα μίας παραδοσιακής πόλης. Ο περιπατητής του Beaudelaire, του Benjamin και αργότερα του Debord και των Καταστασιακών επανέρχεται στο προσκήνιο και διεκδικεί τους χώρους της πόλης.

Η μετακίνηση αποτελεί βασικό μέσο πρόσληψης ερεθισμάτων από το αστικό περιβάλλον. Μαζί με την έννοια της προσβασιμότητας στο δημόσιο χώρο, δεν αποτελούν ιδιότητες που φέρει το περιβάλλον, αλλά ούτε και πράξη από κάποιο ανώνυμο πλήθος⁵⁹. Η κινητικότητα, τόσο σε αντιληπτικό όσο και σε εκφραστικό επίπεδο, χαρακτηρίζει και διαμορφώνει τη σχέση του κατοίκου με το περιβάλλον του, αποτελεί το μέσο που τον φέρνει σε επαφή με το δημόσιο χώρο. Ο πεζός έχει τη δυνατότητα να επιλέξει, να δομήσει και να οικειοποιηθεί τα στοιχεία του αστικού περιβάλλοντος, μέσω της μετακίνησης του, σε αργό ρυθμό, μέσα στην πόλη. Κατά τη διάρκεια της περιπλάνησης, ο πεζός, με όλες τις αισθήσεις του, προσλαμβάνει το τεχνητό και φυσικό περιβάλλον του, τους ανθρώπους και τις δραστηριότητες. Το περπάτημα, αποτελεί λοιπόν, έναν τρόπο προσέγγισης του κόσμου, που στα πλαίσια της διεκδίκησης των δημόσιων χώρων της πόλης και της επανασύνδεσης με τη φύση, παίρνει χαρακτήρα κοινωνικής πρακτικής⁶⁰. Η κινητικότητα δεν αντιστοιχεί πλέον σε χώρο αλλά σε κοινωνική δράση, αποκτώντας διαστάσεις συμβολικές, με το περπάτημα να «αστικοποιεί τη φύση»⁶¹, δίνοντας της μία κατάλληλα προσαρμοσμένη μορφή και λειτουργία τοπίου.

59. Rachel Thomas, 2004. «Le piéton dans l'espace public», στη συλλογή Ambiances en débats, σ.163

60. Amphoux Pascal, 2004. «Marcher en ville», Les Annales de la recherche urbaine τχ.97, σ.137

61. ό.π. σ.139

Η εικόνα που προσλαμβάνει ο πολίτης από τη σύγχρονη πόλη διαφέρει ανάλογα με τον τρόπο μετακίνησης του σε αυτήν. Η πόλη αποτελείται από ένα σύνολο ροών διαφορετικών ταχυτήτων, αργών, όπως οι πεζοί, οι ποδηλάτες και οι rollers και γρήγορων, όπως τα αυτοκίνητα, οι σιδηρόδρομοι και το μετρό. Έτσι, ανάλογα με το μέσο μετακίνησης, ο πεζός συντάσσει μία εικόνα φιλτραρισμένη και επιλεκτική, ενώ ο οδηγός ή επιβάτης, σε μία στάση μία εικόνα αποσπασματική, φωτογραφική και κατά τη διάρκεια της πορείας του μία εικόνα περισσότερο κινηματογραφική⁶². Η εικόνα που έχει ένας περιπατητής για τις όχθες του Σηκουάνα διαφέρει από την εικόνα που έχει για αυτές ένας roller στον κλειστό αυτοκινητόδρομο του Paris Respire, την εικόνα που έχει ένας οδηγός στον αυτοκινητόδρομο της όχθης Georges Pompidou, την εικόνα που έχει ένας τουρίστας που διασχίζει το ποτάμι με ένα bateaux-mouche⁶³ και την εικόνα που έχει ένας επιβάτης στο τρένο που περνάει πάνω από μία γέφυρα. Η μετακίνηση, η αισθητική της, η ταχύτητα, το εφήμερο μετασχηματίζουν και μεταμορφώνουν αδιάκοπα την εικόνα της πόλης. Ο σύγχρονος αστός, που διαρκώς μετακινείται, προσαρμόζει το βλέμμα του σε κινούμενες εικόνες καθραρισμένες μέσα από παράθυρα τρένων και αυτοκινήτων⁶⁴.

62. Georges Amar, 1999. «Voir du pays», Les Annales de la recherche urbaine τχ.85, σ.149

63. Ανοιχτά τουριστικά πλοία, που μεταφέρουν επισκέπτες κατά μήκος του Σηκουάνα.

64. G.Lamarche-Vadel, 1999. «Le paysage en mouvement», Les Annales de la recherche urbaine τχ.85, σ.155

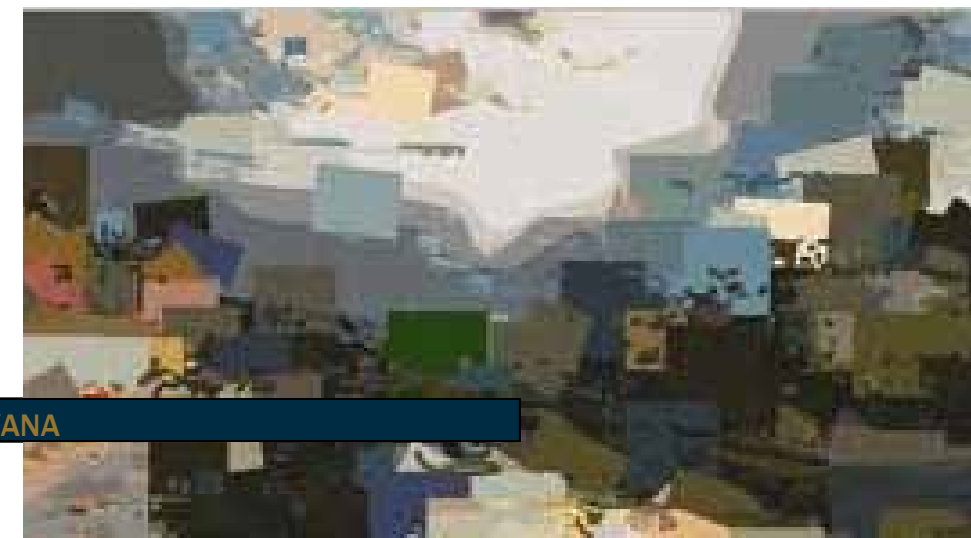

εικόνες μέσα από τα παράθυρα των μέσων μεταφοράς - bateaux mouches

εικόνες μεγάλων ταχυτήτων

“Jogging κατά μήκος του Σηκουάνα”, έργο τέχνης

ΟΙ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ

Την εικόνα της πόλης, ο άνθρωπος την αντιλαμβάνεται με όλες του τις αισθήσεις. Ο όρος εικόνα παραπέμπει στην οπτική αντίληψη, σε μία εποχή όπου το τοπίο ταυτίζεται με την εικόνα, κινδυνεύοντας να μην είναι «τίποτα άλλο πέραν από το μέλλον των πάντων, σε ένα σύμπαν όπου όλα συνοψίζονται στο αγνά οπτικό»⁶⁵. Ταυτόχρονα όμως η εικόνα που διαμορφώνει κανείς για μία πόλη δεν είναι μία απλή ζωγραφική ή φωτογραφική πνευματική απεικόνιση, αλλά μία σύνθεση διαφορετικών ειδών ερεθισμάτων.

Στην αντίληψη του εξωτερικού του περιβάλλοντος, ο άνθρωπος συμμετέχει με ολόκληρο το σώμα του. Η πρόσληψη ερεθισμάτων με όλες τις αισθήσεις, εμφανίζεται ιδιαίτερα οξυμένη, στην περίπτωση μίας συλλογικής γιορτής. Εκεί, τα πολύχρωμα σκηνικά, τα κοστούμια, ο ειδικός φωτισμός, ο δυνατός ήχος και η σωματική επαφή με το πλήθος προκαλούν στο συμμετέχοντα μία έντονη εναλλαγή εντυπώσεων και αισθήσεων, που προκαλεί την απαραίτητη αισθητηριακή εγρήγορση. Η κίνηση του πλήθους και ο χορός παρασύρουν το άτομο, που χρησιμοποιεί το σώμα του ως κύριο αντιληπτικό και εκφραστικό μέσο⁶⁶. Το άγγιγμα, μαζί με την κίνηση, γίνεται, με αυτόν τον τρόπο, φυσική και συμβολική πράξη επικοινωνίας με τους ανθρώπους, αλλά και επανασύνδεσης με το αστικό περιβάλλον. Η κυριαρχία του πλήθους στο χώρο, για όσο διαρκεί η γιορτή, πέραν από μία εφήμερη μεταμόρφωση της εικόνας της, αποτελεί μία μορφή διεκδίκησης και οικειοποίησης της πόλης, μία ασυνήθιστη «αποκάλυψη αστικότητας»⁶⁷.

65. ό.π. σ.7

66. Henry Torgue, 2004. «Lorsque la fête se configure», στη συλλογή Ambiances en débats, σ.242

67. Thierry Paquot, 2003. «La fête en ville», Urbanisme, τχ.370, σ.38

ήχος, άγγιγμα, κίνηση ... γιορτή του Χορού 2008

Στην τελική εικόνα που διαμορφώνει ο πολίτης για το περιβάλλον του, μεγάλο ρόλο παίζει, επίσης, ο τρόπος που προβάλλεται μία πόλη, ένα τμήμα της ή ένα νέο έργο σε αυτήν. Τα επικοινωνιακά μέσα, οπτικά και προφορικά, έχουν τη δύναμη να προδιαθέτουν το κοινό προεικονίζοντας ποιότητες και χαρακτηριστικά του αστικού τοπίου. Για παράδειγμα, η επαναλαμβανόμενη χρήση ευφημισμών, μεταφορών και άλλων γλωσσικών εκφράσεων συμμετέχουν εξίσου στη δημιουργία μίας εικόνας στη φαντασία των πολιτών, προτού οι ίδιοι έρθουν σε επαφή με το περιγραφόμενο έργο ή συμβάν. Με τον τρόπο αυτό, αξίες και ποιότητες που θεωρούνται επιθυμητές για μία πόλη, όπως το αίσθημα γειτονιάς ή χωριού, που υπονοούν ποιοτικότερες χωρικές και κοινωνικές σχέσεις, προβάλλονται πάνω στην πόλη, με την περιγραφή και διαφήμιση τους, παράγοντας μία συλλογική εικόνα⁶⁸. Η αναπαράσταση και επομένως η αναμονή της εμπειρίας γίνεται εξίσου σημαντική με την βίωση της⁶⁹. Στο πρόγραμμα Paris Plage, η προσομοίωση των διακοπών στη φύση και η ιδιαιτερότητα των ετερόκλητων συμμετεχόντων, διαφημίζονται και επευφημούνται στον τύπο, καιρό προτού ξεκινήσει η πολυαναμενόμενη «συνάντηση των γενεών, των κοινωνικών τάξεων, των πολιτισμών»⁷⁰ με αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες «που επιτρέπουν σε χιλιάδες παιδιά να ανακαλύψουν τη θάλασσα ή το βουνό»⁷¹, συμβαδίζοντας, έτσι, με την «αιώνια νεότητα της πόλης»⁷². Η χρήση του κατάλληλου λεξιλογίου και κοινών αναφορών προδιαθέτει το κοινό για ένα έργο με χαρακτηριστική και προεικονισμένη, οικεία ατμόσφαιρα.

Paris Plage ... όπως στην παραλία!

- Τι ησυχία!
- Παρακαλώ;

Η κατασκευασμένη εικόνα της παραλίας, με τις ποιότητες που υπονοεί, σε αντιδιαστολή με μία πραγματικότητα διαφορετικών συνθηκών και κοινωνικών σχέσεων.

68. Γ. Τσιόμης, 2007. σ.84

69. S.Fainstein, D.Glastone, 2004. «Evaluation du tourisme urbain», Les Annales de la recherche urbaine τχ.97, σ.130

70. Paris Plages 2011, Dossier de presse, σ.3

71. στο ίδιο

72. στο ίδιο

Η ΑΦΗΓΗΣΗ

Η παραγωγή εικόνων για την πόλη μέσω νέων έργων και αναπλάσεων συνδέεται συχνά με την δημιουργία μίας αφήγησης. Η αφήγηση εξασφαλίζει την ομοιογένεια στη σύνθεση, δίνοντας την έναν ιδιαίτερο, ενοποιητικό χαρακτήρα, αποτελώντας ταυτόχρονα ένα επικοινωνιακό μέσο, που ευαισθητοποιεί το κοινό, χρησιμοποιώντας ή και εφευρίσκοντας συλλογικές αναφορές⁷³. Η δύναμη της αυτή, την καθιστά μέσο επιρροής και επιβολής, έναν τρόπο με τον οποίο «η αστική τάξη μετατρέπει την πραγματικότητα του κόσμου σε εικόνα του κόσμου, την Ιστορία σε Φύση»⁷⁴.

“ Η δημιουργία μίας ομαδικής φαντασίωσης είναι πάντα απάνθρωπη επιχείρηση, όχι μονάχα επειδή το όνειρο ουσιαστικοποιεί τη ζωή και την μεταβάλλει σε μοίρα, αλλά και γιατί το όνειρο είναι φτωχό, είναι η εγγύηση μίας απουσίας.”

R. Barthes, 1957. στο *Μυθολογίες – Μάθημα*, 1979. σ.242

Αφήγηση: Η αφήγηση παρέχει το όχημα, μέσα από το οποίο καταλαβαίνουμε τον κόσμο και τους εαυτούς μας, κάνοντας την επικοινωνία μέσα στη κοινωνία δυνατή. Κοινές αφηγήσεις είναι η βάση πάνω στην οποία, στηρίζεται η ιδεολογία, η κουλτούρα και η παράδοση. Η αφήγηση δίνει νόημα στις εμπειρίες και κάνει δυνατή τη δημιουργία ατομικών και ομαδικών ταυτοτήτων.

S.Sim, 2011. σ.149

Η αφήγηση μίας ημέρας στην παραλία, στην περίπτωση του Paris Plage, αποτελεί τον βασικό οργανωτικό άξονα του προγράμματος, που χρησιμοποιεί σύμβολα και αναφορές από τις διακοπές στη θάλασσα για να πείσει το κοινό να νιώσει οικεία και να υποδυθεί σωστά το ρόλο του, υιοθετώντας την κατάλληλη συμπεριφορά, φορώντας την κατάλληλη ενδυμασία, αγοράζοντας τα κατάλληλα προϊόντα, για να αναπληρώσει την απουσία του βασικού στοιχείου της θάλασσας. Η αφήγηση δημιουργεί ατμόσφαιρες, ενεργοποιώντας την αισθητηριακή αντίληψη, προκαλώντας συναισθήματα και επιθυμίες. Μία πετυχημένη αφήγηση είναι μία αφήγηση που παράγει έναν μύθο, μία ιστορία που διατηρεί, σε βάθος χρόνου, το νόημα της⁷⁵.

73. Γ. Τσιόμης, 2007. σ.84

74. R.Barthes, 1979. σ.243

75. Γ. Τσιόμης, 2007. σ.85

ΤΟ ΣΥΜΒΑΝ

Η αφήγηση, λοιπόν, προσπαθεί να αποτελέσει το υπόβαθρο του συμβάντος που διαδραματίζεται στο χώρο. Η διεξαγωγή του συμβάντος του Paris Plage διέπεται από την αφήγηση της ημέρας στην παραλία. Στη Μεταμοντέρνα εποχή, το συμβάν συμμετέχει μαζί με την αρχιτεκτονική στην παραγωγή του χώρου και της εικόνας του. Ο όρος συμβάν (événement ή event), που πρωτοεμφανίζεται στη δράση των Καταστασιακών τις δεκαετίες του '60 και του '70, αποτελεί σήμερα βασικό μορφοποιητικό στοιχείο του αστικού τοπίου, αποσυνδέοντας την μορφή από τη λειτουργία. Η εικόνα συνδυάζεται με τη δράση, περιέχοντας ετερογενή και συχνά ασύμβατα στοιχεία, με τη μορφή να ακολουθεί πλέον την αφήγηση, τον μύθο⁷⁶. Ακόμα και η φύση, που στη σύγχρονη εποχή αποκτά ιδιαίτερη νοσταλγική και ρομαντική αξία, εκδηλώνεται μέσα στην πόλη σαν γεγονός, με το Σηκουάνα, για παράδειγμα, να επανεμφανίζεται στη ζωή της πόλης, με εκδηλώσεις όπως το Paris Plage και το φεστιβάλ de l'Oh. Έτσι, το συμβάν προσφέρεται στη σύγχρονη κοινωνία ως ευκαιρία επανεξέτασης και εκ νέου διαμόρφωσης των συστατικών της αρχιτεκτονικής της πόλης, είτε με την οργανωμένη μορφή του αστικού συμβάντος, με όσα συμφέροντα και στρατηγικές περιλαμβάνει, είτε με την αυθόρμητη μορφή της δράσης των χρηστών της πόλης στο δημόσιο χώρο, με τις αντιδράσεις και τις ανατροπές που μπορεί να προκαλεί. Η έννοια του συμβάντος περιλαμβάνει λοιπόν δύο εκφάνσεις αντικρουόμενες, μία αυθεντική και μία μιμητική, που θέτοντας όρια και κανόνες, επιχειρεί να κανονικοποιήσει σχέσεις και συμπεριφορές.

Αστικό συμβάν: μέσο προώθησης, στον αντίποδα των αυθόρμητων εορτασμών, αποφασισμένο καιρό πριν την διεξαγωγή του, επιρεπές στο να καταναλωθεί, ή στο να έχει μακροπρόθεσμα αποτελέσματα.

M. Gravari-Barbas, S.Jacquot, 2007
<http://geocarrefour.revues.org/2217>

Από τι αποτελείται λοιπόν σήμερα η εικόνα της πόλης; Όταν η αρχιτεκτονική συνδυάζεται με τα γεγονότα, τις ατμόσφαιρες και τους ανθρώπους, όταν η δομή, η μορφή, η λειτουργία, η κίνηση και η αφήγηση υπερτίθενται, συγκρούονται και κατακερματίζονται, το αποτέλεσμα είναι ένα αστικό κολάζ φυσικών και τεχνητών στοιχείων, ένα αστικό συνονθύλευμα, εικόνα και αντανάκλαση της σύγχρονης μικτής και ετερογενούς κοινωνίας.

76. “Form follows fiction” Bernard Tschumi, *The Manhattan Transcripts*, 1976-1981,

Η πολυπλοκότητα της εικόνας του σύγχρονου αστικού τοπίου εκφράζει και εκφράζεται από αντίστοιχα πολύπλοκες σχέσεις των επιθυμιών και των συμφερόντων των διάφορων χρηστών της πόλης. Η συσχέτιση του βαθμού επιρροής των κατοίκων, των δημιουργών, των επιχειρήσεων και των εκλεγόντων στη διαμόρφωση του αστικού περιβάλλοντος παράγει ετερογενή τοπία, τα οποία στη συνέχεια κάθε ομάδα ερμηνεύει και προβάλλει εκ νέου, φιλτραρισμένα μέσα από επιθυμίες και οράματα. Συνεπώς, δεν υπάρχει μία αντικειμενική εικόνα της πόλης, αλλά πολλαπλές εικόνες, εμποτισμένες με ιδανικά, αναφορές και στόχους του αντίστοιχου τμήματος της κοινωνίας.

Στο σύγχρονο αστικό σχεδιασμό, οι δημιουργοί, αρχιτέκτονες, πολεοδόμοι και αρχιτέκτονες τοπίου χρησιμοποιούν εικόνες, τόσο στην παρουσίαση και προώθηση των ιδεών και των προτάσεων τους, όσο και στην ίδια τη σύνθεση των έργων τους. Με τη δημιουργία συνθηκών, ατμοσφαιρών και καταστάσεων, προβάλλουν τους οραματισμούς τους για την πόλη και την κοινωνία. Από τους κύριους στόχους των έργων τους, είναι η παραγωγή εικόνων, με τις οποίες η κοινωνία μπορεί να ταυτιστεί. Οι εικόνες αυτές, λοιπόν, οφείλουν να προβάλλουν τις επιθυμίες και τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας και ταυτόχρονα να υποκινούν συμπεριφορές και κοινωνικές σχέσεις. Οι εικόνες αυτές προσπαθούν, συνεπώς, να παγιώσουν μία σχέση ανάμεσα στις αξίες και τις αναπαραστάσεις τους⁷⁷, να οπτικοποιήσουν τη σύγχρονη ιδεολογία, δημιουργώντας ένα νέο «σημειωτικό σύμπαν»⁷⁸. Έτσι, οι αναπλάσεις των δημόσιων χώρων, όπως των οχθών του Σηκουάνα, χρησιμοποιούν σύμβολα και αναφορές, που παραπέμπουν στην παραδοσιακή πόλη και στη φύση, αναμνήσεις που συνδέονται με ποιοτικότερες κοινωνικές σχέσεις και τρόπους ζωής. Κάθε έργο πέρα από μία λειτουργική διαχείριση του χώρου, είναι και μία πράξη πολιτική, κοινωνική και καλλιτεχνική⁷⁹.

ανάπλαση του λιμανιού του Tolbiac, 2007

Μία εικόνα - αναπαράσταση της εποχής της: ο πολίτης - θεατής παρακολουθεί τη νέα εικόνα των οχθών του Σηκουάνα, με περίπατο, αναψυχή, παιχνίδι. Μία εικόνα που αναπαριστά και υπόσχεται λύσεις για την ανάγκη της κοινωνίας για ποιοτικούς δημόσιους χώρους και κοινωνικές σχέσεις.

Ταυτόχρονα, οι ίδιοι οι κάτοικοι των πόλεων διεκδικούν μία περισσότερο προσιτή και φιλική πόλη. Καταλαμβάνουν τους ελεύθερους χώρους της πόλης, οικειοποιούνται μέρη με διαφορετική λειτουργία και οργανώνουν αυθόρμητα συλλογικές εκδηλώσεις, όπως πικνίκ και συνοικιακές γιορτές. Με την δράση τους, ακόμα και την απλή ανάπαυση ή περίπατο στις όχθες του Σηκουάνα, νοηματοδοτούν το χώρο και προβάλλουν σε αυτόν τις επιθυμίες και τα όνειρα τους για μία ποιοτικότερη ζωή στην πόλη. Η συλλογική εικόνα για την πόλη, και η συναισθηματική και αισθητηριακή σχέση των κατοίκων με αυτήν οφείλουν να λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό και τις αναπλάσεις, καθώς «οι πόλη δεν υπάρχει... παρά μόνο όταν την ονειρεύονται, την αναπαριστούν, την φαντάζονται»⁸⁰. Έτσι, στην παρουσίαση ενός νέου έργου, οι περισσότερο αφηρημένες αναπαραστάσεις αστικών επεμβάσεων από τους δημιουργούς, σε σκίτσα και διαγράμματα, που υπονοούν τη δυνατότητα για εξελίξεις και μεταβολές, αφήνουν περιθώρια στη φαντασία του κοινού και συνεπώς, αποτελούν ένα κατάλληλο μέσο προώθησης μιας αρχικής ιδέας και έρευνας για την επιτυχία της να ικανοποιήσει τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας⁸¹.

οι όχθες του Σηκουάνα το βράδυ

Ο προγραμματισμός και η διεξαγωγή αναπλάσεων του δημόσιου χώρου, από τη μία μεριά, και η παραγωγή εικόνων, συμβάντων και αφηγήσεων που υπόσχονται μία βελτιωμένη, φιλική και οικολογική πόλη στους κατοίκους, από την άλλη, χρησιμοποιούνται από τους υπεύθυνους για τα κοινά για επικοινωνιακούς και πολιτικούς σκοπούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί, για άλλη μία φορά, το πρόγραμμα Paris Plage, που αποτέλεσε ένα από τα βασικά διαφημιστικά στοιχεία της καμπάνιας του δημάρχου του Παρισιού, υποσχόμενο στους κατοίκους, που δεν είχαν την ευκαιρία να ταξιδέψουν στην εξοχή, αντίστοιχες διακοπές στην πόλη. Στην περίπτωση αυτή, οι εικόνες προβάλλονται με τη μορφή διαφημιστικών αφισών, με σύμβολα και αναφορές σε αντικείμενα, τοπία και αξίες οικεία και αγαπητά στο κοινό, όπως η ξαπλώστρα στην άμμο της αφίσας για το πρώτο Paris Plage το 2002. Μέσα στα επόμενα χρόνια, το Paris Plage γίνεται brand, πρότυπο ανανέωσης του δημόσιου χώρου. Η πόλη και η εικόνα της μετατρέπονται σε προϊόν, που παράγεται και καταναλώνεται, καθώς και σε πρότυπο μίμησης σε παγκόσμια κλίμακα.

διαφημιστικές αφίσες του Paris Plage 2002,2003,2009

77. Γ. Τσιόμης, 2007. σ.18

78. ό.π. σ.19

79. ό.π. σ.22

80. Amphoux Pascal, 2004. «Marcher en ville», Les Annales de la recherche urbaine τχ.97, σ.139

81. Γ. Τσιόμης, 2007. σ.18

Σε γενικότερο επίπεδο, στην εποχή του ανταγωνισμού των διεθνών πόλεων, η προσέλκυση τουρισμού γίνεται κίνητρο αστικών επεμβάσεων, που επιστρατεύουν την εικόνα της πόλης ως μέσο διαφήμισης και ένδειξη οικονομικής και πολιτικής δύναμης. Έτσι, τα κράτη προωθούν τις αναπλάσεις του δημόσιου χώρου των πόλεων και των χώρων πρασίνου, ως ενδείξεις της οικολογικής και της πολιτιστικής τους εξέλιξης. Είτε με την δημιουργία εντυπωσιακών αρχιτεκτονικών έργων, είτε με την διοργάνωση εφήμερων πολιτιστικών εκδηλώσεων και φεστιβάλ, βασικός στόχος είναι η παραγωγή και παγκόσμια προβολή εντυπωσιακών εικόνων πολιτιστικής και κοινωνικής ευμάρειας. «Δεν αρκεί να ανανεώσεις την πόλη, πρέπει επίσης να την εκθέσεις, για να μαθευτεί ότι μεταμορφώνεται, είτε εξάγοντας την στον κόσμο, είτε φέρνοντας τον κόσμο σε αυτήν»⁸². Πέραν όμως από στρατηγικές αστικού marketing και διαφήμισης σε παγκόσμιο επίπεδο, σημασία αποκτά και η σαγήνευση του τοπικού πληθυσμού⁸³, έτσι ώστε η πόλη του να γίνει πηγή περηφάνιας και ο κάτοικος αρμονικά ενσωματωμένο κομμάτι της. Άλλωστε, μπορεί τα κίνητρα και τα συμφέροντα αυτών που διοικούν την πόλη να διαφοροποιούνται από τις επιθυμίες αυτών που ζουν την πόλη, μία ολοκληρωμένη όμως εικόνα της σύγχρονης βιώσιμης, φιλικής και χαρούμενης πόλης, περιέχει σίγουρα, πέραν από πάρκα, πεζοδρόμους και μουσεία, ευτυχισμένους κατοίκους.

“ Ζητήματα ποιότητας ζωής που συνδέονται με την υγεία, την ομορφιά και την κοινωνική θέση γίνονται περισσότερο κρίσιμα, όλα πρωταρχικά επικεντρωμένα στην προσωπική μεταμόρφωση. Η αρχιτεκτονική είναι μοναδική στο να βοηθήσει την μεταμόρφωση αυτή, διότι επηρεάζει τη διάθεση και τα συναισθήματα μας με τον πιο βαθύ τρόπο. Έτσι σήμερα, περισσότερο από το ποτέ, η ικανότητα της αρχιτεκτονικής να προκαλεί αισθητικές εμπειρίες είναι το κλειδί για την καθιέρωση πολιτιστικών, οικονομικών και κοινωνικών πλαισίων που ταιριάζουν στις καινούριες συνήθειες και τρόπους ζωής μας.”

Klingmann A., 2010. Brandscales: Architecture in the Experience Economy, σ.47

Από μία άλλη οπτική, η οργάνωση γιορτών και φεστιβάλ στο δημόσιο χώρο, προσφέρει την ευκαιρία σε καλλιτέχνες να εκφράσουν τις σκέψεις τους για την πόλη, να τις εγγράψουν, έστω και εφήμερα, στο δημόσιο χώρο, και να παράγουν τις δικιές τους εικόνες του αστικού περιβάλλοντος. Ο πειραματισμός και η καινοτομία στο δημόσιο χώρο, γίνεται έτσι εκφραστής μίας οπτικής αποκλίνουσας ή και αντίθετης προς τη στρατηγική των υπεύθυνων για την πόλη, που με το δικό της ιδιαίτερο λεξιλόγιο μεταμορφώνει το αστικό τοπίο. Εξάλλου, οι καλλιτεχνικές ομάδες είναι οι κατεξοχήν εκφραστές του πνεύματος της κάθε εποχής, και συνεπώς της σύγχρονης επανεκτίμησης της σχέσης αστικού, φύσης και πολιτισμού.

82. Muriel Rosemberg, 2003. «Culture et marketing urbain», Urbanisme, τχ.370, σ.43

83. ό.π. σ.44

εκατοντάδες αυτοκόλλητα ψάρια από τη γέφυρα Simone de Beauvoir έως τα σκαλιά της Εθνικής Βιβλιοθήκης - καλλιτεχνική παρέμβαση στα πλαίσια της γιορτής του Χορού 2011

ΝΕΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ – ΝΕΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ

Ο προβληματισμός της εποχής γύρω από τη θέση του αυτοκινήτου στην πόλη και η προσπάθεια για μία περισσότερο οικολογική διαχείριση του αστικού περιβάλλοντος, στο Παρίσι βρίσκει έκφραση με την αναθεώρηση των χρήσεων στο ποτάμι και τις όχθες του. Προκύπτει, έτσι, ένας διάλογος για την πιθανή μετατροπή ή και κατάργηση του παρόχθιου αυτοκινητόδρομου, ο οποίος από τη δημιουργία του κατά τη δεκαετία του 1960, αποτελεί ένα στοιχείο που αποκόπτει την πόλη από το ποτάμι της. Αποτέλεσμα αυτού του διαλόγου, είναι ένα σχέδιο ανάπλασης των οχθών του Σηκουάνα, από το εργαστήριο πολεοδομίας του Παρισιού (APUR)⁸⁴, που προτείνεται από τον δήμαρχο Bertrand Delanoë (εμπνευστή του Paris Plage το 2002), εγκρίνεται τον Ιούλιο του 2010 και περιλαμβάνει σημαϊκές, μόνιμες ή εφήμερες, διευθετήσεις των οχθών και των αποβαθρών.

84. ATELIER PARISIEN D'URBANISME, <http://www.apur.org/>

πεζογέφυρα Debilly - μουσείο Quai Branly
δημιουργία δύο ασφαλών διαβάσεων πεζών στη λεωφόρο New York

1

σύνδεση κήπων Tuileries με το μουσείο Orsay
ελεύθερη είσοδος στους κήπους Tuileries

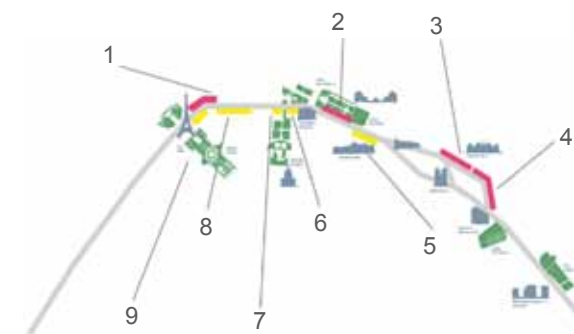
2

λιμάνι του Δημαρχείου
μετατροπή του αυτοκινητόδρομου σε αστική οδό

3

λιμάνι Solférino - μουσείο Orsay
σύνδεση με το επίπεδο του μουσείου, αποτελώντας μέρος ενατένισης

λιμάνι Célestins
μετατροπή της Οικίας των Célestins, κάλεσμα προς άλλα έργα (λιμάνια του Παρισιού)

4

5

6 λιμάνι Invalides - Concorde, ένας πολιτιστικός πόλος εκδηλώσεων

7 γέφυρα Alexandre III, χώρος συναντήσεων και εορτασμών

8 λιμάνι Gros Caillou, πόλος αναψυχής και αθλητισμού

9 γέφυρα της Alma - σύνδεση προς τον Πύργο του Άιφελ, φυσικός πόλος με τον πλωτό κήπο Archipel

Οι επεμβάσεις κινούνται στις κατευθύνσεις της εποχής, έχοντας ως βασικούς στόχους, την απόδοση του δημόσιου χώρου των οχθών στους πεζούς, την εξέλιξη και την διαφοροποίηση των χρήσεων, την επανεκτίμηση του μοναδικού τοπίου, όπως και την ενίσχυση της βιοποικιλότητας και της οικολογικής συνοχής του Σηκουάνα. Η τριάδα φύση – πολιτισμός – αθλητισμός αποτελεί προτεραιότητα του σχεδίου, αντικαθιστώντας τον αυτοκινητόδρομο με χώρους περιπάτου και αναψυχής.

Η τριάδα φύση - πολιτισμός - αναψυχή εκφράζεται στο χώρο με μόνιμες ή προσωρινές κατασκευές, όπως οι πλωτοί κήποι, τεχνητά δοχεία φύσης μέσα στο ποτάμι.

ΜΕΣΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ

Οι εικόνες προώθησης του έργου, δημοσιεύονται στο ίντερνετ και στον τύπο, παρουσιάζοντας επτά στιγμιότυπα των νέων αστικών τοπίων και των χρήσεων που αυτά προβλέπεται να φιλοξενήσουν. Προεικονίζοντας τα νέα σκηνικά που θα ντύσουν τον χώρο των οχθών, αποτελούν υποδείγματα των μελλοντικών τουριστικών φωτογραφιών του νέου αυτού αξιοθέατου. Οι χρήστες καταλαμβάνουν κεντρικό σημείο της σύνθεσης, αναπαριστώντας τις χρήσεις και τις συμπεριφορές στο νέο, αυτό, δημόσιο χώρο και, συνεπώς, αποτελώντας τους κατοίκους - πρότυπα της νέας εικόνας της πόλης.

Ένα τοπίο αναψυχής, διάσπαρτο με ανθρώπους, με ένα κοριτσάκι σε πρώτο πλάνο, να κοιτάει χαμογελώντας τους αναγνώστες, υπόσχεται καλύτερες κοινωνικές σχέσεις.

Καινοτόμο στοιχείο του νέου αυτού προγράμματος αναπλάσεων αποτελεί η διεξαγωγή εκτενούς διαλόγου και έρευνας με στόχο την αύξηση της συμμετοχικότητας και δημοκρατικότητας στη λήψη αποφάσεων, μέσω της εμπλοκής «των κατοίκων, των χρηστών, των δραστών, των ειδικών», μέσω ψηφοφοριών, γκάλοπ και συλλογικών συναντήσεων⁸⁵. Για το λόγο αυτό, δημιουργήθηκε μία ιστοσελίδα, με τίτλο «Φανταστείτε τις όχθες του Σηκουάνα»⁸⁶, η οποία, πέραν από την προώθηση της ανάπτυξης, επιτρέπει στον καθένα να χωροθετήσει τις χρήσεις που αυτός επιθυμεί, επιλέγοντας, βέβαια, από μία λίστα καθορισμένων, πιθανών χρήσεων, στα σημεία των οχθών που, επίσης, ο ίδιος επιλέγει. Επιχειρείται, με αυτόν τον τρόπο, να αντιμετωπιστεί η απαίτηση της εποχής για οικειοποίηση του δημόσιου χώρου, δημιουργώντας την αίσθηση της άμεσης εμπλοκής του χρήστη στο σχέδιο, προσφέροντας του μία λίστα επιλογών, στο πνεύμα του πολιτισμού του καταλόγου της εποχής⁸⁷.

85. Paris Projet, τχ.40, «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, σ. 46

86. <http://bergesdeseine.paris.fr/>

87. A.Masbounji, A.Bourdin, 2004. σ.14

«Τα συμβάντα, οι εγκαταστάσεις και οι άλλες αναπλάσεις θα μπορέσουν να προεικονίσουν, ακόμα και να επιτρέψουν να κατασκευαστεί η εικόνα του αστικού έργου, που θα εφαρμοστεί σταδιακά, σύμφωνα με την υποδοχή του κοινού»⁸⁸.

88. Paris Projet, τχ.40, «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, σ. 83

Τρισδιάστατη αναπαράσταση των οχθών στην οποία ο χρήστης της ιστοσελίδας τοποθετεί τις χρήσεις που επιλέγει από τη λίστα και στη συνέχεια αποστέλλει το προσωπικό του σχέδιο στο Δήμο.

λιμάνι Gros Caillou - ζώνη βιοποικιλίας/φύσης

επιλογές:
-χώρος έρευνας
-βιβλιοθήκη αφιερωμένη στο νερό
-παιδαγωγική πορεία
-φυτεμένη περιοχή

ζώνη λιμανιού του Δημαρχείου

επιλογές:
-δημόσιες πλωτές μεταφορές
-καφετέριες/εστιατόρια

ποικιλία προτεινόμενων χρήσεων και αναπλάσεων και κατασκευών με αναστρέψιμο χαρακτήρα

Δεν είναι όμως αυτή η δυνατότητα επιλογής, όταν οριοθετείται σε λίστες, μία ψευδαίσθηση ελευθερίας και δημοκρατίας; Ενώ η αρχική σύλληψη της ιδέας είναι προαποφασισμένη και κυκλοφορούν, ήδη, στον Τύπο οι εικόνες - προεπισκοπήσεις των επεμβάσεων, ταυτόχρονα η δημόσια διαβούλευση, σε ένα καθορισμένο αισθητικό πλαίσιο της νέας ανάπτυξης, δεν μπορεί, παρά μόνον να επιβεβαιώσει τους αρχικούς προσανατολισμούς του σχεδίου, ανάγοντας τους σε κοινώς αποδεκτές αξίες. Το αισθητικό και ιδεολογικό υπόβαθρο της νέας ανάπτυξης, νομιμοποιείται ακόμη περισσότερο, με την προβολή στην ιστοσελίδα του προγράμματος, αντίστοιχων έργων σε πόλεις του κόσμου, εντασσόμενο, με αυτόν τον τρόπο, σε μία παγκόσμια μόδα τρόπου διαχείρισης των ποταμιών και των οχθών τους⁸⁹.

89. <http://bergesdeseine.paris.fr/flash/index.html>

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Η αλλαγή στις προτεραιότητες των χρήσεων στις όχθες, εις βάρος της λειτουργικής εξυπηρέτησης των παραποτάμιων χώρων από το αυτοκίνητο αποτελεί τη ριζικότερη αλλαγή που προβλέπει το σχέδιο. Για την εξυπηρέτηση των μετακινήσεων, αντί της κυκλοφορίας του αυτοκινήτου στις όχθες, προτείνονται εναλλακτικοί, περισσότερο οικολογικοί και συλλογικοί τρόποι μεταφοράς, με έργα στους σιδηρόδρομους και το μετρό, βελτίωση των γραμμών πλωτών μεταφορών Voguéo και Batobus, όπως και προώθηση της κυκλοφορίας με τα δημόσια ποδήλατα Vélib. Οι μελέτες των επιπτώσεων του έργου στην κυκλοφορία οδήγησαν στην τελική μορφή του σχεδίου, που προβλέπει τη διατήρηση δύο λωρίδων του αυτοκινητόδρομου στη δεξιά όχθη και την εξολοκλήρου κατάργηση του στην αριστερή όχθη⁹⁰. Μία τέτοια ενέργεια, όσο όμορφη εικόνα και να προσδίδει στην πόλη, προκαλεί όμως, αναπόφευκτα, έντονες αντιδράσεις, καθώς διαφορετικά συμφέροντα έρχονται σε αντιπαράθεση και σύγκρουση.

η αστική λεωφόρος της δεξιάς όχθης, λιμάνι του Δημαρχείου

Χάρη στην τακτική της δημόσιας διαβούλευσης, μία ποικιλία απόψεων εμφανίζεται στα μέσα επικοινωνίας, σε εφημερίδες και ιστοσελίδες (στην επίσημη του έργου, στο facebook, στο twitter). Χαρακτηριστική είναι η ψηφοφορία του κοινού στο facebook, με 1000 ψήφους υπέρ και 1500 κατά της κατάργησης του αυτοκινητόδρομου στις όχθες⁹¹, σε αντιδιαστολή με επίσημο γκάλοπ του δήμου, που σημειώνει 71% των απόψεων υπέρ του σχεδίου⁹². Επιπλέον, στο Συμβούλιο του Παρισιού 63% των υπευθύνων αντιτίθενται στην κατάργηση της οδικής αρτηρίας της αριστερής όχθης, καθώς και 67% αυτών διαφωνούν με τη μετατροπή της δεξιάς όχθης σε αστική λεωφόρο⁹³. Έντονη είναι, επίσης, η δυσφορία στους επιχειρηματικούς κλάδους, ειδικά των κατασκευαστικών εταιριών και των επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου, σε αντίθεση με τη λιγότερο αρνητική στάση του κλάδου της λιανικής πώλησης και των υπηρεσιών. Για τους διάφορους χρήστες της πόλης, συνεπώς, οι εικόνες μίας ποιοτικότερης ζωής σε αυτήν, διαφέρουν και αντικρούονται, εμποτισμένες με διαφορετικές επιθυμίες, συμφέροντα και προτεραιότητες.

90. <http://www.voiessurberges.fr/le-projet/la-circulation/97-la-circulation-et-les-reports-de-traffic>

91. <http://www.facebook.com/group.php?gid=148058191891501>

92. <http://www.leparisien.fr/paris-75/paris-75005/>

les-entreprises-s-inquietent-des-quais-pietonniers-31-01-2011-1290848.php

93. στο ίδιο

Δημόσια διαβούλευση: οι απόψεις των κομμάτων

“Λυπάμαι λίγο που όλα όσα το UMP προτείνει ως δραστηριότητες στους Παριζιάνους, είναι ακόμα περισσότερο εμπόριο πολυτελείας και έναν περίπατο στις οροφές των μπουτιλαρισμάτων. Πόσο λυπηρή και απάνθρωπη πόλη, της οποίας η οικολογική φιλοδοξία αποτελείται από το κρύψιμο των αυτοκινήτων που δεν επιθυμούμε να βλέπουμε, κλείνοντας τα με τη μέθοδο του τούνελ του Mont Blanc!”

απόσπασμα από άρθρο δημοσιευμένο στις 09/07/2010 στο blog του Ian Brossat
Κομμουνιστικό Κόμμα και Κόμμα της Αριστεράς
<http://www.voiesurberges.fr/les-avis>

“Παρόλα αυτά, το σύγχρονο έργο αφήνει μία γεύση από κάτι το ανολοκλήρωτο. Η ανάπλαση που προτείνεται στη δεξιά όχθη θέτει το ερώτημα: πώς να κάνουμε να συνυπάρξει μία κυκλοφορία που θα παραμείνει έντονη με διαδρομές πεζών, και πώς να τις κάνουμε ασφαλείς; Γιατί να μην προτείνουμε ένα έργο περισσότερο φιλόδοξο;”

Sylvain Garel και Danièle Fournier, “àParis” n° 37
Κόμμα των Πράσινων
<http://www.voiesurberges.fr/les-avis>

“Μπροστά σε μία οικονομική κρίση χωρίς προηγούμενο, αυτή είναι η μόνη του ανησυχία! (του δήμαρχου Delanoë) Είναι μία συμπτωματική απόφαση μίας πολιτικής που λίγο νοιάζεται για τις πραγματικότητες, που καταφεύγει σε μαιάνδρους βουκολικών ονείρων και ελαφρότητας. Αν το Paris Plage λειτουργεί κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, ας κάνουμε λοιπόν Paris Plage όλη τη χρονιά!”

άρθρο στην εφημερίδα Figaro στις 15/04/2010, Édith Cuignache-Gallois,
Σύμβουλος του Παρισιού (13) (Νέο Κέντρο)
Σοσιαλιστικό Κόμμα και Ριζοσπαστικό Κόμμα Αριστεράς
<http://www.voiesurberges.fr/les-avis>

Η αντιπρόταση⁹⁴ από τους αντιπροσώπους του κεντροδεξιού κόμματος UMP, προωθεί τη διατήρηση των αυτοκινητόδρομων στην τωρινή τους κατάσταση στις κάτω όχθες, την κυκλοφορία πεζών και οχημάτων στις πάνω όχθες και την κατασκευή, σε ένα τμήμα, μίας «δαντέλας»⁹⁵ πεζογεφυρών και πλατωμάτων, πάνω από το ποτάμι, με εμπορικές και διεθνείς χρήσεις, καθώς και χρήσεις αναψυχής και περιπάτου σε άλλα, προσφερόμενα, σημεία των οχθών. Στην περίπτωση αυτή, η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων εμφανίζεται εκ διαμέτρου αντίθετη, με έμφαση στις μετακινήσεις, εις βάρος του φυσικού στοιχείου του ποταμιού, που καλύπτεται επιπλέον από τεχνητές κατασκευές για να φιλοξενήσει τις υπόλοιπες λειτουργίες του δημόσιου χώρου.

παράδειγμα μετατροπής του παρόχθιου αυτοκινητόδρομου της δεξιάς όχθης από το λιμάνι Concorde έως τη γέφυρα Iéna σε μία λεωφόρο ηλυσιακού τύπου

Πέραν, όμως, από τη διαμάχη για το κλείσιμο του αυτοκινητόδρομου, η ανάπλαση των οχθών του Σηκουάνα 2011, στοχεύει στη δημιουργία μίας γενικότερης αστικής αφήγησης της νέας σχέσης με το ποτάμι και στην εφεύρεση νέων τρόπων ύπαρξης στην πόλη. Στην εποχή του θεάματος, προσβλέπει στη δημιουργία συνθηκών, για τη διοργάνωση πολιτιστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων, λαμβάνοντας υπόψη εξίσου αυτούς που συμμετέχουν και αυτούς που παρακολουθούν, εμπνέοντας νέους κοινωνικούς δεσμούς. Δημιουργεί επιπλέον χώρους συμβολικούς, με θέα στο ποτάμι και τα τοπία γύρω του, στοχεύοντας στην ανάδειξη και επανεκτίμηση της ιστορικής, λειτουργικής και αισθητικής αξίας τους. Προγραμματίζεται, συνεπώς, ένα έργο, με σημειακές μεν διαμορφώσεις, αλλά με μία ενιαία ιδεολογία, που προσπαθεί να συνδυάσει το εφήμερο, την ταχύτητα και τη μεταβολή με μία ανάπλαση του δημόσιου χώρου. Το έργο αυτό, λοιπόν, ακολουθώντας στο πνεύμα μίας σειρά μεταμορφώσεων των οχθών του ποταμιού των τελευταίων ετών, με μέσο είτε την ανάπλαση, είτε το συμβάν, επιχειρεί πλέον να συνδυάσει τις δύο στρατηγικές αυτές, εξοπλίζοντας τις όχθες με νέες κατασκευές και ταυτόχρονα εμπνέοντας νέες σχέσεις και τρόπους ζωής, ευελπιστώντας να γίνει «το έργο μίας εποχής»⁹⁶, μίας εποχής της ευημερίας, της οικολογίας, της οικονομίας, της ταχύτητας. Το ερώτημα που απομένει, είναι εάν η δημιουργία ενός όμορφου περιβάλλοντος στις όχθες, μπορεί όντως να προκαλέσει μία ποιοτικότερη σχέση του κατοίκου με την πόλη του και αν η ελευθερία και συλλογικότητα που το έργο υπόσχεται ανταποκρίνεται σε μία νέα εποχή για την κοινωνία ή εάν απλώς αποτελεί άλλη μία επικοινωνιακή στρατηγική διαφήμισης της νέας, εύθυμης και φιλικής εικόνας της πόλης του Παρισιού.

94. <http://www.voiesurberges.fr/le-projet/le-contre-projet-de-lump/>
55-le-contre-projet-de-lump-en-images
95. στο ίδιο

96. Paris Projet, τχ.40, «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, σ.78

Οι διαφορετικές εκφάνσεις της εικόνας της πόλης και η ποικιλία αναγνώσεων, ερμηνειών και οραματισμών, αντανακλούν την μεταβολή της κοινωνίας των τελευταίων δεκαετιών, από βιομηχανική σε καταναλωτική. Η μεταφορνική κοινωνική οργάνωση διαμορφώνει νοοτροπίες και τρόπους ζωής στη σύγχρονη πόλη. Η υπερπροσφορά και υπερκατανάλωση αγαθών, η αφθονία επιλογών και η μόνιμη κινητικότητα πληροφοριών, αντικειμένων, γεγονότων, ακόμα και ιδεών, έχει ως αποτέλεσμα την αδιάκοπη αναζήτηση του διαφορετικού.

Στην πόλη των ρούων, η γρήγορη εναλλαγή εικόνων και εντυπώσεων, στα πλαίσια μίας αυξανόμενης κινητικότητας, δημιουργεί την ανάγκη για εικόνες που ξεχωρίζουν. Η διαφοροποίηση και η ιδιαιτερότητα των χώρων της πόλης έγκειται, πλέον, περισσότερο στην πρόκληση συναισθημάτων και εκπλήξεων, παρά στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση προβλημάτων. Όταν η ευημερία μίας πόλης στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην προβολή της ξεχωριστής εικόνας της για την προσέλκυση τουρισμού, τα αστικά τοπία, για να είναι ανταγωνιστικά, οφείλουν να επιδεικνύουν μία ιδιαιτερότητα, όπως το Paris Plage επιδεικνύει την ιδιαιτερότητα μίας αστικής παραλίας.

Στον εξατομικευμένο καταναλωτισμό της εποχής, η παραγωγή της ποικιλίας γίνεται σχεδόν αυτοσκοπός. Τα αστικά τοπία διαμορφώνονται από μία παράθεση αντικειμένων, ατμοσφαιρών και δραστηριοτήτων, χωρίς εσωτερική δομή και τάξη, με στόχο την δημιουργία μίας πολυμορφίας, που θα ικανοποιήσει την ανάγκη της εποχής για «οπτική κατανάλωση»⁹⁷ τοπίων. Βέβαια, η εξιδανικευμένη ποικιλία και πολυμορφία της πόλης, παράγεται με επιφανειακό τρόπο, με την σκηνοθεσία ελκυστικών, τουριστικών τοπίων, συνδυαζόμενη συχνά με πρακτικές εξευγενισμού. Η πολύχρωμη και πολυδιάστατη, αλλά αποστειρωμένη, εικόνα που προκύπτει, δεν αντιστοιχεί, πραγματικά, σε μία μικτή κοινωνία.

Οι εικόνες των αστικών τοπίων, σκηνοθετημένες και στοχευμένες σε συγκεκριμένο, τοπικό και διεθνές κοινό, δημιουργούν πρότυπα συμπεριφοράς και διαβίωσης. Ο σύγχρονος αστός, για να αντιμετωπίσει το μητροπολιτικό σοκ, δηλαδή την «εντατικοποίηση της νευρικής διέγερσης, η οποία προκαλείται από τη γρήγορη και αδιάκοπη μεταβολή των εξωτερικών και εσωτερικών ερεθισμάτων»⁹⁸, προσπαθεί να γίνει μέλος του πλήθους, ακολουθώντας ένα κοινώς αποδεκτό πρότυπο συμπεριφοράς. Η φαινομενική παροχή αμέτρητων εικόνων και συνεπώς επιλογών προκαλεί την ψευδαίσθηση της ιδιαιτερότητας. Η ιδιαιτερότητα αυτή, όμως, είναι εξαρχής κατασκευασμένη και οι επιλογές των προτύπων συμπεριφοράς που προωθεί το αστικό marketing και η διαφήμιση, πολύ συγκεκριμένες.

Δεν είναι, άραγε, οι εικόνες της ανάπτυξης των οχθών του Σηκουάνα πρότυπα τρόπου ζωής; Η αναψυχή ταυτίζεται με την κατανάλωση σε εστιατόρια και καφετέριες, ο αθλητισμός ασκείται από μία «νέα γενιά ημιαθλητικών κατοίκων», που ανακαλύπτουν την πόλη μέσα από τοπία γραμμικών περιπάτων και το αυθόρμητο πικνίκ οργανώνεται σε ορισμένες ζώνες με γκαζόν. Επέρχεται με αυτόν τον τρόπο μία τυποποίηση της χρήσης του δημόσιου χώρου, που εξασφαλίζεται από την μιμητική συμπεριφορά του ατόμου, που επιθυμεί να επιβεβαιώσει ένα γενικό πρότυπο της εποχής, συνήθως της αστικής μεσαίας τάξης. Ο προβεβλημένος τρόπος ζωής και οι εικόνες που τον αποτυπώνουν (ή και τον δημιουργούν), επηρεασμένα από καταναλωτικά πρότυπα, ταιριάζουν, αναπόφευκτα, σε συγκεκριμένα κοινωνικά στρώματα, και ως τονίζουν την ελεύθερη πρόσβαση και δημοκρατική λειτουργία του δημόσιου χώρου.

Με την πρόφαση της ανάπτυξης και της δημιουργίας νέων δημόσιων χώρων για όλους τους κατοίκους της πόλης, η αυθόρμητη κοινωνικοποίηση και δραστηριότητα στις όχθες του ποταμιού, αποτυπώνεται σε καινούριες, ελκυστικότερες εικόνες. Με αυτόν τον τρόπο, η ετερότητα της αυθόρμητης πρακτικής σε χώρους της πόλης με, έως πρόσφατα, διαφορετική βασική λειτουργία, αιχμαλωτίζεται μέσω της απεικόνισης της και μετατρέπεται σε μία ακίνδυνη συνήθεια, μία «τιθασευμένη ετερότητα της μόδας»⁹⁹.

Ταυτόχρονα, η διαμόρφωση του αστικού τοπίου προσπαθεί σήμερα να αποτελέσει εργαλείο επανακαθορισμού των σχέσεων του ανθρώπου με το αστικό περιβάλλον. Οι κάτοικοι αναζητούν την επανένταξη της φύσης στην χαοτική πόλη των αδιάβατων δρόμων και αδιαφανών κτιρίων. Στα πλαίσια του καταναλωτισμού και της τουριστικής ανάπτυξης, η κατασκευή σκηνικών φύσης, όπως τεχνητών παραλιών, όμως, κάθε άλλο παρά επανασυνδέει τον άνθρωπο με το περιβάλλον. Το τοπίο, στα πλαίσια μίας αισθητικής της εναλλαγής και της ποικιλίας, σχηματίζεται από θραύσματα χώρου, σε σχέση με τα οποία ο κάτοικος δεν μπορεί, παρά να έχει μία σχέση εξωτερική και απομακρυσμένη, να είναι ο θεατής, μπροστά στο βλέμμα του οποίου εκτυλίσσεται μία αστικότητα από αποσπασματικά τοπία, από ταχύτητες, σχέσεις και επιθυμίες. Μπορεί με τη δημιουργία ατμοσφαιρών και την πρόκληση έντονων συναισθημάτων να γίνεται και αυτός μέρος του θεάματος της πόλης, δρα όμως σε ρόλο προκαθορισμένο, μέσα σε μία ατμόσφαιρα κατασκευασμένη να ανταποκρίνεται στις, τουριστικά εκμεταλλεύσιμες, εικόνες της πόλης.

Μπορεί, παρόλα αυτά, η συμμετοχή του ατόμου στο θέαμα του αστικού, να οδηγήσει σε μία προσωπική οικειοποίηση του χώρου, αφήνοντας αυθόρμητα το προσωπικό του στίγμα; Χωράνε, τελικά, όντως μέσα στην εικόνα της σύγχρονης πόλης της ποικιλίας και της ελευθερίας, τα διάφορα κοινωνικά στρώματα και οι διαφορετικές επιθυμίες και πεποιθήσεις. Η προσομοίωση μίας ημέρας στην αστική παραλία δεν ισοδυναμεί με διακοπές στη φύση, μία αστική διευθέτηση δεν εγγυάται κοινωνικές σχέσεις και μία εικόνα μίας εντυπωσιακής πόλης δεν συνεπάγεται ευτυχημένους κατοίκους. Οι τοπικές αναπλάσεις και τα εφήμερα συμβάντα, μπορεί να προσφέρουν χωρικά σημεία και χρονικές στιγμές με ποιότητες και αξίες, αλλά μία κοινωνία, όπως και μία πόλη χρειάζεται ριζικές αλλαγές και όχι μασκαρέματα.

Εάν αφαιρέσουμε τα σκηνικά και τα κοστούμια της πόλης του θεάματος, τις διαφημιστικές εικόνες και τα καταναλωτικά πρότυπα, αυτό που μένει στο βάθος είναι η προσπάθεια του ανθρώπου να ξαναδημιουργήσει μία σχέση με το αστικό περιβάλλον που έχει διαρρηχθεί, είτε ατομικά είτε ως μέρος του πλήθους και να διεκδικήσει μία ποιοτικότερη ζωή στην πόλη. Στον άνθρωπο αυτόν, τις επιθυμίες και τα όνειρα του οφείλει να στηριχθεί η μεταμόρφωση της πόλης. Η πιο όμορφη εικόνα της πόλης βρίσκεται στη φαντασία των κατοίκων της.

97. Σ. Σταυρίδης, 2002, σ.43

98. Σ. Σταυρίδης, 1997. «Εμπειρία της μεγαλούπολης και ετερότητα», Ουτοπία, τχ. 23, σ.55

99. ό.π. σ.57

βιβλία

Augoyard Jean - François, 2004. Ambiances en débats, à la croisée, Bernin (συλλογή).

Barthes Ronald, 1979. Μυθολογίες – Μάθημα, μφ. Χατζηδημού Καίτη, Ράλλη Ιουλιέττα, Εκδόσεις Ράππα, Αθήνα.

Baudrillard Jean, 1981. Simulacra and Simulation, Éditions Galilée, Paris.

Baudry Patrick, Paguot Thierry, 2003. L'urbain et ses imaginaries, Maison des sciences de l'homme d'Aquitaine, Bordeaux.

Bell, Daniel, 1976. The Coming of Post-Industrial Society, Basic Books, New York.

Boullier Dominique, 2010. La ville-événement, Presses Universitaires de France, Paris.

Debary Octave, Turgeon Laurier, 2007. Objets & Mémoires, Éditions de la Maison des sciences de l'homme, Paris (συλλογή).

Debord Guy, 1970. Society of the Spectacle, Black & Red, Detroit, Michigan.

Donzelot Jacques, 2003. Faire société : La Politique de la ville aux États-Unis et en France, Seuil, Paris.

Καυκαλάς Παναγιώτης, Σπυριδώνης Κωνσταντίνος, 1992. Μεταμοντέρνοι καιροί, Εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη

Klingmann Anna, 2010. Brandsapes: Architecture in the Experience Economy, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

Ledrut Raymond, 1973. Les images de la ville, Éditions Anthropos, Paris.

Lynch Kevin, 1960. The Image of the City, The Mit Press, Cambridge, Massachusetts.

Lytard Jean-François, 1984. The Postmodern Condition: A Report on Knowledge, University Of Minnesota Press, Minnesota.

Masbounji Ariella, Bourdin Alain, 2004. Un urbanisme des modes de vie, Le Moniteur, Paris.

Μωραΐτης Κώστας, 2005. Το τοπίο, πολιτιστικός προσδιορισμός του τόπου, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

Sansot Pierre, 1973. Poétique de la ville, Klincksieck, Paris.

- Sim Stuart, 2011. *The Lyotard Dictionary*, Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Simmel Georg, 2004. Περιπλάνηση στη νεωτερικότητα, μφρ. Σαγκριώτης Γιώργος, Σταθάτου Όλγα, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα.
- Simmel Georg, Joachim Ritter, Gombich Ernst H., 2004. Το τοπίο, μφρ. Σαγκριώτης Γιώργος, Αναγνώστου Λευτέρης, Δασκαλοθανάσης Νίκος, Εκδόσεις Ποταμός, Αθήνα.
- Soja Edward W, 2000. *Postmetropolis: critical studies of cities and regions*, Blackwell Publishing, Oxford.
- Σταυρίδης Σταύρος, 2002. Από την πόλη οθόνη στην πόλη σκηνή, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Στεφάνου Ιουλία, Στεφάνου Μιχαήλ, 1999. Περιγραφή της εικόνας της πόλης, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Ε.Μ.Π, Αθήνα.
- Τσιόμης Γιάννης, 2007. *Échelles et temporalities des projets urbains*, jeanmichelplace, Paris.

άρθρα από περιοδικά

- «Au Sud-Est», 1987. *Paris Projet*, τχ.27.28, σ.96, Textuel, Paris.
- «Fallait-il reconstruire la passerelle des Arts?», 1983. *Paris Projet*, τχ.23-24, σ.313, Textuel, Paris.
- «La passerelle Solférino», 1993. *Paris Projet*, τχ.30-31, σ.210, Textuel, Paris.
- «Mise en valeur du site de la Seine et des canaux», 1980. *Paris Projet*, τχ.19-20, σ.148, Textuel, Paris.
- «Paris Sud Est: Le projet de schéma de secteur Lyon Austerlitz Bercy», 1974. *Paris Projet*, τχ.12, σ.8, Textuel, Paris.
- «Seine Rive Gauche image et paysage», 1990. *Paris Projet*, τχ.29, σ.100, Textuel, Paris.
- Backouche Isabelle, 2010. «La trace du fleuve, La Seine et Paris (1750-1850)», *Revue d'histoire du XIXe siècle* τχ.23 (2001), στο Éditions de l'École des hautes études en sciences sociales, Paris.
- Bourdin Alain, 2008. «Gentrification : un 'concept' à déconstruire», *Espaces et sociétés*, 2008, τχ.132-133, σ.23-37, Paris.

- Charmes Éric, 2005/3. «Le retour á la rue comme support de la gentrification», *Espaces et sociétés*, τχ.122, σ.115-135, Paris.
- Debord Guy, 1955. «Introduction to a Critique of Urban Geography», *Les Lèvres Nues*, τχ.6, Bruxelles
- Deffner Alex, Metaxas Theodore, 2007. «Place marketing, local identity and cultural planning: The CultMark INTEREG Illc project», *discussion paper series 13(16)*, σ.367-380, Volos.
- Fanny Romain, 2010. «Le fleuve, porteur d'images urbaines: formes et enjeux», *Géocarrefour 85/3*, 2010, Association des amis de la revue de Géographie de Lyon, Lyon (διαδικτυακό).
- Fijalkow Yankel, Oberti Marco, 2001. «Urbanisme, embourgeoisement et mixité sociale à Paris», *Mouvements*, τχ.13, Paris.
- Fleury Antoine, 2009. «Espaces publics et environnement dans les politiques urbaines à Paris et à Berlin», *Annales de Géographie* τχ.669, Armand-Colin, Paris.
- Gospodini Aspa, 2002. «European cities and place identity», *discussion paper series 8(2)*, σ.19-36, Volos.
- Gravari-Barbas Maria, Jacquot Sébastien 2011. «L'événement, outil de légitimation de projets urbains : l'instrumentalisation des espaces et des temporalités événementiels à Lille et Gênes», *Géocarrefour 82/3*, 2011, Association des amis de la revue de Géographie de Lyon, Lyon (διαδικτυακό).
- Grether François, 1990. «Le quais de Seine», *Urbanisme*, τχ.29, σ.131, Paris.
- Jole Michèle, 2006. «Le destin festif du canal Saint-Martin», *Pouvoirs*, τχ.116-135, Paris.
- Lallement Emmanuelle, 2007. «Événements en ville, événements de ville: vers de nouvelles ritualités urbaines?», *Communication et organization*, τχ.32, Bordeaux (διαδικτυακό).
- Lemonier Marc, 2003. «Les berges, territoires de projet», *Diagonal*, τχ.163, σ.41, Paris.
- Loubière Antoine, 2009. «Le grand Pari(s)», *Urbanisme*, τχ.368, σ.37, Paris.
- Σταυρίδης Σταύρος, 1997. «Εμπειρία της μεγαλόπολης και ετερότητα», *Ουτοπία*, τχ.23, Αθήνα.

άρθρα από εφημερίδες

Dautry Estelle, «Paris Plages le signe du développement durable», Les Echos, 19/07/2010.

Gairaud Marie-Anne, «A la conquête de la Seine», Le Parisien, 27/03/2004.

Geisler Rodolphe, «Polémique autour de l'ouverture d'un port de plaisance», Le Figaro, 05/07/2001.

Gourlet Damien, «Toujours une grande autoroute», Le Parisien, 07/09/2000.

La Chensais Éric, «Paris-Plages est plus une vitrine pour les entreprises qu'un lieu de business», Le Figaro, 20/07/2006.

Le Mitouard Eric, «La grogne des bouquinistes démenagés», Le Parisien, 06/04/2000.

Robert Martine, «Paris Plages, vitrine des savoir-faire de la ville», Les Echos, 14/08/09.

Segaunes Nathalie, «Les habitants de la Seine», Le Parisien, 27/07/92.

περιοδικά

Les Annales de la recherche urbaine, τχ.85, «Paysages en villes», Δεκέμβριος 1999, Puca, Paris.

Les Annales de la recherche urbaine, τχ.97, «Renouvellements urbains», Δεκέμβριος 2004, Puca, Paris.

Paris Projet, τχ.40, «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, ATELIER PARISIEN D'URBANISME, Textuel, Paris.

Urbanisme, τχ.346, «Espace(s) public(s)», Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2006, Descartes & Cie, Paris.

Urbanisme, τχ.370, «La fête en ville», Ιούλιος, Αύγουστος 2003, Descartes & Cie, Paris.

Urbanisme, τχ.370, «Petits riens urbains», Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2010, Descartes & Cie, Paris.

ιστοσελίδες

<http://www.insecula.com/salle/MS01367.html>

<http://www.feichtingerarchitectes.com/>

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/5175808.stm>

<http://www.paris.fr/loisirs/piscines/piscine-josephine-baker/p6085>

http://www.bords-de-seine.com/html/piscine_josephine_baker.html

<http://www.liberation.fr/societe/0101473300-une-piscine-flottante-pour-s-ebrouer-dans-la-seine>

http://www.paris.fr/politiques/conseil-de-paris-debats-deliberations/l-amenagement-des-berges-de-seine-adopte-au-conseil-de-paris/rub_6769_actu_96252_port_24118

<http://grandparis.blogs.liberation.fr/vincendon/2011/02/drague-darchitectes-sur-les-berges-de-la-seine.html>

http://www.pavillon-arsenal.com/expositions/thema_modele.php?id_exposition=13

<http://www.voiesurberges.fr/>

<http://www.gouvernement.fr/gouvernement/grand-paris-quel-sera-le-visage-de-la-future-metropole-francilienne>

<http://hommefrançais.hubpages.com/hub/Architecture-in-France-Under-Francois-Mitterrand>

http://alexandrie.pavillon-arsenal.com/ListDocument.php?origin=Recherche+simple&allType=on&line_0%5Bvalue%5D=quais+seine&et_ou=and&sort=d.titre

http://www.bords-de-seine.com/html/port_de_tolbiac.html

<http://www.paris-docks-en-seine.fr/l-equipe-contact>

<http://www.paris.fr/loisirs/velo/paris-respire/p910>

http://www.paris.fr/loisirs/Portal.lut?page_id=9642&document_type_id=4&document_id=91813&portlet_id=24046&multileveldocument_sheet_id=17156

<http://www.paris.fr/politiques/paris-politiques/berges-de-la-seine/p9766>

http://labs.paris.fr/commun/v2asp/FR/La_Mairie/executif/communiqués/ancienne_mandature/mandature_1995_2001/CONF26062000.ASP

<http://www.vogueo.fr/>

<http://www.paris-insider.com/transportation/vogueo-new-waterway-transit-system-paris>

http://www.bnf.fr/fr/la_bnf/histoire_de_la_bnf/a.naissance_bnf.html

<http://www.paris-docks-en-seine.fr/histoire.html?lang=fr>

http://www.paris.fr/loisirs/Portal.lut?page_id=9642&document_type_id=4&document_id=91813&portlet_id=24046

<http://www.futur-en-seine.fr/en/2011-edition/>

<http://www.facebook.com/paris>

<http://www.valentinfiumefreddo.com/Paris%20ressuscite/frontdes/frontdes.htm>

<http://www.voiesurberges.fr/>

<http://echogeo.revues.org/1013>

<http://espacepolitique.revues.org/index1314.html>

<http://www.seineenpartage.fr/>

<http://bergesdeseine.paris.fr/vsb/imaginez>

<http://www.leparisien.fr/paris-75/paris-75005/les-entreprises-s-inquietent-des-quais-pietonniers-31-01-2011-1290848.php>

<http://twitter.com/#!/VoiesSurBerges>

<http://hermetic.com/bey/taz3.html#labelTAZ>

<http://utopies.skynetblogs.be/archive/2009/01/08/paul-maymont.html>

<http://www.monkie.gr/2009/04/flashback-05-flaneur.html>

http://www.paris.fr/accueil/Portal.lut?page=search&page_id=1&cx=015152867896687340997%3A1x_rdp-dgo8&cof=FORID%3A11&ie=ISO-8859-1&q=paris+plage+2002+dossier&go=RECHERCHER#986

διαλέξεις - ερευνητικές εργασίες

Καψάλη Μαριάμ, Ποτηριάδη Ιωάννα, 2009-2010. «Διαδρομές στο τοπίο με αναφορές στο έργο του Δημήτρη Πικιώνη», ΕΜΠ

Λιονουδάκη Χριστίνα, 2011. «Ψυχογεωγραφία: Το αστικό μέλλον μέσα από την ανάγνωση της πόλης εμπειρίας», Πολυτεχνείο Κρήτης τμήμα αρχιτεκτόνων μηχανικών

πηγές εικόνων

σ.7 πάνω:http://www.timbresponts.fr/articles_et_publications/des_statues_sur_des_ponts_2e.htm

σ.7 κάτω:http://www.travelpod.co.uk/travel-photo/aryeh71/1992_france/718464180/2-paris.jpg/tpod.html

σ.8: http://news.beloblog.com/ProJo_Blogs/architecturehereandthere/2010/04/coming-up-is-pa.html

σ.12, 13: Chemetoff Alexandre, Lemoine Bertrand, 1998. Sur les quais un point de vue parisien, Editions du Pavillon de l'Arsenal, Editions A. & J. Picard, Paris

σ.17 πάνω:http://www.visualphotos.com/image/2x2341079/paris_-_pont_mirabeau_-_front_de_seine

σ.18 αριστερά πάνω: «Au Sud-Est», 1987. Paris Projet, τχ.27.28, σ.102, Textuel, Paris.
αριστερά κάτω: «Paris Sud Est: Le projet de schéma de secteur Lyon Austerlitz Bercy», 1974. Paris Projet, τχ.12, σ.75, Textuel, Paris.

δεξιά κάτω: «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, Paris Projet, τχ.40, σ.41, ATELIER PARISIEN D' URBANISME, Textuel, Paris.

σ.19: «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, Paris Projet, τχ.40, σ.40, ATELIER PARISIEN D' URBANISME, Textuel, Paris.

σ.20 δεξιά πάνω: «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, Paris Projet, τχ.40, σ.43, ATELIER PARISIEN D' URBANISME, Textuel, Paris.

αριστερά: «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, Paris Projet, τχ.40, σ.39, ATELIER PARISIEN D' URBANISME, Textuel, Paris.

σ.21 πάνω: «Fallait-il reconstruire la passerelle des Arts?», 1983. Paris Projet, τχ.23-24, σ.318, Textuel, Paris.

κάτω: «Fallait-il reconstruire la passerelle des Arts?», 1983. Paris Projet, τχ.23-24, σ.312, Textuel, Paris.

σ.22 δεξιά πάνω: «Au Sud-Est», 1987. Paris Projet, τχ.27.28, σ.107, Textuel, Paris.

κέντρο: <http://www.lejdd.fr/Societe/Social/Actualite/>

Bercy-un-representant-syndical-tente-de-se-suicider-devant-ses-collegues-336987/

αριστερά μέση: «Au Sud-Est», 1987. Paris Projet, τχ.27.28, σ.107, Textuel, Paris.

σ.23: «Fallait-il reconstruire la passerelle des Arts?», 1983. Paris Projet, τχ.23-24, σ.320, Textuel, Paris.

σ.24 πάνω δεξιά: <http://whc.unesco.org/en/emblem>

κάτω δεξιά: <http://www.worldarchitecture.org/world-buildings/world-buildings-detail.asp?no=2364>

σ.26 αριστερά: «Au Sud-Est», 1987. Paris Projet, τχ.27.28, σ.110, Textuel, Paris.

σ.29 πάνω αριστερά: «La passerelle Solférino», 1993. Paris Projet, τχ.30-31, σ.214, Textuel, Paris.

σ.30 κάτω δεξιά: www.batobus.com

σ.32,33: «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, Paris Projet, τχ.40, σ.56,57, ATELIER PARISIEN D' URBANISME, Textuel, Paris.

σ.34 αριστερά: http://www.bords-de-seine.com/html/port_de_tolbiac.html

δεξιά: «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, Paris Projet, τχ.40, σ.50, ATELIER PARISIEN D' URBANISME, Textuel, Paris.

σ.35 πάνω αριστερά: http://www.bords-de-seine.com/html/piscine_josephine_baker.html

πάνω δεξιά: <http://www.paris.fr/loisirs/piscines/piscine-josephine-baker/p6085>

σ.36 πάνω αριστερά: <http://www.feichtingerarchitectes.com/>

πάνω δεξιά: <http://www.paris-insider.com/transportation/voguelo-new-waterway-transit-system-paris>

σ.39 πάνω δεξιά: «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, Paris Projet, τχ.40, σ.52, ATELIER PARISIEN D' URBANISME, Textuel, Paris.

μέση αριστερά: <http://blog.velib.paris.fr/blog/paris-velib/sortir/>

paris-respire- prenez-le-temps-de-souffler/

κάτω: <http://www.paris.fr/loisirs/velo/paris-respire/p9109>

σ.40 πάνω αριστερά: <http://www.flickr.com/photos/jfrenaud/4636402978/lightbox/>

σ.41 πάνω αριστερά: «Métropole sur Seine», Σεπτέμβριος 2010, Paris Projet, τχ.40, σ.50, ATELIER PARISIEN D' URBANISME, Textuel, Paris.

κάτω αριστερά: <http://festival-oh.cg94.fr/node/24>

σ.42 πάνω αριστερά: <http://www.linternaute.com/musique/dossier/fete-de-la-musique/ambiance-fete-de-la-musique/5.shtml>

κάτω αριστερά: <http://www.flickr.com/photos/pixiduc/4692369429/in/photostream/>

δεξιά: <http://club.doctissimo.fr/tigro/paris-nuit-blanche-34710/photo/paris-blanche-dame-1209322.html#photo-1209322-af7-807781-jpg>

σ.44 κάτω: <http://francophilia.com/gazette/?p=6667>

σ.45: <http://www.walking-in-paris.com/paris-plages-2011/>

σ.46,47: http://www.paris.fr/accueil/Portal.lut?page=search&page_id=1&cx=015152867896687340997%3Alx_rdp-dgo8&cof=FORID%3A11&ie=ISO-8859-1&q=paris+plage+2002+dossier&go=RECHERCHER#986

σ.51: Lynch Kevin, 1960. The Image of the City, σ.146, The Mit Press, Cambridge, Massachusetts.

σ.52: Λιονουδάκη Χριστίνα, 2011. «Ψυχογεωγραφία: Το αστικό μέλλον μέσα από την ανάγνωση της πόλης εμπειρίας», σ.13, Πολυτεχνείο Κρήτης τμήμα αρχιτεκτόνων μηχανικών

σ.55 πάνω: Στεφάνου Ιουλία, Στεφάνου Μιχαήλ, 1999. Περιγραφή της εικόνας της πόλης, σ.105, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Ε.Μ.Π, Αθήνα.

κάτω: <http://nomm.com/wallpaper.htm>

σ.56: http://gofrance.about.com/library/weekly/bl_seine3.htm

σ.57: πάνω: <http://matthieublaise.fr/archives/tag/google>

κάτω αριστερά: <http://www.flickr.com/photos/alexandremainguenaud/5874401188/>

κάτω δεξιά: <http://www.thenigo.com/index.php?action=event&id=211>

σ.62: Les Annales de la recherche urbaine, τχ.97, σ.136, «Renouvellements urbains», Δεκέμβριος 2004, Puca, Paris.

σ.63: πάνω αριστερά:

κάτω: http://popartmachine.com/item/pop_art/05207%3A49%3A41%3A794530284/679-JOGGING-AU-BORD-DE-SEINE

σ.64: <http://www.myspace.com/johanamselem/photos/23621123#{%22ImageId%22%3A23621123}>

σ.68: http://www.bords-de-seine.com/html/port_de_tolbiac.html

σ.69: κάτω: <http://hipparis.com/2009/07/17/sun-by-the-seine-paris-plages-09/>
<http://www.metropoleparis.com/2003/829/829post1.html?media=print>
<http://www.metropoleparis.com/2002/731/731scen3.html?page=2>

σ.72-76: <http://bergesdeseine.paris.fr/node/78>

σ.77: <http://bergesdeseine.paris.fr/node/78>

σ.78-80: <http://bergesdeseine.paris.fr/node/78>

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι όχθες του Σηκουάνα αποτέλεσαν και αποτελούν καθοριστικό παράγοντα εξέλιξης της πόλης του Παρισιού και τοπίο εφαρμογής αστικών πολιτικών και στρατηγικών. Η ιστορική εξέλιξη της σχέσης της πόλη με το ποτάμι καθορίζεται κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών από μία ριζική αλλαγή προτεραιοτήτων, η οποία, από την κυριαρχία του αυτοκινήτου στην λειτουργική αλλά και αισθητική θεώρηση της πόλης, καταλήγει στη σύγχρονη εποχή στην τριάδα πολιτισμός-φύση-αθλητισμός.

Σήμερα εμφανίζονται νέοι τρόποι χρήσης του δημόσιου χώρου, που στοχεύουν στην εκ νέου οικειοποίηση και διεκδίκηση του με εφήμερες, αυθόρμητες δράσεις, πικνίκ, φεστιβάλ, εκδηλώσεις, δίνοντας μία νέα, ζωντανή και εύθυμη εικόνα στην πόλη. Οι τρόποι αυτοί υιοθετούνται επίσης από τον επίσημο αστικό σχεδιασμό, αποτελώντας, μαζί με τις αστικές αναπλάσεις, τα βασικά εργαλεία διαμόρφωσης του αστικού τοπίου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα που αναλύεται είναι το πρόγραμμα "Paris Plage", με έντονα επικοινωνιακό και πολιτικό χαρακτήρα και το μελλοντικό πρόγραμμα ανάπτυξης των οχθών του Σηκουάνα 2011, που συνδυάζει την ανάπτυξη με το συμβάν, με στόχο να εκφράσει την εποχή της ταχύτητας και του εφήμερου.

Όσες φωτογραφίες δεν αναφέρονται παραπάνω, προέρχονται από προσωπικό αρχείο.

Η μετάφραση όσων αποσπασμάτων ήταν στα αγγλικά ή στα γαλλικά είναι της συγγραφέως.

ΕΜΠ 2011